

Täysistunto

Tiistai 7.9.2021 klo 14.03—19.20

Täysistunto alkoi klo 14.03. Täysistunto päättyi klo 19.20.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.03—15.56 ja 17.58—19.20) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.56—17.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 5.8.2021, 26.8.2021, 2.9.2021 ja 5.9.2021 antanut hallituksen esitykset HE 110-118/2021 vp, joista esitykset HE 110 ja 118 otetaan lähete keskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 33-40/2021 vp.

2.3. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2020 (K 17/2021 vp).

2.4. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 25.8.2021 toimitettu kansalaisaloite KAA 4/2021 vp: Kissakriisi hallintaan - kissojen tunnistusmerkinnän ja leikkauttamisen puolesta.

3. Anna-Kaisa Ikosen vapautuspyyntö edustajantoimesta

Vapautuspyyntö VAP 29/2021 vp

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Anna-Kaisa Ikonen on eduskunnalle 27.8.2021 osoittamassaan kirjeessä pyytänyt vapautusta edustajantoimesta 8.9.2021 alkaen tultuaan valituksi Tampereen kaupungin pormestariksi.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Edustaja Anna-Kaisa Ikonelle myönnettiin vapautus edustajantoimesta 8.9.2021 alkaen.

4. Juhana Vartiaisen vapautuspyyntö edustajantoimesta

Vapautuspyyntö VAP 30/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Juhana Vartiainen on eduskunnalle 1.9.2021 osoittamassaan kirjeessä pyytänyt vapautusta edustajantoimesta 8.9.2021 alkaen tultuaan valituksi Helsingin kaupungin pormestariksi.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Edustaja Juhana Vartiaille myönnettiin vapautus edustajantoimesta 8.9.2021 alkaen.

5. Paavo Arhinmäen vapautuspyyntö edustajantoimesta

Vapautuspyyntö VAP 31/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Paavo Arhinmäki on eduskunnalle 2.9.2021 osoittamassaan kirjeessä pyytänyt vapautusta edustajantoimesta 9.9.2021 alkaen tultuaan valituksi Helsingin kaupungin apulaispormestariksi.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Edustaja Paavo Arhinmäelle myönnettiin vapautus edustajantoimesta 9.9.2021 alkaen.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

6. Paavo Arhinmäen vapautuspyyntö ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 32/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.9.2021 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.9.2021 kello 11.

7. Anna Kontulan vapautuspyyntö työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 33/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.9.2021 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.9.2021 kello 11.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.07 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus antoi sunnuntaina eduskunnalle esityksen tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta. Ehdotuksessa todetaan, että muutettaisiin tartuntatautilain väliaikaisesti vuoden loppuun asti voimassa olevaa pykälää, joka koskee asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi. Pykälästä poistettaisiin lähikontaktin tarkka määritelmä sekä soveltamisen kriteerinä oleva ilmaantuvuusluku.

Voimassa olevassa laissa on vielä tällä hetkellä tarkka määritelmä lähikontaktille. Sen mukaan lähikontaktilla on tarkoitettu ihmisten oleskelua sisätiloissa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan tai fyysistä kontaktia toisiinsa. Tämä nyt poistetaan tässä esityksessä.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Arvoisa puhemies! Voimassa olevan säännöksen soveltaminen on laissa olevan tiukan määritelmän takia johtanut siihen, etteivät viranomaiset ole voineet täysimääräisesti harkintavaltansa rajoissa ottaa päätöksissään huomioon erilaisia vaihtoehtoja keinoiksi määrittessään tilojen terveysturvallisesta käytöstä. Kategorinen määritelmä ei ole mahdollistanut lähikontaktin tilannesidonnaista määrittelyä vaan on pakottanut viranomaiset pysymään laissa säädetyssä lähikontaktin määritelmässä, eikä laki ole mahdollistanut alle kahden metrin lähietäisyyttä. Vaikka koronaviruksen leviämistavassa ei ole tuon kahden metrin lähikontaktin määritelmän säätämisen jälkeen tapahtunut muutoksia, rokote kattavuuden nousun myötä väestön alttius tartunnoille ja vakavalle tautimuodolle on kyllä muuttunut, kuten myös tartuntojen aiheuttama kuormitus sosiaali- ja terveydenhuollon kantokyvylle. Jatkossa lähikontaktilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä fyysisen kosketuksen lisäksi ainoastaan hyvin lähekkäistä oleskelua vieressä ja kylki kyljessä.

Nyt käsitellyssä oleva tartuntatautilain pykälän muutos ei toisaalta tarkoittaisi kuitenkaan sitä, etteikö viranomaisilla olisi oikeutta ja velvollisuutta tehdä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi päätöksiä tilanteen niin edellyttäessä. Kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto voi tehdä — ja totta kai sen pitääkin niissä tapauksissa tehdä — alueellaan päätökset tilojen käytön edellytyksistä, jos epidemiatilanteen paheneminen tällaisia päätöksiä vaatii ja laissa olevat päätöksenteon edellytykset täyttyvät. Ehdotetuilla muutoksilla kuitenkin joustavoitetaan päätösten sisältöä ja otetaan nyt huomioon nimenomaan tämä vallitseva rokotustilanne.

Arvoisa puhemies! Pykälästä poistettaisiin myös ilmaantuvuutta koskeva soveltamiskriteeri. Soveltamisen kriteerinä olisivat jatkossa kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todettavat merkittävät tautiryppäät, joiden tartuntaketjuja ei pystyttäisi luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttaisivat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella. Väestön rokote kattavuuden lisääntyessä lieväoireisten ja oireettomien tartuntojen osuus kasvaa, jolloin kokonaistilanne on parempi. Toisaalta covid-19-ryppäitä voi rokote kattavuuden lisääntymisen jälkeenkin edelleen ilmaantua, ja siihenkin joudumme varautumaan.

Ehdotettu soveltamiskriteerin muutos mahdollistaisi joustavamman ja kulloiseenkin epidemiatilanteeseen nykyistä paremmin mukautuvan päätöksentekomekanismin. Muutos mahdollistaisi nykyistä paremmin alueellisen epidemiatilanteen ja alueen rokote kattavuuden huomioimisen osana päätöksentekoa ja mahdollistaisi näin myös oikeasuhtaisen ja vain todelliseen tarpeeseen perustuvan päätöksenteon. Tällöin päätöksen tarpeellisuuden arvioimiseen voisivat taudin ilmaantuvuuden lisäksi vaikuttaa myös muut epidemiologiset tekijät, kuten alueen rokote kattavuus. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Käynnistämme heti tässä vaiheessa debatin, jotta saamme tähän keskusteluun vähän eloa ja vauhtia, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä vaiheessa debattipuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painikkeella itselleen puheenvuoroa. — Ja debatin käynnistää edustaja Sarkomaa.

14.13 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys tartuntatautilain muuttamisesta on tervetullut, mutta ratkaisu olla kumoamatta ja vain muokata 58 d §:ää on valtava pettymys. Useat asiantuntijat ovat arvioineet tämän hallituksen esityksen johtavan vain entistä sekavampaan tilanteeseen. Pykälä on aiheuttanut kohtuuttomasti vahinkoa, eikä se ole enää perusteltu nykyisessä epidemiatilanteessa.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Pykälä pitäisi kumota, kuten kokoomus on lakialoitteessaan esittänyt. Me haluamme kulttuurin ja tapahtumat takaisin. Ala tarvitsee varmuutta. Kulttuurialan ammattilaisten yritykset on todellakin päästettävä terveysturvallisesti tekemään työtä. Tälle epätasa-arvoiselle kohtelulle ei ole mitään perusteita. Miksi, ministeri Kiuru, te ette kumonnet tätä pykälää? 58 c § olisi mahdollistanut sitten ne toimet, joita terveysturvallisuus edellyttää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

14.14 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mekin tervehdimme ilolla tätä muutosta, mutta valitettavasti en usko, että se tekee vielä kesää. Pahimmassa tapauksessa tässä käy niin, että hallitus ikään kuin pesee kätensä näistä päätöksistä ja ne vain siirtyvät alueellisille tasoille. Välttämättä siitä ei seuraa mitään hyvää.

Yleisesti ihmettelen, miten tämä koronatoimipolitiikka edelleen on niin reaktiivista. Koko kesä on ollut aikaa, suunta on ollut melkoisen selvä jo useamman viikon. Rokotekattavuus kasvaa, vaikeat tautitapaukset vähenevät. Silloin on oltava kyky tehdä päätöksiä toiseen suuntaan. Tiedämme, että meidän naapurimaissa on jo maita, joissa käytännössä ei ole minkäänlaisia rajoituksia voimassa tai ne eivät ainakaan näy ihmisille arkipäiväisessä elämässä. Me haluamme muutoksia tähän.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

14.14 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eilen illalla A-studiossa HUSin johtajaylilääkäri Markku Mäkijärvi ja STM:n strategiajohtaja Liisa-Maria Voipio-Pulkki keskustelivat tästä tilanteesta, ja minun mielestäni siinä korostui erinomaisesti kokoneiden asiantuntijoiden sanomana se, että nyt täytyy tämä muutos, jonka me teemme tähän strategiaan, tehdä hallitusti, maltilla ja askel kerrallaan.

Mitä tapahtui kesän aikana? Alkukesällä meillä oli ilmaantuvuusluku 26, silloin, kun me olimme vielä kesäkuussa koolla. Se nousi räjähtäen tasolle 181. Sen jälkeen se on tasaantunut. Sairaaloiden kuormitus oli 17. elokuuta 108 potilasta, joista 30 teholla. Vuosi sitten, kun ei oltu annettu yhtään rokotetta, sairaaloissa oli 8 potilasta.

Deltavirus on se uusi haaste tässä. Toinen on tietysti se, että meillä on vielä liian paljon kokonaan rokottamattomia ihmisiä. Nyt tarvitaan nimenomaan sitä, mitä hallitus tässä tekee: [Puhemies koputtaa] näkymää avautumiseen askel kerrallaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohi.

14.16 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin ilolla tervehdin tätä hallituksen esitystä, jolla saadaan askel kohti Suomen avautumista ja myös järkevää säännöstä siihen, että erittäin suuressa ahdingossa ollut tapahtuma- ja kulttuuriala pystyisi paremmin toimimaan. Toivon kyllä samalla myös, että hallitus nopealla aikataululla katsoisi myös muut säännökset, jotka ovat johtaneet minusta osin myös hullunkurisiin tilanteisiin, sen tyyppisiin, että esimerkiksi ravintolassa voisi olla 50 henkilöä, mutta jos joku siellä lausuu runon, niin siitä tuleekin kulttuuritapahtuma ja siitä tulee laiton ja kielletty tapahtuma. Tällaiset eivät mene ihmisten järkeen, ja se on ymmärrettävää.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Me tarvitsemme nyt myös rohkeutta — minusta aika nopeasti, kun rokotekattavuus on kasvanut — siirtyä normaaliin ja pois näistä rajoituksista. Tällaista rohkeutta nyt toivon myös maan hallitukselle. [Sari Sarkomaa: Ja eduskunnalle!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Forsgrén.

14.17 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös omalta osaltani kiittää tästä tärkeästä hallituksen esityksestä. Olen samaa mieltä siitä, että kahden metrin turvavälistä tulee luopua, ja tällä hetkellä tilanne on sellainen, että se myös voidaan tehdä turvallisesti.

Omalta osaltani haluan myös nostaa sitä kysymystä, että kulttuuri- ja tapahtuma-ala on joutunut tällä hetkellä aika vaikeaan tilanteeseen. Vaikka tämä askel on oikea siihen suuntaan, meidän pitää myös katsoa muita toimia, millä pystymme tukemaan tätä tärkeää alaa.

Edustaja Lohen hyvään puheenvuoroon haluan liittyä siinä mielessä, että me tiedetään, että tartuntatautilaki kokonaisuudessaan kyllä on uudistamisen tarpeessa. Mutta en tiedä, onko se yksittäisten lakipykälien kautta. Katsotaan tämän kriisin jälkeen, miten koko paketti pitäisi katsoa seuraavan kerran uudestaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

14.18 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] — Arvoisa puhemies! Näin sitä oppii uusia asioita.

Olemme kaikki nähneet kuvia, kuinka valtavissa konserttisaleissa istuu kourallinen ihmisiä maski päässä hyvin turvallisesti, hiljaa, ja toisaalta paljon isompi joukko on saattanut olla pienessä tilassa ilman maskeja, kunhan on ollut olutlasi huulilla. On todella hyvä, että vihdoinkin tämä kahden metrin turvaväli vaatimus poistuu.

Suomi on ollut isossa kuvassa menestystarina. Täytyy kiittää hallitusta, että korona on hoidettu täällä paremmin kuin esimerkiksi muualla Euroopassa, mutta on kulunut kyllä vähän liian pitkä aika siltä osin, että tällaisia kauneusvirheitä, joita ymmärrettävästi eduskunnankin vaatimusten takia siinä alkuvaiheessa syntyi, on nyt tarpeen korjata pikaisesti. Ja sen takia, kun nyt mennään vihdoinkin siihen tilanteeseen, [Puhemies koputtaa] että yhteiskuntaa saadaan auki, on hyvä, että tämäkin esitys nyt tuli. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

14.19 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Regeringens förslag är synnerligen välkommet och definitivt ett steg i rätt riktning. Avskaffandet av regeln för två meters säkerhetsavstånd är någonting vi väntat på länge. Redan då dessa lagar stiftades ansåg jag dem vara för strikta och orättvisa eftersom restriktionerna inte behandlade samhällets olika aktörer jämnt.

Kulttuuri- ja tapahtuma-ala on ollut todella vaikeassa asemassa korona-aikana, ja alaa on kohdeltu muita aloja tiukemmin rajoituksista säädettäessä. Meille kansalaisille on myös tärkeää ylläpitää sosiaalisia suhteitamme, ja myös kulttuurielämään osallistuminen lisää kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Hallitus on eilen sopinut hybridimallista, jonka mukaan voidaan siirtyä normaaliin elämiseen, kunhan riittävän iso osa kansalaisista on saanut täyden rokotesuojan. Nyt toivon todellakin, että me suomalaiset käytämme tämän tilaisuuden hyväksemme ja otamme tämän rokotteen, jotta voidaan avata yhteiskuntaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

14.20 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä esitys on paikallaan, osittain olisi ehkä jo hiukan aiemminkin tätä kaivattu. Myös tämä ilmaantuvuusluvun kriteerin poistaminen on todella nyt tarpeen, koska enää se ei kuvaa sitä tilannetta, joka meillä epidemian vaikutuksena terveydenhuoltoon on, eli nyt tulisi ryhtyä seuraamaan enemmän juuri tätä sairaalahoidon ja tehohoidon kuormitusta.

Mutta kiinnitän huomiota kuitenkin siihen, että rokotuskattavuus Suomessa on edelleenkin täysrokotusten osalta hiukan alle puolet väestöstä ja olemme selvästi monia Euroopan maita jäljessä tässä suhteessa. Toivon, että ministeri Kiuru kommentoisi sitä, minkä takia meillä on oltu tässä suhteessa huonompia kuin monissa muissa maissa. [Puhemies koputtaa] Samalla kiinnitän huomiota siihen, että meillä on kasvava hoitajapula, [Puhemies koputtaa] terveydenhuoltohenkilökunnan pula. Kiireesti pitäisi päästä siirtymään testaamisesta ja jäljittamisistä [Puhemies: Aika!] näihin muihin töihin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Turtiainen.

14.21 Ano Turtiainen vkk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuinka ollakaan, tämäkin istuntokausi aloitetaan tartuntatautilain käsittelyllä. [Vasemmalta: Kuinka ollakaan!] Eikö olisi jo aika lopettaa tämä teatteri? Koko yhteiskuntaa vakavasti vahingoittanut koronarajoitusten sekamelska ja järjetön ylireagointi normaaliin räkätautiin saisi jo humoristisia piirteitä, ellei tilanne olisi koko yhteiskunnan kannalta niin vakava. Rajoituksilla ja rokotuksilla ja rokotepasseilla ja maskipakoilla pyritään vain alistamaan kansaa. Arvoisa puhemies, lopetetaan tämä humppa välittömästi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

14.22 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaipaisin enemmän yritysvaikutusarvioita. Nyt jos mietitään myös näitä alueellisia eroja ja sitä, miten ne tulevat tässä lisääntymään, ja sitä, saako niistä kohta kukaan oikein mitään selvää, niin tämmöisiin pitää panostaa. Ja nämä tulkintaeroavaisuudet ja se, mitenkä tulkitaan näitä asioita: Koko ajan on ollut aika epäselvää tämä tiedottaminen. Kukaan ei oikein tiedä, missä tehdään ja mitä tehdään ja mitä saa tehdä ja mitä ei saa tehdä. Tiedottamisen tärkeyteen pitää panostaa enemmän huomiota. Ja tosiaan näillä yritysvaikutusarvioilla on tosi paljon merkitystä siinä, minnekä ne eurot liikkuvat ja mitenkä yritykset pärjäävät. Toivon, että näihin kiinnitetään huomiota ja otetaan tosissaan nämä yritysasiat. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

14.23 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime toukokuussa, kun tartuntatautilaki oli käsittelyssä eduskunnassa, tartuntatautilain ongelmat olivat sel-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

keästi tiedossa ja kokoomus nämä asiat nosti myös omassa vastalauseessaan esille — myös tapahtuma-alan ja kulttuurin kohtelun — mutta eduskunta vastusti näitä kaikkia kokoomuksen esityksiä. Nyt saatiin tämä 58 d § tänne. Se on tarpeen, mutta olisi järkevämpää nyt kumota se koko esitys, niin kuin kokoomus lakialoitteessaan esittää, koska tätä pykälää ei yksinkertaisesti tarvita. 58 c jo riittävästi kertoo ne määritelmät. Tämä tilanne, että tähän annetaan mahdollisuus aville tulkita sitä, tuo tähän vain lisää sekavuutta. Ja kun tänään kävin läpi tätä koronastrategiaa, minkä hallitus eilen julkisti, niin kyllä se kovin sekavalta vaikuttaa. En kyllä ymmärrä, [Puhemies koputtaa] millä tavalla sitä tullaan jatkossa tulkitsemaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.24 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Purra kritisoi hallitusta siitä, että se toimii tässä koronatilanteessa reaktiivisesti. Minä olen eri mieltä edustaja Purran kanssa. On erinomaista, että hallitus toimii nimenomaan reaktiivisesti, se reagoi tähän koronatautiin ja sen vakaviin ilmiöihin. Tässä suhteessa hallituksen toimet ovat jatkuvasti olleet harkittuja, ja me olemme selvinneet tästä koronaepidemiasta paremmin sekä taloudellisesti että ennen kaikkea terveydenhuollon kannalta kuin eurooppalaiset maat, vertailumaat. [Sari Sarkomaa: Selviääkö Suomi ja suomalaiset?]

Myös nyt edetään harkitusti: tämä kahden metrin rajoitus poistetaan. Viitattiin muun muassa siihen, että rokotesuoja on yhä kattavampi ja terveydenhuollon kantokyky — selkeästi voidaan nähdä, että se riittää.

Mutta ovat ihan tärkeitä nämä huomiot, mitkä täällä ovat tulleet myöskin siitä, että tapahtuma-ala, kulttuuri on kohtuuttomasti kärsinyt, ei ainoastaan Suomessa: Me kuulumme tästä Brasilia—Argentiina-jalkapallo-ottelusta, joka keskeytettiin 4 minuutin jälkeen sen vuoksi, että siellä oli neljä pelaajaa, jotka olivat periaatteessa karanteenissa. Satatuhatta ihmistä oli ostanut pääsylipun [Puhemies koputtaa] ja niin edelleen. Muuallakin on tällaisia ylilyöntejä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

14.25 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tartuntatautilakiin puututaan ja sitä muokataan aikaan sopivaksi. Oikeastaan tärkeämpänä asiana pidän sitä, että nyt kun olemme irtaantumassa pikkuhiljaa koronan seurauksista ja alamme elää sen kanssa, ei ole olemassa enää aikaa koronan jälkeen. Tämä korona jää tänne jollakin keinolla, jollakin muodolla. Emme tiedä vielä, miksi se muuttuu, mutta varmaa on, että se tulee tällä maapallolla pyörimään eri suuntiin ja saa uusia versioita — toivon mukaan ne ovat sitten lievempiä kuin edelliset.

Rokotekattavuus paranee, ja kun rokotteista tunnutaan olevan monta mieltä, niin kyllä hän se on aivan kummallista, pidän sitä ihmeellisenä, että rokotteita vastustetaan. Katsokaa vaikka rokotteiden historiaa, vaikka poliorokotetta: jos sitä ei olisi keksitty, niin jälki olisi hirvittävää.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi asia: Tämäkin lakiesitys, olkoon mikä tahansa — jos me yksilöinä, ihmisinä emme kannata itse vastuuta, niin kaikki menee jollakin lailla väärin. Kantakaamme vastuu itsestämme ja samalla myös lähimmäisistä.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

14.26 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän itsekkin tästä esityksestä. On perusteltua päivittää tartuntatautilakia ja poistaa sieltä lähikontaktin tarkat määritelmät, jotta se on paremmin ajan tasalla. Samalla on tärkeätä, että huolehditaan siitä, että tämä laki todella toteuttaa sitä tarkoitustaan ja että eri viranomaiset tässä maassa ymmärtävät sen samalla tavoin ja pelaavat samaan maaliin sen strategian mukaisesti, jota hallitus on nyt linjannut.

Lopulta olennaista on se rokotuskattavuus. Suosittelen itsekkin ihan jokaista hakemaan ne piikit hihaan ja kantamaan siltä osin vastuun. Ja kun tässä on nyt puolitoista vuotta näitä erilaisia rajoituksia ihan perustellusti käytetty, niin kannan pientä huolta ehkä siitä, että miten niihin pikkuhiljaa tässä totutaan, ja muistuttaisin, että rajoitusten purku ei kaipa perusteluja. Rajoitusten ylläpito kaipa aina perusteluja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkasalo.

14.27 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin kiitän tätä lakiesitystä, ja samaan aikaan olen sitä mieltä, että tämä olisi voinut tulla jo aikaisemmin. Täällä käytiin aika laajaa keskustelua yli puoluerajojen jo viime keväänä siitä, että kulttuuri- ja tapahtuma-alaa pitää voida avata terveysturvallisesti, ja me tiedetään jo se haitta, mitä tämä ala on kokenut juuri näiden epäyhtenäisten rajoitustoimien takia.

Näen itse tosi tärkeänä nyt sen, että meidän asiantuntijavaliokunnat huolella paneutuvat tähän lakiesitykseen ja lausuvat tästä ja pohtivat myös erilaisia vaihtoehtoja. Tosiasia on kuitenkin se, että kulttuuri- ja taidekenttä on kokenut aivan valtavat tappiot näiden epäyhtenäisten rajoitustoimien takia, eikä ole mitään syytä enää jatkaa tätä tilannetta Suomessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

14.28 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Marin syytti viime viikolla eduskuntaa siitä, että 58 d §:n muuttaminen viivästyy. Hän totesi, että se viivästyy eduskunnan kesätauon vuoksi, sillä syysistuntoalku alkaa vasta ensi viikolla — eli tänään. Onhan tämä, arvoisa hallitus, hämmentävää käsienspesua Marinilta, pääministeriltä ja hänen hallitukseltaan. Eduskunnalla on aina 365 päivää vuodessa mahdollisuus tulla tekemään päätöksiä, ja ministeri Haavisto käytti tätä mahdollisuutta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Hän pyysi eduskuntaa, ja eduskunta tuli puhemiehen kutsusta ja teki tarvittavat päätökset. En siedä sitä, että te, arvoisa pääministeri Marin, ja teidän hallituksenne syytätte meidän eduskuntaa siitä, että teidän työnne on tekemättä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohi.

14.29 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harjanne totesi aivan erinomaisesti, että rajoitusten ylläpito vaatii aina erityiset perusteet, niitten purkaminen ei vaadi.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Ja jos tätä aikataulua tässä on ehkä kritisoitu siitä, miksi se tulee nyt, niin minusta sillekin kritiikille on kyllä sijansa. Nimittäin kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnastakin merkittävä osa olisi halunnut jo kesäkuussa puuttua tähän pykälään. [Sari Sarkomaa: Ja iso osa ministereistä!] Valitettavasti silloin me emme sitä muutosta saaneet vielä aikaiseksi.

Ja minusta on kyllä tärkeää, että jokainen valiokunta, joka tästä nyt lausuu, erityisesti tietenkin sosiaali- ja terveysvaliokunta, tarkkaan nyt tätä miettii, myös sitä näkökulmaa, että kun tämä voimaantulo menee kuitenkin muutaman viikon tästä hetkestä eteenpäin, niin onko tälle koko 58 d §:lle tarvetta, kuten täällä on esitetty. [Eduskunnasta: Ei ole!] Minusta tätä pitää avoimesti ja kriittisesti arvioida täällä eduskunnassa, jotta me voimme aidosti mennä kohti normaalioloja ja parantaa ihmisten toimeentuloa ja myös henkistä kesävyä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Meri.

14.30 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tuossa SDP:n riveistä tuli moitteita meidän puheenjohtaja Purralle, kun hän totesi hallituksen olevan vähän reaktiivisella puolella enemmän kuin suunnitelmallisella. Esimerkiksi nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja vahvisti tämän kannan, ja kuunnelkaa edustaja Lohea. Nyt tuntuu, että sosiaalidemokraattien puolella puhutaan siitä, että ”hallitusti, maltilla”, joka kuulostaa nyt siltä, että hidastellaan. Sitten taas, kun kuuntelee keskustan puheenvuoroja, niin siellä toivotaan rohkeutta. Jopa nyt tästä esityksestä toivoisin, että te olisitte, hyvä hallitus, yksimielinen näissä asioissa, koska me tarvitsemme yhteiskunnan auki. Se on selvä asia. Tässä tuntuu olevan niin, että te ette tiedä itsekään, mikä on teidän korona-exit-suunnitelmanne.

Kannatan lämpimästi tätä edustaja Lohen esitystä, ja jospa me lähdettäisiin siitä. Oletteko valmiit muuttamaan esitystänne, ministeri Kiuru?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen Piritta.

14.31 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Ei varmasti kukaan tiedäkään, mikä on se oikea tapa tässä toimia, kun emme ole tällaisen pandemian kanssa aikaisemmin olleet tekemisissä, mutta ehkä me tässä kaikki opimme, mitenkä tämän kanssa eletään.

Olemme varmasti kaikki erittäin iloisia siitä, että me voimme vihdoinkin olla purkamassa näitä rajoituksia. Emme voi kuitenkaan kiistää sitä, etteikö erilaisilla hygieni- ja rajoitustoimilla olisi ollut keskeinen asema koronapandemian torjunnassa, ja olemme Suomessa pärjänneet tämän kanssa erinomaisen hienosti.

On päivänselvää, että näillä rajoituksilla on ollut haittapuolia. Ihmisten hyvinvoinnin ja mielenterveyden pulmat ovat varmasti korostuneet ja tapahtuma- ja kulttuuriala on kokenut äärimmäisen vaikeita tilanteita. On selvää, että semmoisia epäselviä ja epäoikeudenmukaisia tilanteita on tullut, mutta ei meidän lakiamme ole luotu tällaista pandemiaa varten missään vaiheessa.

Todettujen tartuntojen määrä on edelleen suuri, ja meidän on oltava edelleen tarkkana. Se ei tarkoita sitä, [Puhemies koputtaa] että me voimme olla rohkeita tai että meidän tarvitsee olla uhkarohkeita, mutta meidän on huomioitava, että tilanne on edelleenkin päällä.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

14.33 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on ehdottomasti askel oikeaan suuntaan. Kun rokotekattavuus paranee, niin meidän on päästävä ripeästi avaamaan yhteiskuntaa. Täällä monet kollegat ovat tuoneetkin esille sen, miten tapahtuma-, kulttuuri- ja urheilualat ovat kärsineet ja tilaisuuksia on jouduttu pitämään tai järjestämään joko vajaana tai sitten perumaan kokonaan. Tarvitaan selkeyttä vastaisuudessaan tähän tiedottamiseen, ja siksi kyllä liityn niitten joukkoon, jotka miettivät, onko tämä d-pykälä nyt sellainen, että se lisää viimeisellä momentillaan tätä selkeyttä. Olisinkin ministeriltä pyytänyt selkeyttä siihen, kun täällä puhutaan, että edellä ensimmäisessä momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä. Mitä ovat nämä merkittävät tautiryppäät? Aiheuttaako tämä nyt sitten uudelleen sitä spekulatiota siitä, minkälaisista määristä puhutaan? Samoin täällä puhutaan myöskin laajan leviämisen riskistä. [Puhemies koputtaa] Mikä on laajan leviämisen riski?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

14.34 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Också jag välkomnar varmt den här ändringen i smittskyddslagen. Vi vet att kultur-, idrott- och evenemangsbranschen kanske är den bransch som har lidit allra mest av det här. Under fjolåret gick omsättningen ner med 70 procent, med 1,6 miljarder euro. Det är otroligt mycket pengar. Det enda som de här 200 000 personerna som arbetar inom de här branscherna vill är att få jobba och utöva sitt yrke på ett jämlikt sätt med alla andra branscher, och därför är det bra att man tar bort det här två meters säkerhetsavståndet. Och man ska naturligtvis arrangera evenemangen på ett säkert sätt.

Tämä lakimuutos on mielestäni kyllä askel oikeaan suuntaan, ja se tekee sen, että nämä toimijat voivat nyt toimia syksyn aikana. Paikalliset viranomaispäätökset ovat yleensä hyviä ja kannatettavia, mutta lain tulkintojen tulee olla oikeudenmukaisia ja läpinäkyviä ja yhdenvertaisia koko Suomessa. Olen varma, että meidän järjestäjämme pystyvät tulevaisuudessa järjestämään terveysturvallisesti [Puhemies koputtaa] näitä tilaisuuksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

14.35 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut kyllä todella pettynyt tässä kesän aikana siihen, miten hitaasti hallitus on reagoinut taas tähän koronatilanteen muuttumiseen. Esimerkiksi Tanska siirtyi koronapassiin jo viime keväänä ja nyt he ovat jo luopumassa siitä, kun meillä ei ole edes otettu käyttöön sitä vielä. Tässä äsken edustaja Heinonen nosti esiin sen, että tässä olisi syynä se, että eduskunta on ollut vapaalla kesän ajan, ja tämä on pääministerin näkemys, että sen takia ei ole voitu näitä muutoksia tehdä, mutta sehän ei todellakaan pidä paikkaansa. Me olemme tulossa tänne tekemään näitä muutoksia, jos niitä tarvitaan.

Olen tyytyväinen siitä, että edustaja Lohi, joka on myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, nosti tässä esiin, että koko 58 d § voitaisiin poistaa. [Leena Meri: Kyllä!] Tämä muutos tulee nyt ainoastaan aiheuttamaan hämminkiä eri puolilla Suomea, kun

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

ei tiedetä, millä tavalla eri aluehallintovirastot tulevat soveltamaan sitä. Ja aivan kuten edustaja Essayah tuossa totesi: Mitä esimerkiksi on [Puhemies koputtaa] laajan leviämisen riski? Voisitteko määritellä tämän?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eskelinen.

14.36 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Lindén kuvasi epidemian tilannetta aika hyvin. Sehän ei ole poistunut keskuudestamme. Mitähän olisi tapahtunut, jos kesäkuussa olisi avauduttu ja sitten tehty tämä lakimuutos? Luulisi, että tilanne olisi aivan toinen. [Välihuutoja oikealta]

Koska alueelliset erot ovat edelleen huikeita — taitavat sieltä 20:stä lähes 300:aan tällä hetkellä olla tartunnat — alueellinen tarkastelu on äärimmäisen tärkeää. Hienoa, että tämä nyt tänään etenee — erityisesti nyt, kun kaikki palloilun pääsarjat lähtevät liikkeelle. Vuoden he ovat jo tässä kärvistelleet, ja on tärkeää heidän osaltaan, että he pääsevät sitten syksyllä pääosin täysille katsomoille käynnistämään. Se on taloudellisesti näille aivan välttämätöntä, jotta he sitten tulevaisuudessa pystyvät toimimaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

14.37 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä valitettavasti hallitus näyttäisi nyt hoitavan avomurtumaa laastarilla, koska nähdäkseni tämä jättää aika avoimeksi sen, miten alueiden tulisi jatkossa tulkita lähikontaktia. Täällä perusteluissa lukee, että päätöksessään avin tai kunnan tartuntatautilääkärin tulee selostaa, mitä lähikontakti tarkoittaa kussakin tilanteessa, ja eihän näin avointa lainsäädäntöä voida antaa. [Leena Meri: Ei todellakaan!] Nähdäkseni tässä käy samalla tavalla kuin aivan taannoin kävi Kajaanissa, missä perusteltiin kaiken sulkemista tartunnanjäilytyksen ruuhkautumisella, ja se edellytys täällä edelleenkin on.

Näkisin, että tätä koko 58 §:ää tulisi kyllä nyt samalla arvioida: onko siellä jotakin muuta, mitä pitäisi ihan totaalisesti poistaa, koska nähdäkseni se välttämättömyysedellytys ei enää täyty? Ei se täyty millään, jos tätä muutetaan näin, että sitä turvaväliä ei tarvita. [Puhemies koputtaa] Tarvitaanko sieltä 58 §:stä mitään? [Puhemies koputtaa] Tätä arviota toivoisin sosiaali- ja terveysvaliokunnalta [Puhemies: Aika!] sekä perustuslakivaliokunnalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

14.39 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On käsitämätöntä, miten kulttuurialoja ei ole nähty toimialoina muiden joukossa. On tietysti tärkeää, että tähän nyt on herätty, ja toivoisin, että tämä tilanne huomioidaan myös hallituksen tulevisissa päätöksissä ja siinä tuessa, mitä kulttuurialat tarvitsevat.

On myös tärkeä varmistaa, että lapsiin kohdistuvia rajoitteita ei varmuuden vuoksi jää, sellaisia, mitä ei tarvita. Tässä on myös tulkintaeroja ollut eri kaupungeissa, ja on tärkeää huomioida, että — vaikka kaikilla lapsilla ei toki nyt ole vielä sitä rokotesuojaa — heidän taudinkuvansa on erilainen ja he myös tartuttavat vähemmän.

Mutta oleellinen kysymys on myös se, mikä täällä on tullut esiin: onko tämä avien saama ohjeistus liian tulkinnanvarainen ja mitä sille tulisi tehdä, jotta ei olla sitten siinä tilan-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

teessa, [Puhemies koputtaa] jossa eri viranomaisten väliset roolit [Puhemies koputtaa] ovat epäselviä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

14.40 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus puhuu tästä reaktionopeudesta, ja oppositio toki arvostelee sitä, koska yleensä se reaktio on ollut vähän jälkijättöistä. Mutta yhdessä asiassa hallitus on ollut etupainotteinen: hallitus aloitti välittömästi 12—17-vuotiaiden lasten rokotukset, kun siihen tuli mahdollisuus — siitäkin huolimatta, että WHO osaltaan kesällä tiedotti ja ilmoitti, että niitä ei pitäisi aloittaa. Ja syy, miksi lasten rokottamista ei pitäisi aloittaa WHO:n mukaan, oli se, että tästä rokotteesta ei tiedetä vielä riittävästi, että siinä mahdollisesti riskit ovat suuremmat kuin hyödyt. Nyt on käynyt ilmi, että lapsilla on sydänlihastulehdusta jopa 25 kertaa enemmän kuin ei-rokote-etuilla lapsilla joissain tapauksissa, ja me emme täysin tunne näitä riskejä muiltakaan osin. Kysynkin hallitukselta sitä, minkä tähden te kiirehditte vastoin EMAn ja vastoin WHO:n suositusta rokottaa lapsemme Suomessa. [Puhemies koputtaa] He eivät ole riskissä kuolla tähän. [Puhemies koputtaa] Yksikään alle 12-vuotias lapsi ei ole kuollut, eikä vakavasti ole sairastunut kuin muutama. [Puhemies koputtaa] Miksi näin toimitaan, [Puhemies: Aika!] arvoisa ministeri?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sankelo.

14.41 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on nykyistä sääntelyä paremmin turvata oikeutta elinkeinon harjoittamiseen ja työhön kannattavalla tavalla vaarantamatta kuitenkaan covid-19-taudin leviämisen ja siitä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen ehkäisemistä.

Koko eduskunta on puhunut vuoden ajan tarkkarajaisuudesta ja oikeasuhtaisuudesta. Hallituksen monet esitykset ovat viime aikoina menneet edelleen kuitenkin varman päälle, ja tähän on se syy, minkä takia monien toimialojen, kuten tapahtuma-alan, hermot ovat kiristyneet. Perustuslaki edellyttää välttämättömyysperustetta näissä rajoitustoimissa.

Yhtenä perusteena tälle esitykselle ja yhteiskunnan avaamiselle on ollut rokotekattavuuden parantaminen. Puhutaan, että kun 80 prosenttia on täynnä, niin sitten kaikki on hyvin. Mutta katsoin tilastoja: yli 45-vuotiaiden osalta tämä kyllä [Puhemies koputtaa] varmasti tapahtuu, mutta entä nuoremmat? Mitkä ovat [Puhemies koputtaa] hallituksen toimenpiteet, että tässä ajassa tämä tavoite täyttyy?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

14.42 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rokotekattavuus on siinä määrin parantunut, että on korkea aika avata yhteiskuntaa ja mahdollistaa näin koronarajoituksista kärsineiden yritysten taloudellisesti mielekäs yritystoiminta. Tämä koskee erityisesti kulttuuri- ja tapahtuma-alaa, joka on koronarajoituksista pahiten kärsineitä toimialoja ja jonka merkitys ihmisten hyvinvoinnille on suuri. Esimerkiksi teatteriesitysten, konserttien ja urheilutapahtumien järjestämisen mahdollistaminen auttaa tapahtumakävijöitä myös sosiaalisen kanssakäymisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmasta. Tällä on merkittäviä positiivisia kansanterveydellisiä vaikutuksia.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

14.43 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin ministeriltä kysynyt tilannetta. Varmaan on ihan hyvä, että pystytään pikkuhiljaa yhteiskuntaa avaamaan, mutta tämä rokotekattavuus näillä kahdella piikillä tiettyyn prosenttimäärään saakka varmasti auttaa. Onko hallitus huomionut myöskin tilanteen esimerkiksi Israelissa? Maailma kadehti Israelia, kun he saivat nopeasti rokotettua kansansa, mutta tällä hetkellä tilanne heillä kahden piikin jälkeen on se, että sairaalat ovat täynnä koronaan sairastuneita. Toivottavasti myös täällä hallitus huomioi tämän tilanteen elikkä löytyy sitten tarvittaessa myöskin se kolmas rokote riittävän ajoissa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Multala poissa. — Edustaja Lindén.

14.44 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Niemen puheenvuoro äsken oli aivan erinomainen muistutus meille siitä, että ei tämä koronapandemia ole vielä ohi. Siksi, vaikka meillä ihmisillä on taipumus ajatella yleensä mustavalkoisesti joko—tai, meidän on nähtävä tämän asian monimutkaisuus: tämä on sekä—että.

Kaikkein tärkein asia meillä on nyt rokotuskattavuuden lisääminen. Meille kansanedustajille toimitetaan joka aamu valtioneuvoston tilasto tästä, ja siellä tänä aamuna kahden rokotteen saajien määrä oli 53 prosenttia koko väestöstä. No, sehän nousee silloin lähelle 60:tä prosenttia yli 12-vuotiaista. Se on noussut 19.7. alkaen eli 50 päivässä 27 prosentista. Jos se tällä vauhdilla nousee, me olemme lokakuun lopussa siinä 80 prosentin tilanteessa, ja sen takia meillä täytyy koko aika ottaa huomioon epidemiatilanne, rokotustilanne, [Puhemies koputtaa] ja meillä täytyy olla myös valmius rajoituksiin viitaten vaikkapa äskeiseen Israel-esimerkkiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

14.45 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tartuntatautilaissa on haasteita, ja se tarvitsee kokonaisvaltaisempaa arviota ja uudistusta. Mutta me tiedämme, että tapahtuma-ala on ollut aivan liian pitkään puristuksissa, ja sen takia tietysti tarvitaan nopeita toimia.

Tämä lähikontaktimääritelmä on ollut yksi haaste ja ongelma jo aiemmin, ja tietysti on hyvä, että sitä viilataan tällä tavoin, mutta myös minä peräänkuuluttaisin koko tuon 58 d §:n poistamista, koska jos me ajattelemme, että tulisi vain tällainen viilaus, niin aluehallintoviranomaisethan joutuisivat arvioimaan joka kerta uudelleen tilanteen, paikan. Minkälaisia resurssilisäyksiä he tarvitsisivat, ja kuinka paljon päätökset venyisivät ja viivästyisivät? Eikö käytännössä voisi tapahtua niin, että tällainen uudistus kääntyisi itseensä ja tapahtuma-alaa vastaan? Sen vuoksi kysyisinkin ministeriltä: voisiko harkita vielä koko tämän 58 d §:n poistamista?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pitko.

14.46 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvavälivaatimus on hyvästä tarkoituksestaan huolimatta toiminut käytännössä tavalla, joka on estänyt tapahtuma- ja kulttuurialan toiminnan, muun muassa pienten teattereiden tai elokuvateat-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

tereiden toiminnan, niin, että ne pystyisivät järjestämään näytöksiä kannattavasti. Lähikontaktien välttäminen on edelleen tärkeää, se on selvää, mutta tiedämme, että tapahtumia voi järjestää ja olisi voitu jo pidempään järjestää koronaturvallisesti myös ilman tätä kahden metrin turvavälivaatimusta.

Tapahtuma-alan ongelmia ei tämäkään esitys vielä ratkaise, vaikka se onkin erittäin tervetullut ja toivottu. Tarvitsemme myös lisää rajoitusten purkamista sekä rokotepassin, mikäli tämä epidemia uudestaan nostaa päätään tai meille tulee uusia epidemioita, jotta me voimme säästää kulttuuri-, tapahtuma- ja myös ravintola-alan näin voimakkaalta rajoittamiselta. On positiivista, että ihmiset ovat löytäneet takaisin kulttuurin pariin [Puhemies ko-puttaa] nyt, kun tapahtumia on avattu, mutta tarvitaan edelleenkin lisätoimia sen eteen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kärnä.

14.48 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin tervahdin tätä esitystä suurella mielihyvällä. On todella tärkeää, että nyt päästään pikkuhiljaa avaamaan tapahtuma- ja kulttuurialaa.

Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja rokotekattavuuden puolesta, ja olen huolissani, kun tuolta maailmalta kuuluu tietoja, että tämän deltavariantin kanssa vaadittaisiin jopa 90 prosentin rokotekattavuus sen laumasuojan saavuttamiseksi. Tässä toivon hallitukselta toimenpiteitä kyllä — meidän täytyy se rokotekattavuus nyt saada nopeasti ylös. Se 80 prosenttia on hyvä tavoite, mutta se ei pelkästään välttämättä riitä, täytyy päästä korkeammalle.

Edelleen jossain määrin voin yhtyä opposition kritiikkiin siitä, että onhan tämä koronapandemian hoitaminen ollut tietyllä tavalla reaktiivista. Toivoisin, että meillä nyt tämän jälkeen käytäisiin kokonaistarkastelu Suomen siviilikriisinhallinnasta ja pandemialainsäädännöstä. Ja kysynkin ministeri Kiurulta: oletteko te valmiita sellaiseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Wallinheimo.

14.49 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt pelkään, että tällä nykyisellä toimella saamme vain todella erilaisia tulkintoja ympäri maata ja ajautumme ojasta allikkoon. Nyt esitetty 58 d §:n muutos ja siihen liitetty eilen julkaistu riskipotentiaalien arviointitaulukko, niin sanottu räkäindeksi, ei pura rajoituksia vaan luo jälleen yhden mielipuolisen välineen rajoituksille yleisötilaisuuksiin. Tämän vuoksi pykälä tulisi poistaa ja toimia varsinkin nyt 58 c §:n ja muiden tartuntatautilakien pykälien mukaan. Eikö tämä olisi, ministeri Kiuru, helpoin vaihtoehto? Tulkaa kokoomuksen linjoille ja edustaja Lohen ja monen muun linjoille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

14.49 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rokotekattavuuden myötä rajoituksia päästään purkamaan, ja siitä voimme varmasti kaikki olla iloisia. Edustaja Lohen puheenvuoroon täytyy todeta, että tämä esitys on toki varovainen, mutta toisaalta se jättää terveydenhoidonviranomaisille samalla varaa toimia, jos takapakkia tulee. Mutta valiokunta voi varmasti arvioida myös tätä koko pykälän poistamista.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Haluaisin edustaja Harjanteen hyvään puheenvuoroon liittyen nostaa esiin myös sen, että meillä on paljon rajoitteita ja rajoituksia, joita on tehty esimerkiksi Opetushallituksen tai kuntien oman ohjauksen perusteella. Esimerkiksi lapsia ja nuoria koskee monessa koulussa yhä laulukielto, leirikoulut on peruttu, retket on peruttu, järjestöt eivät voi käyttää koulujen tiloja — tämän tyyppisiä rajoituksia, joista toivon, että eduskunnan viesti olisi vahvasti se, että niitä päästään hyvin nopeasti purkamaan ja että lapset ja nuoret pääsevät takaisin normaaliin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari.

14.51 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitys on tervetullut, mutta ei toki täydellinen. Esimerkiksi juuri lähikontaktien määrittelemättä jättämisessä suurena riskinä on, että sääntelystä tulee liian epämääräinen ja että sitä sovelletaan epäyhtenäisesti kunnissa ja alueilla. Tässä nyt yritetään tehdä joustavampaa lainsäädäntöä, mutta todellisuudessa on käymässä päinvastoin ja sekavampaa on vain tulossa.

Olen myös samaa mieltä, että 58 § pitäisi perata perusteellisesti. Edustaja Heinonen nosti täällä esiin, miksi tätä ei ole tehty jo kesällä, ja tähän on kyllä helppo yhtyä. Kokoonnuimme kesällä tänne kerran, ja kyllähän kansanedustajat ovat töissä jatkuvasti. Jos Suomen etu sitä vaatii, niin tänne silloin tullaan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tämän debatin päättää ministeri Kiuru, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

14.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Rantanen kysyi minusta sen oikean kysymyksen koko tässä keskustelussa ja vastasi minusta aika monen edustajan kysymykseen. Hän pohti sitä, ovatko tässä pandemiassa kaikki työkalut käytettävissä, ja samaa varmasti edustaja Kärnä hahmotteli kysyessään tästä pandemialaista ja siitä, pitäisikö näitä työkaluja vieläkin tuunata lainsäädäntöön.

Tämä ei ole ihan turhaa pohdintaa, sillä perustuslakivaliokunta on korostanut tartuntatautilain mukaisten yksilökohtaisten rajoitusten ensisijaisuutta ja todennut jo poikkeusolojen arvioinnissaan keväällä 2020, näitä annettuja asetuksia pohtiessaan korostanut nimenomaan normaaliolojen lainsäädännön ja perusoikeuksiin mahdollisimman vähän puuttuvien toimivaltuuksien ensisijaisuutta, sitä, että viranomaisten tulisi poikkeusolosuhteissa-kin toimia niiden valtuuksien nojalla, jotka niillä on normaaliolosuhteissa käytettävissään. Valiokunta totesi tuolloin, että ”epidemiatilanteen pitkittyessä tulee ryhtyä normaaliolojen lainsäädännön mahdollisesti tarvittaviin muutoksiin”, ja korosti vielä lopuksi, että valiokunnan mukaan on toistaiseksi voimassa olevia muutoksia ollut kuitenkin perusteltua säätää vasta normaalioloissa tapahtuvan huolellisen valmistelun jälkeen.

No, nyt me teimme tämän pohjalta sen, minkä pystyimme tässä kriisitilanteessa, ja tartuntatautilaissa on nyt koko skaala, koko työkalujen paketti. Ymmärrän tämän ahdistuksen siitä, että voitaisiin kokonaan poistaa 58 d, mutta siinä lähtökohta on se, että sen jälkeen tulee vielä 58 g eli Gabriel, jossa tilat laitettaisiin kokonaan kiinni. Nyt kannattaa keskittyä siihen 58 §:n koko rakenteeseen. Siinä on koko pandemian ajaksi erityyppiset keinot käytettävissä, koska perustuslakivaliokunnan näkökulmasta on edellytetty, että meillä olisi normaalilainsäädäntöön laitettu nämä kyseiset terveysturvallisuustoimet. Ja tästä tulee se haaste, millä tavalla me jatkossa menetellään. Me toivomme tietenkin kaikki, että rokote-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

kattavuus nousee niin korkeaksi, että meille ei synny yhtään tartuntarypystä, ei niin merkittävää, että sitä jouduttaisi sammuttamaan. Mutta jos me joudutaan tällaisia ryppäitä sammuttamaan, niin koska julkisen vallan tehtävä on ihmisten elämän ja terveyden suojeleminen, tässä tilanteessa, jos tarvitaan välineitä, emme me voi sanoa täällä eduskunnan edessä jälleen, että niitä välineitä ei enää ole. Tämä on se haaste, joka hallituksella on ollut.

No, sitten tästä epäsuhdasta: Tartuntatautilain 58 §:ssä ja erityisesti 58 g §:ssä määritellään ne tilat, joita nämä valtuudet koskevat. Itse olin valmis silloin esittämään ravintoloita sinne mukaan, mutten saanut sille tukea, ja nyt ravintolat eivät ole siellä. Tästä tulee se epäsuhta, johon monet teistä viittaavat. Lainsäädäntö on siis erilaista [Puhemies koputtaa] ravintolatilojen ja näiden muiden tilojen osalta.

Soveltamiskriteeristä puhuttiin, ja minusta on tärkeää myös edustajien vielä katsoa ne perustelut kunnolla läpi.

Edustaja Lindén on oikeassa siinä, että toivoisimme, että tämä olisi jo ohi, mutta epidemiatilanne [Puhemies koputtaa] on nyt erilainen, mutta rokotekattavuus tulee tuomaan meille tien siihen, että yhteiskunta avautuu ja sitä on myöskin mahdollisuus pitää auki, ja siksi on tärkeää, [Puhemies koputtaa] että on riittävä rokotekattavuus, mahdollisimman korkea, se on koko kansakunnan etu. [Mika Niikko: Ei tullut perusteluja!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.55.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.24.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohtan 8 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Turtiainen.

18.24 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Nyt ollaan siis hallituksen esityksellä viilaamassa tartuntatautilain väliaikaisesti voimassa olevan 58 d §:n sisältöä. Siis miksi näitä mitättömiä lakeja vielä viilaillaan? Kaikki nämä toimet osoittautuivat jo yli vuosi sitten täysin tarpeettomiksi ja ylimitoitetuiksi. Hyvät kollegat, tällaiselle toiminnalle nauravat jo metsäneläimetkin. Lopetetaan ihmisten vedättäminen. Julistetaan koko korona ja siihen liittyvät kaikki toimet lopetetuiksi saman tien. Eivät kansalaiset tyhmiä ole. He kyllä ymmärtävät, että tällainen suhmurointi on pelkkää teatteria. Tässä yritetään hiljalleen, ikään kuin huomaamattomasti, siirtyä normaaliin niin, etteivät päättäjät joutuisi vastuuseen tästä koronahuijauksesta, jolla on saatu aikaiseksi konkurssreja, talousahdinkoa ja veronmaksajille järkyttävän kokoinen lasku — puhumattakaan terveysongelmista, joita seuraa keuhkoinfektioita.

Arvoisa puhemies! Koska suomalaiset ovat tunnollista kansaa ja kulttuurissamme suositukset sekä kehoitukset koetaan yleisesti velvollisuutena eli pakkona, on ollut erittäin vastuuton tehdä ja jatkaa tällaista toimintaa, jonka jo aikoja sitten tilastot paljastivat valheeksi. Tällaisella toiminnalla on häpäisty koko kansa. Menkää, hyvät kollegat, katsomaan vaikka kauppakeskuksiin, kuinka moni siellä edelleen kulkee aivan turhaan naama peitettynä.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Toki onhan tämä viimeinen vuosi ollut kulta-aikaa niin sanotuille miesflunssapotilaille, sillä normaalia räkätautia potevana tai jopa oireettomana saat koko maailman huomion, eli koko terveydenhuoltokoneisto ja media pitää sinua kädestä ja paapoo, ja näin tilastoihin saadaan taas merkintä, jolla voidaan lietsoa lisää pelkoa kansalaisiin. Ihan oikeasti: tämä hulluus ei enää naurata. Tämän valepandemian seuraukset ovat yhteiskunnalle enemmän kuin vakavia.

Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat, lopetetaan tähän päivään ja välittömästi kaikki koronarajoitukset ja koronarokotukset sekä puheet rokotepasseista. Mitään noista ei tarvita eikä olisi koskaan tarvittukaan. Ja nyt on aika koko eduskunnan pyytää anteeksi Suomen kansalta typeryyttään ja harhassa elämistä. Arvoisa puhemies, te voisitte sen aloittaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

18.28 **Sari Sarkomaa kok:** Kunnioitettu rouva puhemies! Kymmenettuhannet osaavat kulttuurin ammattilaiset ja yritykset on päästettävä terveysturvallisesti tekemään työtään. Tapahtuma- ja kulttuurialan epätasa-arvoiselle kohtelulle ei ole ollut mitään perusteita. Ilta istunnossa alkaa olla pitkällä, mutta haluan käyttää kokoomuksen eduskuntaryhmän puolesta puheenvuoron. Tuossa mainiosti aloitetussa debatisa, mikä oli todella hyvä asia, että pääsimme tässä tartuntatautilain lähetekeskustelussa heti debatoimaan, tuli vahvasti esille se kanta, joka eduskuntaryhmällämme on, että tuo tartuntatautilain muutos, 58 d §:ää koskeva lakiesitys, on todella tervetullut. Sitä on odotettu pitkään, liiankin pitkään — jo toukokuussa eduskunnan portailla olivat kaikki eduskuntaryhmät, myös kulttuuriministeri, pyytämässä anteeksi, että hitaasti on toimittu, ja vasta nyt lakiesitys tuli eduskuntaan.

Parempi myöhään kuin ei milloinkaan, mutta tässä lähetekeskustelussa tuli hyvin esille se, että esitys oli tervetullut, mutta valtava pettymys oli se, että tuota pykälää ei kumottu vaan sitä esitetään muutettavaksi. Eli tuo pykälään sisältyvä ongelmallinen kahden metrin vähimmäisetäisyyskriteeri on kohtuuttomasti aiheuttanut vahinkoa kulttuuri- ja tapahtuma-alalle, eikä se ole perusteltu nykyinen epidemiatilanne ja parantunut rokotuskattavuus huomioiden. Eli tuo tartuntatautilain 58 d § on syytä kumota. Kokoomuksen eduskuntaryhmässä me haluamme selkeyttää tilanteen ja saada tämän asian kuntoon. Olemme tehneet lakialoitteen tuon pykälän kumoamiseksi. Sen nostimme esille. Se on huomenna lähetekeskustelussa, ja se ehtii sitten eduskunnan käsittelyyn. Ja oli mainiota, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Markus Lohi viestitti, että hänkin pitää kumoamista tarkoituksenmukaisena, ja uskon, että hän puhui kaikkien hallitusryhmien puolesta. Toivon näin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta pohtisi sen vaihtoehdon vakavasti, ja sen sijaan, että tuunattaisiin, muokattaisiin tätä pykälää niin kuin hallitus esittää — mikä on eduskunnan keskustelussa noussut esille, että se saattaa johtaa ojasta allikkoon ja tehdä tilanteen epäselvemmäksi — tuo pykälä kumottaisiin, ja toivon todella, että näin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tehdään. Se on todella tärkeää.

Moni asiantuntija on arvioinut, että tuo pykälän muokkaaminen ja kumoamatta jättäminen tuo vain lisää sekavuutta ja ongelmia ennestään kohtuuttomiin tilanteisiin. Ja onhan se ollut todella järjetöntä, että joukkoliikenteessä vaikeissakin epidemiatilanteissa on istuttu lähes sylkkiin, tiiviisti, peräkkäin, mutta sitten teatterit ovat olleet tyhjillään, ja nyt, vaikka epidemiatilanne on tällainen, niin lähes tyhjiä katsomoille on ensi-iltoja ja muita näytöksiä esimerkiksi Helsingin Kaupunginteatterissa näytelty.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tuo lakialoite on tehty siksi, että halutessaan eduskunta voi valita lakialoitteemme sen sijaan, että ottaisi tuon hallituksen sekavaksi jääneen sääntelyn mukaan, mutta tärkeää tieteenkin on, että tässä nyt ripeästi, ripeästi edetään.

Arvoisa puhemies! Hyvin vahvasti tätä esitystä on toivottu jopa ministerien toimesta, ja siksi tämä viipyminen on ihmetyttänyt, varsinkin, kun se on tullut inhimillisesti ja taloudellisesti hyvin, hyvin kalliiksi. Toimialan liikevaihdosta katosi viime vuonna 1,6 miljardia euroa eli lähes 70 prosenttia. Kulttuuri- ja tapahtuma-alan parissa työtä tekevät on ajettu ahtaalle työn edellytykset estämällä, ja näin merkittävän ja valtavan joukon ollessa vaila työtä ja turvaa on tilanne todella vakava, puhumattakaan tietenkin sitten ihmisistä, jotka haluaisivat kulttuuria kuluttaa. Kulttuuri on varsin tärkeä osa ihmisten arkea, ja se korostuu, kun olemme kriisitilanteissa.

Huomenna käytn puheenvuoron, esittelen tuon kokoomuksen eduskuntaryhmän aloitteen enkä tässä vaiheessa iltaa siihen mene, mutta totean vain nopeasti, että useat oikeusoppineet ovat arvioineet, että tämä hallituksen esitys tekee todellakin sääntelystä sekavampaa ja ongelmat tartuntatautilain 58 §:n ja 58 d §:n suhteessa vain jyrkkenevät, ja on arvioitu, että tässä ei olla ymmärretty hallituksen piiristä, mistä nämä esiintyvät ongelmat johtuvat, ja useampi taho on esittänyt tuon pykälän kumoamista, ja siksi pidän todella tärkeänä, että tähän todellakin päädyttäisiin ja tämä pykälä kumottaisiin.

Ja sen sanon ihan lopuksi vielä, että on ensiarvoisen tärkeää, että rajoitustoimet ovat kaikissa tilanteissa välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ja että kaikki lievemmat, kokonaisuutena vähemmän haittaa aiheuttavat rajoitusmahdollisuudet tulee ensin hyödyntää.

Ja ihan viimeisenä sanon sen, että olen ollut todella huolissani koronapassin viipymisestä. Se on useissa Euroopan maissa käytössä, ja nyt, kun kuuntelin vielä sunnuntaina pääministeriä ja puhutaan siitä, että koronapassia odotetaan, jotta rokotekattavuus nousisi, niin en ymmärrä tämäntyyppistä puhetta, koska koronapassihan on tarkoitettu ensisijaisesti siihen väliaikaan, kun rokotukset eivät ole vielä kattavia, kun voidaan pitää Suomea avoimena koronapassin avulla, niin että sitten, kun rokotekattavuus on laaja, voidaan vapautua näistä rajoitteista, eli se on ollut juuri väline siihen, että esimerkiksi ensimmäiseksi rajoitetuksi laitetut seniorit, jotka ovat ensimmäiseksi saaneet rokotteet, olisivat päässeet esimerkiksi kulttuurin pariin. Olisimme voineet välttää konkurssreja ja inhimillistä kärsimystä, ja siinä mielessä todellakin kiritän, että rokotepassi ja muut keinot, pikatestit otetaan käyttöön, että voimme pitää Suomea avoinna ja terveysturvallisesti. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén poissa. — Edustaja Ovaska.

18.34 Jouni Ovaska kesk: Rouva puhemies! Täällä salissa on tänään ollut hyvinkin yksimielinen näkemys siitä, että tämä lakimuutos on tarpeellinen, mutta kuten tuossa edustaja Sarkomaankin puheenvuorosta kävi ilmi, niin tuntuu, että ehkä tämä ehdotus ei kuitenkaan olekaan enää hallitus- ja oppositiokysymys. Olin itsekin jo hieman yllättynyt sote-valiokunnan puheenjohtajan puheenvuorosta, jossa hän ilmoitti, että tätä asiaa olisi tarkasteltava vielä. Kyllä se muistuttaa meitä siitä, että nämä nopeat muutokset tai sitten muutokset, joita on valmisteltu pitkään ja nyt vihdoinkin saadaan tänne, eivät noudata sitä hallitus—oppositio-rajaa. On hyvä, että tästä käydään nyt sitten kunnon keskustelu.

Tutustuin tarkkaan tuohon tapahtumateollisuuden kannanottoon, jossa he ottivat tietysti kantaa siihen, että tärkeintä on tämä turvavälivaatimuksesta luopuminen, mutta seuraava on tietysti tämä hybridistrategian toimeenpano. Siellä tuotiin hyvin tarkkaan esiin nämä

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

epäselvyydet liittyen tähän THL:n verkkosivuillakin julkaistuun riskipotentiaaliarviointitaulukkoon, siihen, miten se on tehty, ja he käyttivät sanoja, että tämä on vahvasti ”kyseenalainen ja toimimaton”. Mutta kyllä tuolla kentällä on paljon duubioita, paljon pelkoja siitä, mitä tämä tulee tarkoittamaan, mutta toisaalta siellä on hyvin vahva tahto siihen, että nyt hallitus on vihdoinkin päässyt näissä esityksissä eteenpäin ja ne on tuotu tänne eduskuntaan.

Täällä myöskin tänään puhuttiin siitä, olisiko näitä pitänyt vielä kiirehtiä. Mielestäni ei kannata liikaa katsoa taaksepäin, vaan nyt täytyy toimia ripeästi. Täällä on myös keskusteltu siitä, miten nopeasti nämä saataisiin eduskunnasta ulos, jos tämäkin menee näillä näkymin myöskin perustuslakivaliokuntaan, ja mielestäni olisi kuitenkin tärkeätä mahdollisimman nopeasti saada ne käsiteltyä siellä, ettei täällä olla viikkoja. Kaksi viikkoakin on mielestäni tässä tilanteessa liikaa. Nyt on ryhdistäydyttävä, ja kun tänään eduskunnassa moni edustaja halusi ryhdistäytymistä hallitukselta kesältä, niin nyt eduskunta itse voi ryhdistäytyä ja työskennellä mahdollisimman ripeästi tämän asian parissa.

Haluan edustaja Sarkomalle sanoa tuosta koronapassista: mitä nyt tuli viestiä myöskin alan toimijoilta siitä, niin kyllä hekin näkevät, että on tärkeää, että Suomessakin kiireellisesti luodaan työkalu, mutta he kokevat ainakin julkilausumissaan niin, että työkalulla varaudutaan niihin tuleviin epidemia-aaltoihin ja siihen, miten pääministerikin tilannetta kuvasi, mutta on tietysti huomioitava, että tässäkin on ripeästi toimittava.

Aivan loppuun, arvoisa puhemies, on kyllä annettava kehu melko tuoreelle ministerille, Antti Kurviselle. Olin itsekkin samassa tilaisuudessa silloin tuossa talon ulkopuolella, kun kulttuuriväki oli koolla. Se oli hyvin vaikuttava tilaisuus. Uskon, että se, että vastavalittu, silloin aloittanut ministeri otti niin voimallisesti tämän asian hoitaakseen ja vei sitä läpi tuolla hallituksessa, vaikutti siihen, että vihdoinkin viimein saatiin tämä esitys tänne käsiteltyyn.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta poissa. — Edustaja Ollikainen.

18.38 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Suomi on maailmanlaajuisesti tarkasteltuna hoitanut koronan aiheuttamia haasteita hyvin, sekä viranomaiset että kansalaiset. Olemme oppineet aika paljon tästä ajasta ja hyviäkin asioita.

Ihminen on sosiaalinen olento, ja on ensisijaisen tärkeää, että voimme tavata ystäviä, nauttia erilaisista tapahtumista, jotka antavat meille lisäarvoa, hyvinvointia. Korona-aika on näyttänyt, miten tärkeitä tapahtumat ovat. Monet kaipaavat elämyksiä, henkistä hyvinvointia.

Meidän tulee nyt katsoa eteenpäin — pitää olla tie ulos koronasta. Rokotekattavuus kasvaa nopeasti. Lasketaan, että lokakuun puolessavälissä 80 prosentilla kansalaisista on kaksi rokotetta. Rajoitusten purkaminen on mielestäni perusteltua myös rokotuskattavuuden kannalta. Suomessa on nyt hyvä tilanne, ja rajoituksia tulee suhteuttaa nykytilanteeseen. Hienoa myös, että hybridistrategia julkistettiin eilen, ja toki, kuten tässä on sanottukin, tätä tullaan nyt syksyn aikana seuraamaan todella tarkasti ja avoimin mielin.

Kahden metrin turvavälin poistaminen tartuntatautilaista on askel kohti kulttuuri-, taide-, liikunta-, urheilu- ja tapahtuma-alan oikeudenmukaisempaa kohtelua, askel oikeaan suuntaan. RKP on kannattanut tätä jo kauan, ja on ilahduttavaa nähdä, että hallitus pystyi antamaan esityksen näin nopealla aikataululla nyt syksyllä — joskin siitä on puhuttu aikaisemminkin. Esimerkiksi Uudellamaalla olemme viikonlopun aikana saaneet nähdä, kuinka kahden metrin säännön poistaminen on pelastanut useamman tapahtuman. Tapahtuma-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

ja kulttuurialan liiketoiminnan ja kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta on olennaista, että tapahtumia päästään avaamaan. Myös konserttien ja urheilutapahtumien järjestämisen tulee jatkossa olla helpompaa.

Suomea on siis avattava uudelleen, ja on hyvä, että meillä on nyt koko maassa yhtenäiset rajoitukset, jotta esimerkiksi teatterit pääsevät jatkamaan toimintaansa. Paikalliset viranomaispäätökset ovat hyviä ja kannatettavia, mutta lain tulkintojen tulee olla oikeudenmukaisia, läpinäkyviä ja yhdenvertaisia koko Suomessa, joustavasti ja ketterästi. Tiedämme, että aikaisemmin koronan aikana on ollut alueellisia eroavaisuuksia.

Kaikkia elinkeinoja tulee siis kohdella tasavertaisesti. Tapahtuma-ala työllistää miltei 200 000 ihmistä, ja suuri osa heistä odottaa tällä hetkellä pääsevänsä takaisin töihin saadaakseen harjoittaa omaa elinkeinoaan. Valitettavasti jotkut ovat jo vaihtaneet alaa. Korona on korostanut, kuinka laajoja aluetaloudellisia ja hyvinvointivaikutuksia tapahtuma- ja kulttuurialalla on ja mitä se merkitsee. Viime vuonna tapahtuma-alan liikevaihdot laskivat 70 prosenttia — 70 prosenttia eli 1,6 miljardia euroa. Kyse on todella suurista rahoista. Nyt on oikea aika tarttua toimenpiteisiin.

Ärade fru talman! Kravet på att slopa två meters säkerhetsavstånd är mer än välkommet. Den orättvisa behandlingen av kultur-, idrotts- och evenemangssektorn måste nu få ett slut. Och det gläder mig att regeringen i snabb takt nu under hösten kunde ge det här förslaget. Vi i SFP har stött det hela tiden, och alla ska ha rätt att utöva sitt eget yrke.

Nu är det dags att göra beslut som är enhetliga i hela landet så att till exempel teatrar tryggt kan öppna och planera sin verksamhet. Myndigheternas regionala tolkningar måste vara enhetliga och trovärdiga. Vi vet exempel från ett år tillbaka då så inte var fallet.

Vi kan också konstatera att vaccinationsläget är bra i vårt land och åtgärderna som tas måste vara nödvändiga och i rätt proportion, och jag anser att detta förslag gör att vi nu kommer närmare det. Kulturen och idrotten måste komma igång ordentligt. Vi ska blicka framåt, tro på framtiden, och därför är det mycket fint att regeringen publicerade hybridstrategin i går.

Ännu en sådan sak att det nu är ytterst viktigt att vi har en snabb behandling av den här lagändringen, så snabbt som möjligt, så att kultur-, idrotts- och evenemangsbranschen kan börja fungera mer normalt igen. — Kiitos, tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pitko.

18.43 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kahden metrin turvavälivaatimus on hyvästä ja vilpittömästä tarkoituksestaan huolimatta toiminut käytännössä niin, että se on estänyt esimerkiksi pienten teattereiden ja elokuvateattereiden toiminnan. Lähikontaktien välttäminen on ollut tietenkin aivan äärettömän tärkeätä tässä epidemian, pandemian, aikana, ja se on edelleen tärkeää. Mutta me kaikki tiedämme, että tapahtumia voi järjestää koronaturvallisesti myös ilman tätä kahden metrin turvavälivaatimusta. Näin olisi voitu tehdä jo ennen tätä nykyisenkaltaista rokotekattavuutta, sillä tapahtuma-alan toimijat ovat konkreettisesti osoittaneet esimerkeillään ja myös konkreettisilla tapahtumilla sen, että tämä on mahdollista. Nyt viime aikoina niillä alueilla, joilla tapahtumia on järjestetty, ei tartuntoja ole liiemmin jäljitetty teattereihin tai konserttisaleihin. Siksi on hyvä ja tärkeää, että tästä kohtuutonta haittaa aiheuttaneesta kahden metrin turvavälivaatimuksesta nyt luovutaan.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

On kuitenkin selvää, että tapahtuma-alan ongelmia ei tämäkään esitys vielä ratkaise, vaikka se on hyvä askel oikeaan suuntaan. Tarvitsemme myös lisää rajoitusten purkamista alueilla. On purettava sellaisia rajoituksia, joita on asetettu — moni varmuuden vuoksi, osa on jäänyt vähän niin kuin päälle. Tässäkin salissa on tuotu niitä esille, esimerkiksi koululaisryhmien vierailut kulttuurilaitoksissa. Niille ei pitäisi olla estettä nyt, kun kulttuurilaitokset ovat auki ja kun ne järjestetään terveysturvallisesti. Tällaisia sääntöjä kuitenkin on kunnissa ja alueilla asetettu. Näillä on merkityksensä myös kulttuurialan elpymiselle.

No, me tarvitsemme myös rokotepassin. Nyt valmistelussa olevalle rokotepassille ei välttämättä juuri nyt tule tarvetta, kun rokotuskattavuus alkaa olla korkea ja rajoituksia voidaan kokonaan purkaa, mutta sille voi vielä tulla tarve. Emme tiedä, onko tämäkään pandemia ohi, mutta emme myöskään erityisesti, mitä uusia pandemioita ja epidemioita meillä on vielä edessä. Rokotepassi kannattaa valmistella loppuun. Se on hyvä keino välttää isoja kulttuuri-, tapahtuma- ja ravintola-alan rajoituksia, joissa olemme vielä ihan viime päivinäkin paikoitellen olleet, vaikka väestöstä jo yli puolet on saanut molemmat rokotannokset.

No, täällä on keskusteltu aiheellisesti myös näitten rajoitusten epäloogisuudesta ja paikoin epäselvästä viestinnästä ja alueellisista eroavaisuuksista laintulkinnassa. Nämä eivät ole todellakaan hyviä ominaisuuksia lainsäädännölle, varsinkaan, jos toivotaan, että kansalaiset ja toimijat pysyvät niissä perässä ja sisäistävät ne. Näitä lienee syytä selkiyttää, kun tartuntatautilakia päivitetään seuraavan kerran, ja kuten ministeri Kiurukin on todennut, sellaiselle kokonaisvaltaiselle päivitykselle on tämän nykyisen epidemian jälkeen syytä. Myös tapahtuma-alarajoitusten suhde ravintolarajoituksiin on yhdenmukaistettava. Ei korona tartu sen helpommin tilassa, jossa on elävää musiikkia, kuin tilassa, jossa musiikki tulee levyiltä. Kulttuuriala tarvitsee todellakin näkymän omalle alalleen, ja siksi tämä epäselvyys näiden rajoitusten toimeenpanossa alueellisesti aiheuttaa haittaa alalle edelleenkin, tämän lakiesityksen jälkeenkin.

Tarvitsemme lisäksi vahvaa kulttuuripolitiikkaa, jotta saamme nostettua kulttuurialan takaisin entiseen kukoistukseensa tai jopa sen ylikin. On tärkeää kannustaa ihmisiä palaamaan kulttuurin pariin, osallistumaan tapahtumiin ja kuluttamaan kulttuuria ja osallistumaan liikunta- ja muihin tapahtumiin. Kunnillahan on Suomessa velvollisuus järjestää asukkaalleen taide- ja kulttuuritoimintaa, ja ajattelen, että siihen tulisi nyt panostaa jopa suuremmalla liekillä kuin mitä ennen koronaa on panostettu. Samalla toki on mahdollisuus hoitaa myös sitä yksinäisyyttä ja hyvinvointivelkaa, mitä korona-aika on saanut aikaan. Kulttuurin vaikutuksia ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille on paljon tutkittu, ja ne ovat todennettavissa.

Ajattelen myös, että meillä päättäjinä on aika iso työ tehtävänä, jotta voimme palauttaa kulttuuri- ja tapahtuma-alan toimijoiden, taiteilijoiden ja yrittäjien luottamuksen, ja tämä lakimuutos olkoon ensimmäinen askel sitä kohti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi poissa, edustaja Kauma poissa, edustaja Reijonen poissa, edustaja Kärnä poissa. — Edustaja Kivisaari.

18.48 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Meille monille ihmisille on muodostunut tavaksi seurata tiedotusvälineiden päivittäin julkaisemia koronatartuntamääriä. Niistä on tullut kuin urheilutuloksia, joita vilkuilemme päivittäin. Tälle päivittäiselle tarkkailulle on ollut sijansa ja perusteensa, mutta ei niinkään enää. Paljon oleellisempaa on tässä ajassa

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

seurata rokotekattavuuden nousua ja sairaaloiden kuormittuneisuutta. Ja onneksi rokotekattavuus nousee — soisin sen tosin tapahtuvan nopeamminkin — ja koronan suhteen sairaalat eivät onneksi ole helisemässä, joten yhteiskuntaa on avattava. Tämä on hyvä alku, vaikka valiokuntakäsittelyyn varmasti kohdistuu myös epäselvyyksien tarkentamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan poistettavaksi muun muassa rajoitus alle kahden metrin turvaväleistä sisätiloissa, hyvä niin. Kahden metrin turvaväleistä luopuminen parantaa huomattavasti mahdollisuuksia harrastaa ja osallistua. Se parantaa erilaisten elinkeinonharjoittajien ja tapahtumanjärjestäjien toimintaedellytyksiä. Monenlainen yritystoiminta muuttuu taas taloudellisesti kannattavaksi, ja jokainen tässä salissa ymmärtää tämän merkityksen.

Alueiden viranomaisilla säilyy yhä mahdollisuus määritellä tilojen käytön edellytykset, mikäli alueella esiintyy merkittäviä tautiryppäitä. Luvalla sanoen kannan yleisestikin huolta siitä, missä määrin avit selviävät koronatehtävistään erityisesti niillä alueilla, joissa edelleen roihuaa. Toivon, että tällä lakiesityksellä aveja ei ajeta pikkutarkkaan näpertelyyn esimerkiksi tilojen arvioinnin suhteen, vaan terve harkinta ja yksiselitteiset ohjeistukset helpottaisivat avien toimia.

Puhemies! Pidän myös hyvänä, että ilmaantuvuuksista luovutaan ja sanotaan hyvästit kiihtymis- ja leviämisalueiden ikuisille julistuksille. Emme tietenkään saa siirtyä hällä väliä -tyyliin. Edelleen hygieniä ja järkevä käytös ovat keskeisinä edellytyksinä sille, että menemme kohti parempaa. Toivon valiokuntakäsittelyyn huolellisuutta mutta ripeyttä. Olemme paljon vartijoina siinä, että emme jumita yhteiskuntaa tarpeettomasti. Huomioidaan alueiden ja tapahtumien erityispiirteet ja tuijotetaan muutakin kuin tartuntalukuja. Puretaan rajoituksia ja nostetaan rokotekattavuutta. Mennään kohti normaalia. Monille kaikkein hankalin tilanne on ollut tämä välivaihe. Ei ole voitu toimia kunnolla, mutta toimintaa ei ole toisaalta kiellettykään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

18.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tartuntatautilain muuttaminen on aivan asiallinen toimenpide. Meidän on mukauduttava uuteen tilanteeseen koko ajan. Tämä koronaepidemiahan ollaan saamassa pikkuhiljaa haltuun, sen me tiedämme, ja olen hieman ihmetellyt niitä puheenvuoroja, joissa vähätellään sitä niin, että eihän se mikään vakava tauti ole. Kun vertaa Suomen tilannetta vaikka länsinaapurimme Ruotsin tilanteeseen, niin ehkä se avaa silmät vähän paremmin sille, että jos ei olisi tehty mitään, niin missä tilanteessa eläisimme tänä päivänä. Ja toisaalta kun katsoo sitten tätä Suomen tilannetta, tämän koronaviruksen ongelmahan on siinä, että kun on ensi kertaa tämän mittaluokan sairaus, virus, joka on lähtenyt leviämään väestön keskuudessa aiheuttaen enempi tai vähempi vakavia ongelmia, niin emme ole voineet oikeastaan mallia hakea vaan kaikki on tavallaan tehty ensimmäistä kertaa — nythän me tämän vähitellen alamme oppia. Kun saadaan laumasuoja syntymään riittävillä rokotuksilla, niin pystymme sen jälkeen aivan varmasti hallitsemaan tilannetta entistäkin paremmin. Mieleeni nousee erään amerikkalaisen lääkärin kannanotto, kun hän totesi, että tulevana aikoina korona on vain rokottamattomien sairaus ja että niille, jotka ovat rokotuksen saaneet, tämä ei ole enää sillä keinoin ongelma. Elikkä mielestäni tämä lääketieteellinen totuus kannattaisi kaikkien ottaa vakavasti.

Ja lopuksi, arvoisa rouva puhemies, vielä: Kun koronaa on monesti vähätelty, niin kun lukee lehdistä noita niin sanotun long covidin saaneiden ihmisten elikkä niiden ihmisten

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

kohtaloita, joita koronavirus on runnellut todella pahasti — he ovat joutuneet tehohoidossa olemaan pitkään, jopa viikkoja, kuukausia, sitten saaneet vakavan keuhkovamman, jopa sydänvamman taikka aivovamman — niin heidän toipumisensa kestää pitkään. Toivoisin, että tässä keskustelussa pitäydytään siinä, mitä me olemme nähneet tämän koronan aikana, ja sitä taustaa vasten tulevana aikoina — kun koronaahan emme voi voittaa, se pyörii täällä maailmassa niin pitkään kuin se pyörii — pystymme viisastumaan tästä tilanteesta niin paljon, että voimme omaa käytöstämme hallita niin, että emme itseämme vaaranna taikka sitten levitä tautia lähimmäisiimme tai levitä tautia yleensä minnekään. Nyt on vastuullisen käytöksen aika, ja uskon, että ensimmäinen oppitunti on juuri päättymässä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari poissa. — Edustaja Autto.

18.55 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelun aikana, sekä tuossa jo aiemmin iltapäivällä debatissa että nyt illan mittaan, on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja, mutta vielä haluan pari näkökulmaa tuoda tähän keskusteluun. Edellä tuossa edustaja Hoskonen, kuten aina, puhui varsin viisaasti.

Mielestäni on todella jo ajankohtaista, että tätä tartuntatautilain 58 d §:ää muutetaan, ja niin kuin tuossa edellä keskustelussa edustaja Sarkomaa kokoomuksen eduskuntaryhmän kannan selkeästi toi esille, niin olemme sitä mieltä, että tämä voitaisiin kumota kokonaan. Siksi olemme myös tehneet asiasta lakialoitteen, joka huomenna tosiaan on täällä lähetekeskustelussa ja ennättää varmasti nyt tuonne valiokuntakäsittelyyn myös asiallisesti mukaan. Näkisin niin, että tämän asian osalta selkeämpään ja varmempaan lopputulokseen johtaisi tämän asian käsittely kokoomuksen lakialoitteen pohjalta kuin kuitenkin jossain määrin epävarmaksi jäävän hallituksen esityksen pohjalta, koska hallituksen esitykseen sisältyy senkaltaisia epäselviä määritelmäkysymyksiä, että on vaikeaa olla varma siitä, että eduskunnan tahtotila erilaisten kulttuuri-, urheilu- ja muiden tapahtumien terveysturvallisesta mahdollistamisesta toteutuisi, kun paikalliset viranomaiset näitä asioita harkitsevat.

Suomi on perusluonteeltaan maailman toimivin yhteiskunta, ja sen ansiosta olemme selviytyneet verrattain hyvin tästä sinänsä erittäin vaikeasta pandemiatilanteesta. Pandemian vaikutukset suomalaiseenkin yhteiskuntaan ovat tietysti olleet hyvin moninaiset, ja varmasti tätä laskua eri tavoin maksamme vielä pitkään. On kuitenkin syytä kiittää suomalaisia laajasti vastuullisesta toiminnasta. Suomalaiset ovat noudattaneet viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, ja nyt vielä kun maltamme huolehtia siitä, että rokotuskattavuus kansakunnan kokonaisuuden osalta nousee niin laajaksi, että saamme todella tämän pandemian ja meidän osaltamme epidemian päättymään, niin olemme selviytyneet hienosti.

Kun jotkut povaavat sitä, että tulee vielä virusmuunnoksia, joihin rokotteet eivät pysty, niin emme tietenkään voi täydellä varmuudella tulevaisuutta ennustaa, mutta kuten tiedämme vaikkapa nyt laajasti käytössä olevien mRNA-teknologiaan perustuvien rokotteiden kehittämismahdollisuuksista, on hyvin nopealla aikataululla kehitettävissä tällaisia vahvistusrokotteita lähes minkälaiseen virusmuunnokseen tahansa niin, että niitä voidaan täysin turvallisesti myös alkaa käyttää siihen rokotteiden vaikuttavuuden tehostamiseen. Näin ollen, vaikka koronaviruksesta tulisi, niin kuin edustaja Hoskonen viisaasti edellä puhui, tällainen rokottamattomien keskuudessa kiertävä tauti, sille väestönosalle, joka vastuullisesti rokotuksen ottaa, voidaan esimerkiksi influenssarokotteiden tapaan vuosittaisella tehosteella tarjota täydellinen rokotesuoja tällaista vakavaa sairastumista vastaan. Joten tästä toivottavasti me suomalaiset vastuullisesti vielä huolehdimme, että tämä rokotekattavuus saa-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

daan kattavaksi ja myös tulevaisuudessa hyödynnämme rokotteitten tuomat mahdollisuudet tämän viruspidemian hallinnassa.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä tapahtumien avaamisesta puhutaan, niin haluan vielä tuoda tänne eduskunnan suureen saliin sellaisen toivonpilkahduksen, jonka tämän päivän uutisista olemme voineet lukea.

Rovaniemellähän järjestettiin tuossa jo reilu kaksi viikkoa sitten Jukolan viesti. Jukolan viestihän on suuri suunnistusviestitapahtuma, suurin urheilutapahtuma, joka vuosittain Pohjoismaissa järjestetään, ja tänäkin vuonna, vaikka osallistujamäärä jäi noin puoleen siitä, mitä se olisi ollut normaalitilanteessa, 15 000 ihmistä kokoontui Rovaniemen Mäntyvaaran kisakeskukseen Napapiirin Jukolaa viettämään.

Tästä huikeasta urheilujuhlasta viranomaiset todella tänään sitten tulivat julkisuuteen arvioiden, että yhtään tartuntaa ei tähän suurtapahtumaan ole voitu yhdistää. Näin ollen tämä antaa tietysti toivoa koko kansakunnalle ja urheilu- ja kulttuurisektorille siitä, että kun toimitaan vastuullisesti — kaikki osallistujat toimivat vastuullisesti, järjestäjät toimivat vastuullisesti — niin tapahtumia voidaan täysin terveysturvallisesti järjestää.

Haluan omasta puolestani vielä esittää suuren kiitoksen kaikille Jukolaan saapuneille ja kaikille järjestelyihin osallistuneille tästä menestyksekkästä tapahtumasta. Jukolan viesti on tärkeä kansallinen instituutio, ja tämä onnistuminen lähes täydellisesti antaa tietysti tässä mielessä toivoa koko kansakunnalle siitä, että voimme hyvillä mielin nyt sitten siirtyä kohti pandemian jälkeistä aikaa, jolloin osaamme terveysturvallisesti tapahtumia järjestää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkinen.

19.02 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on käyty tänään erinomaista keskustelua tämän tärkeän lakiesityksen äärellä, ja talousvaliokunta tänään ryhtyi käsittelemään tätä tartuntatautilain 58 d §:n muuttamista. On ihan päivänselvä asia, että tämä lakimuutos on, kun nykytilanteessa eletään, hyvin tarpeellinen ja välttämätön, se on oikeasuuntainen ja -suhtainen. Toisaalta se myös konkreettisesti osoittaa sen, että hallituksen tahtotila purkaa hallitusti ja vastuullisesti rajoitteita on ihan aito. Ja tämäkin mukailee nimenomaan tätä eilen päivitettyä hybridistrategiaa, josta luonnos on nyt olemassa.

Tämän lakimuutoksen taustalla vaikuttaa hyvin vahvasti se todellisuus ja tietoisuus siitä, miten voimakkaasti nämä rajoitustoimet ovat vaikuttaneet elinkeinoelämään yleensä mutta erityisesti ravintola-, tapahtuma- ja kulttuurialaan. Yksi keskeinen syy näiden rajoitteiden purkamiseen on nimenomaan se, että nämä taloudelliset vaikutukset, työllisyysvaikutukset ja se, millä tavalla ne sitten kohdentuvat ihan ihmisten toimeentuloon, ovat mitattavat, ja näitä rajoituksia ei ole tarpeen pitkittää yhtään enempää kuin mihin on pakottava tarve. Eli kyllä kyse on siitä, että meidän on pystyttävä oppimaan elämään tämän viruksen kanssa mutta toisaalta on myös kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että tämä rokotekehittävyys on tässä koko tilanteessa nyt se avaintekijä. Ja nyt kun tällä hetkellä kattavuus nousee Suomessa ilahduttavaa vauhtia, niin se luo pohjan meille siihen, että tähän normaaliin elämään voidaan aidosti palata.

Tässä lakiesityksessä olennaista on nyt se, että lainsäädäntötasolla luovutaan tästä lähi-kontaktin tarkasta ja kategorisesta määrittelystä eli poistetaan tämä kahden metrin vaatimus ja samaan aikaan poistetaan myös sen tiukka liittäminen tähän ilmaantuvuuskriteeriin. Tämä nyt on ainakin tuolla asiantuntijakuulemisissa saanut hyvin laajasti kiitosta, ja tätä pidetään erittäin tarpeellisena.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Mutta samaan aikaan tässä keskustelussa on ihan relevantti huomio se, että nyt sitten, kun tämmöinen lähikontaktin eksakti määrittely poistuu, on esitetty huoli siitä, millä tavalla sitten ikään kuin tämä alueellinen ja valtakunnallinen yhdenvertainen kohtelu toteutuu, ja myös aluehallintoviranomaiset ovat nostaneet tämän huolen osaltaan esille. Ja tämä on oikeastaan minun mielestäni tässä keskustelussa nyt tietyllä tapaa se pihvi ja ydin, koska me kaikki tiedetään se, että nyt tähän asti, kun tämä määrittely on näin tarkasti kirjattu lakiin, alueelliset viranomaiset, infektiolääkärit kunnissa, sairaanhoitopiireissä ovat toistuvasti joutuneet tekemään rajoituspäätöksiä, jotka eivät ikään kuin aidosti ole olleet sen alueellisen tilanteen huomioiden tarkoituksenmukaisia, eli on jouduttu toteuttamaan ja toimeenpanemaan tiukempia rajoituksia kuin aktuaalisesti olisi tarpeen. Ja viranomaiset ovat systemaattisesti myös vedonneet siihen, että kun tämä on lakiin kirjoitettu, niin lakia on pakko noudattaa. Tämä on nimenomaan ollut se syy, mikä on sitten aiheuttanut kohtuuttomia tilanteita, ja nyt sitten se, kun tämä kriteeristö tältä osin poistuu, tuo huomattavasti paljon enemmän vapauksia tehdä päätöksiä, jotka ovat myös käytännössä perusteltuja, oikeudenmukaisia ja tarkoituksenmukaisia. Mutta tässä ehkä on nyt kiinnitettävä sitten erityisen paljon huomiota juuri siihen, tuleeko kuitenkin lainsäädäntöön sisällyttää jonkinasteista määrittelyä, ja uskon, että se on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa vielä hyvin tarkasti pöydällä. Mutta kyllä tämä lakimuutos nimenomaan mahdollistaa sen, että näitä rajoituksia ei ole pakko tehdä yhtään enempää kuin on tarkoituksenmukaista.

Täällä on tänään käyty keskustelua myös siitä, tulisiko tämä pykälä kokonaan poistaa, mutta kun huomioidaan tämä kokonaisuus ja rokotekattavuuden tämänhetkinen tilanne, niin ehkä ei ole realistista ajatella, että viranomaisilta poistuisivat täysin työkalut minkäänlaisia rajoituksia toimeenpanna vielä tässä vaiheessa. Eli kyllä siinä mielessä tämä pykälä itsessään on ihan tarkoituksenmukainen ja sillä on paikkansa vielä tässä kokonaisuudessa. Mutta selvää on, että tartuntatautilaki kokonaisuudessaan tarvitsee päivytystä ja sen hyvin tarkkaa läpikäymistä, minkälaisia muutoksia siihen tarvitaan tulevaisuutta ajatellen ja vastaavia tilanteita tarkastellen, koska me tiedämme, että siinä on aidosti puutteita.

Tälle pykälälle on vielä nyt tällä hetkellä todellinen tarve, mutta se, että sitä muuttamalla kuitenkin luodaan aidosti mahdollisuudet huomioida erilaisia tekijöitä alueellisesti, on äärettömän tärkeää, ja se mahdollistaa tämän rokotekattavuuden nousun yhteydessä paluun normaaliin ja tuo ilman muuta odotetun helpotuksen myös erityisesti tapahtuma- ja kulttuurialalle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

19.08 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Olen koulutukseltani koneinsinööri ja erityisopettaja. Tällä haluan tuoda sen, että minulla ei ole semmoista epidemiologista osaamista tähän koronatilanteeseen, mutta kun tämä nyt aika monella on kääntynyt siihen, että tämä on jonkinlainen mielipideasia, niin lyhyesti vain haluan sanoa mielipiteeni, että mielestäni kaikki rajoitukset pitäisi poistaa heti, joka on vain minun mielipiteeni. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 98/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.56 Ulkoministeri Pekka Haavisto (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä HE 98 ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen välillä tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen sekä sopimuksen voimaansaattamislain. Koska sopimukseen sisältyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, sen kansallinen hyväksyminen ja voimaansaattaminen edellyttävät Suomessa eduskunnan hyväksyntää.

EU on solminut kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia usean maan kanssa. Sopimukset ovat oikeudellisesti sitovia, ja niiden tavoitteena on muodostaa laaja-alainen yhteistyökehys politiikan, talouden ja muun sektorikohtaisen yhteistyön aloilla. Singaporen kanssa vuonna 2018 allekirjoitettu sopimus on EU:n neljäs Kaakkois-Aasian alueella. Aiemmat vastaavat sopimukset on tehty Indonesian, Filippiinien ja Vietnamin kanssa.

Kaakkois-Aasian merkitys maailmanpolitiikassa kasvaa geopoliittisesti ja kaupallis-taloudellisesti. Singaporen korkea kehitystaso ja maan asema kauppareittien solmukohtana tekevät siitä merkittävän toimijan alueella. Singapore on EU:n suurin kauppakumppani Kaakkois-Aasiassa, ja maa jakaa EU:n kanssa yhteisiä tavoitteita muun muassa monenkeskiseen kansainväliseen yhteistyöhön ja vapaakauppaan liittyen. Myös Suomelle Singapore on merkittävä vienti- ja kauttakulkumaa, jossa toimii aktiivisesti noin 70 suomalaisyritystä.

Vapaakauppasopimusta lukuun ottamatta EU:n ja Singaporen sopimussuhde perustuu tällä hetkellä yhteistyösopimukseen, jonka Euroopan yhteisö ja Asean-järjestö ovat vuonna 1980 tehneet. Tätä voidaan pitää vanhentuneena ja riittämättömänä pohjana EU:n ja Singaporen nykyiselle yhteistyölle. Uusi kumppanuus- ja yhteistyösopimus huomioi aiempaa paremmin muun muassa turvallisuutta, siirtolaisuutta, sisäasioita ja ihmisoikeuksia koskevat kysymykset. Sopimus muodostaa myös laajemman institutionaalisen kokonaisuuden sen kanssa samanaikaisesti neuvoteltujen EU:n ja Singaporen välisten vapaakauppa- ja investointisuojasopimusten kanssa.

Kokonaisuudessaan sopimuksen tavoitteena on syventää EU:n ja Singaporen yhteistyötä usealla eri alalla. Sopimus määrittelee EU:n ja Singaporen suhteet sekä tarjoaa puitteet myös jäsenvaltioiden kahdenväliselle toiminnalle maan kanssa. Sopimuksella pyritään yleisesti vahvistamaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen poliittista ja taloudellista merkitystä toistensa alueilla.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Keskeisellä sijalla ovat turvallisuuteen, oikeudelliseen alaan ja asevalvontaan liittyvät määräykset, minkä lisäksi sopimuksella tavoitellaan osapuolten välisen kaupan lisäämistä ja monenkeskisen kauppajärjestelmän lujittamista. Muut yhteistyösitoumukset koskevat energiaa, liikennettä, muuttoliikettä, koulutusta ja kulttuuria, ympäristöasioita, ilmastonmuutosta, työllisyyttä, sosiaalisia kysymyksiä, tiedettä ja teknologiaa, verotusta, rahoitusvalvontaa, tietoyhteiskuntaa ja tietosuojaa, audiovisuaalista alaa sekä tiedotusvälineitä ja tilastoja. Demokratian periaatteet, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat sopimuksen läpileikkaavia teemoja. Sopimuksessa korostuvat myös kantojen koordinointi ja tiedonvaihto kansainvälisillä foorumeilla.

Arvoisa puhemies! Sopimus on luonteeltaan niin sanottu sekasopimus, joka sisältää sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Lainsäädännön alaan sopimuksessa kuuluvat sen ihmisoikeuksia, joukkotuhouksien leviämisen estämistä ja asevalvontaa sekä muuttoliikettä koskevat määräykset.

Kauppaa ja muuta talousalan yhteistyötä koskevien sopimusmääräysten arvioidaan pitkällä aikavälillä vaikuttavan suotuisasti Suomen talouteen ja suomalaisyritysten toimintaan. Sopimuksen voidaan myös katsoa lisäävän EU:n ja sitä kautta Suomen painoarvoa niin Singaporessa kuin muualla Kaakkois-Aasiassa. Sopimus edistää osapuolten sisäistä turvallisuutta, hallittua muuttoliikettä sekä välillisesti myös ympäristöpoliittisia tavoitteita. Viranomaisten toimintaan sopimus ei suoraan vaikuta, ja sen edellyttämät tehtävät voidaan hoitaa nykyisellä henkilöstöllä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Sopimus tulee voimaan, kun kaikki sen osapuolet ovat sen kansallisesti hyväksyneet. Tähän mennessä näin on tehnyt 12 EU:n jäsenvaltiota. Lisäksi Euroopan parlamentti on antanut sopimukselle hyväksyntänsä. Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen on tarkoitettu tulevan voimaan samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan. Voimaantulosta säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.00 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ministeri oivasti esitteli tämän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tarpeen Euroopan unionille mutta myöskin Singaporelle, koska tämä on vuorovaikutussuhde, joka tässä pyritään rakentamaan. Kysymyshän ei ole pelkästään kaupallisista suhteista, vaan se on laajempi sopimusjärjestely, jossa edistetään yhteistyötä hyvinkin laaja-alaisesti. Myöskin on olennaista, että tässä nämä oikeusvaltioperiaatteen kriteerit ovat mukana ja läsnä olevia.

Näitä vastaavia sopimuksia, kuten ministeri kertoi, Aseanin maiden kanssa on tehty jo kolme aikaisemmin, eli Indonesian, Filippiinien ja Vietnamin. Jäin oikeastaan kysymään ensimmäiseksi sitä, minkä takia tätä ei ole tehty aikaisemmin Singaporen kanssa. Olisi kuvitellut, että se olisi ollut aika luonteva kumppani tunnistaen Singaporen aseman alueellisena ja kaupallisena ja taloudellisena keskuksena ja myöskin sen laajemman roolin, vaikka valtio onkin kaupunkivaltio luonteeltaan.

On ymmärrettävää, että Aseanin piirissä näitä sopimuksia ei ole esimerkiksi Thaimaan kanssa tehty sotilashallituksesta johtuen, ymmärtäen myöskin Kamputsean ja Myanmarin tilanteen ja Laosin tilanteen. Ne kaikki ovat tässä kohdassa vielä vähän jälkeenjääneitä. Mutta ministeriltä kysyisin aivan aidosti: minkä takia Malesian kanssa ei vastaavaa järjestelyä ole olemassa, ja ollaanko sitä ajamassa ja harkitsemassa?

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

15.02 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Kaakkois-Aasiassahan on kaksi tällaista mielenkiintoista kaupunkivaltiota, Hongkong ja Singapore, mitkä kummatkin ovat muun muassa rahoituskeskittymiä. Kysyisin ministeriltä: nyt kun Hongkongin suhteen on paljon turbulenssia — siellä ilmeisesti osa rahoitusalan toimijoista ainakin harkitsee siirtymistä pois — ovatko nämä näkökohdat nyt vaikuttaneet Suomen suhteeseen Singaporeen ja mahdollisesti tähän sopimukseenkin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Haavisto, 2 minuuttia.

15.02 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista, asiantuntevista puheenvuoroista.

Ensinnäkin edustaja Kiljuselle: Suomen etu tietysti on, että koko Kaakkois-Aasian alueelle syntyisivät tällaiset sopimukset, mutta juuri sellaisia esteitä, kuten mainitsitte, alueella vielä on, ja demokratia- ja ihmisoikeuskysymykset ovat myöskin keskeinen osa näitä sopimuksia. Tietenkin olemme riippuvaisia tästä järjestyksestä, missä sopimukset syntyvät, kun tässä on EU neuvottelukoneistona, ja sitten Euroopan parlamentin käsittelystä näissä asioissa, mutta Suomelle se, että saamme yhteisiä EU:n valmistelemissa sopimuksia Kaakkois-Aasian alueelle, on tietenkin meidän etumme.

Ja edustaja Puistolle: Tämä on tärkeä havainto, että Hongkongin merkitys taloudellisena hubina on ikään kuin vähentymässä tai vähenemässä. Sen toiminnot osittain liudentuvat Kiinan toimintojen kanssa, ja varmasti on niin, että tämä osaltaan on sitten vahvistanut joitakin muita kaupallisia keskuksia Kaakkois-Aasiassa. Ainakin kun katsoo tätä yritysten toiminnan aktiivisuutta, niin Singapore on säilyttänyt ellei vähän kasvattanutkin asemaa myöskin suomalaisten yritysten näkökulmasta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.04 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! On arvokasta kuulla, että unioni harkitsee koko Kaakkois-Aasian aluetta kokonaisuutena, niin kuin pitääkin — kysymys on kuitenkin Aseanin kaltaisesta kauppa- ja talousyhteistyöjärjestöstä, jonka kanssa luontevasti unioni käykin yhteistyötä.

Ja sitten on vielä kertomatta Malesian kuulumiset. Olisin mielelläni kuullut siitä, onko Malesian kanssa kuitenkin käyty neuvotteluja. Ymmärrän, että järjestys saattaa vaihdella ja siinä monenlaiset tekijät vaikuttavat.

Mutta sitten vielä laajemminkin tähän kysymykseen: onko Etelä-Aasian maiden kanssa vastaavan tapaisia järjestelyjä olemassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Haavisto, minuutti.

15.04 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Nyt täytyy edustaja Kiljuselle sanoa, että tuli niin täsmällisiä kysymyksiä, että palaan varmasti tuossa ulkoasiainvaliokunnan käsittelyssä siihen, missä järjestyksessä neuvotteluprosessit Malesian ja muiden maiden kanssa ovat.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Mutta jos katsoo koko Kaakkois-Aasian asetelmaa myöskin sen talouskehityksen osalta, niin siitä on muodostumassa myöskin yhä tärkeämpi taloudellinen yhteistyökumppani Euroopalle ja siellä on maita, joita aikaisemmin olemme katsoneet kehitysyhteistyön näkökulmasta. Vietnam on aika hyvä esimerkki. Sen talouskasvu on ollut erittäin merkittävää, ja se on päässyt ja selvinnyt pois köyhyydestä. Kaakkois-Aasiasta löytyy tällaisia esimerkkejä, jotka ovat rohkaisevia monella tavalla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.05 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä esitetään muutettavaksi väliaikaisesti matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta annettua lakia lisäämällä lakiin uusi 5 a §, jonka mukaan vuoden 2020 valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua ei määrätä eikä peritä. Esityksen tavoitteena on helpottaa niiden matkanjärjestäjien tilannetta, joiden liiketoiminta on kärsinyt covid-19-pandemian vuoksi annetuista matkustusrajoituksista. Muutos tulisi voimaan mahdollisimman pian ja olisi voimassa vuoden 21 loppuun.

Koronaviruspandemian leviämisen ehkäisemiseksi toteutetut toimenpiteet, erityisesti matkustusrajoitukset, pysäyttivät matkailualan käytännössä kokonaan maaliskuussa 2020. Pandemiatilanteen pitkittyessä on myös matkailualan vaikea taloudellinen tilanne jatkunut. Matkailualaa edustavan Suomen matkailualan liiton, SMAL ry:n, tietojen mukaan maaliskuun 2021 matkatoimistomyynti oli pudonnut 94,2 prosenttia maaliskuun 2019 myynnistä. Maaliskuussa 2021 noin 74 prosenttia matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien henkilöstöstä oli koko- tai osa-aikaisesti lomautettuna.

Tämän esityksen tarkoituksena on osaltaan helpottaa matkailualan pandemiarajoituksista johtuvaa ja pitkittynyttä vaikeaa taloudellista tilannetta siten, että valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 20 ei määrätä maksettavaksi. Maksun perimättä jättäminen koskisi matkanjärjestäjiä, jotka ovat velvollisia asettamaan vakuuden matkustajien suorittamien etukäteismaksujen ja paluukuljetuskustannusten suojaksi sekä maksamaan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksun.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Matkanjärjestäjien kannalta nykytilanteesta tekee haasteellisen se, että valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksu määräytyy vuoden 2019 liiketoiminnan perusteella, jolloin covid-19-pandemia ei vielä vaikuttanut liiketoimintaan. Matkanjärjestäjien maksun poistosta saama mediaanihyöty olisi arviolta 955,29 euroa, ja valtiolta jäisi saamatta verotuloina noin 768 400 euroa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

15.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Yrittäjien toimintaedellytykset on turvattava mahdollisimman hyvin koronapandemian aiheuttamassa haasteellisessa tilanteessa. Näin hallitus on myös johdonmukaisesti toiminut. Matkailuala on kärsinyt koronapandemiasta pahasti, ja suomalaisten matkanjärjestäjien liikevaihto on monessa tapauksessa vuosina 2020 ja 2021 pudonnut yli 90 prosenttia verrattuna vuoden 2019 vastaavaan aikaan.

Tärkeä sopeutumistoimi on se, että nyt matkapalveluyritykset esitetään väliaikaisesti vapautettavaksi niille normaalioloissa pakollisesta valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta. Tämä olemassa oleva maksujärjestelmä turvaa kuluttajia matkanjärjestäjän konkurssilta, ja on siten tärkeä mekanismi. Vallitsevassa tilanteessa tämän maksun periminen matkanjärjestäjiltä on kuitenkin kohtuutonta ja pahentaa alan jo muutenkin äärimmäisen vaikeaa tilannetta. Suomalaisen yrittäjyyden toimintaedellytysten turvaaminen ja tukeminen vaikeina aikoina saa tässäkin ilmauksensa hallituksen politiikassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.10 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksun perimättä jättäminen vuodelta 2020 on ehdottomasti oikea toimenpide. Matkanjärjestäjät jäivät tässä koronapandemian alkuaikoina aika lailla huomioimatta. Paljon puhuttiin ravintoloitten rajoituksista ja siitä, millä tavalla ne vaikuttavat siihen alaan, mutta monet matkanjärjestäjät ottivat sitten jonkun ajan kuluttua yhteyttä ja totesivat, että heidät on tässä keskustelussa koko lailla sivuutettu, vaikka tietyllä tavalla nämä kaksi toimialaa ainakin jossain määrin toisiansa myöskin sivuavat.

Katsoin, että täällä ensinnäkin lausunnonantajissa niin SMAL kuin tietenkin sitten MaRa ja Elinkeinoelämän keskusliitto, kaikki, ovat kannattaneet tätä ehdotusta. Tässä on ollut harkinnassa myös se mahdollisuus, että lähdettäisiin näitä määräysperusteita muuttamaan, mutta ilmeisesti tässä on sitten päädytty siihen, että tällainen määräysperusteitten muuttaminen olisi liian byrokraattinen tapa lähestyä tätä asiaa, ja on varmastikin yksinkertaisempaa vain todeta, että niitä ei nyt sitten peritä, ja sitä kautta pystytään auttamaan tätä alaa, joka on myöskin joutunut ahdinkoon. Kun tuossa tartuntatautilakipykälässä keskustelimme paljon tästä tapahtumajärjestäjien ahdingosta, niin nyt sitten matkanjärjestäjille tätä kautta tulee kädenojennus. Tässä kohtaa voi täältä oppositiostakin hallitukselle antaa kiitoksia, että tämä on aivan oikea toimenpide, näin juuri pitää menetellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Grahn-Laasonen.

15.11 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Kuten edellä todettua, niin kyseessä on pieni helpotus matkatoimistoalalle, joka on ollut kiistatta koronakriisin pahim-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

pia kärsijäaloja ja varmasti, kuten edellä edustaja Essayah kuvasi, pitkälti myöskin jäänyt ehkä varjoon ja huomiotta, ei ole saanut sellaista huomiota, jota olisi kaivannut.

Tämä valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksun perimättä jättäminen on, kuten todettua, perusteltua, ja hyvä, että hallitus on tämän esityksen eduskunnalle antanut. Mittakaavaa kuvaa tosiaan se, että matkatoimistomyynti on pudonnut jopa 94 prosenttia ja suurin osa työntekijöistä on ollut lomautettuina. Näkymät alalla siitä, koska päästään vauhtiin ja onko toiminta kannattavaa tulevaisuudessa, ovat hyvin epävarmoja.

Nyt voimme vain toivoa sitä, että vihdoinkin olisi valoa tunnelin päässä ja että tulevaisuudennäkymät vahvistuisivat, ettei maailma koronan myötä pysyvästi kääntyisi sillä tavalla sisäänpäin, että matkustaminen ja erilaisiin kulttuureihin tutustuminen vähenisi, ettei tapahtu sen tyyppistä mielestäni negatiivista kehityskulkua, että ihmiset eivät enää ole kiinnostuneita matkustamisesta tai ei ole mahdollista matkustaa samassa mittakaavassa. Erityisesti olen huolissani nuorista, joilta jää paljon arvokasta elämäkokemusta ja kulttuurien tuntemusta saamatta, kun matkustusrajoitukset ovat globaalin pandemian takia olleet voimassa käytännössä ympäri maailmaa.

Toivon, että hallitus niin pitkälle kuin mahdollista ennakoi tulevaa, jotta ihmiset uskaltaisivat myöskin sitten, kun mahdollista, niitä matkoja varata, ja sitä kautta virkistyy myös matkatoimistomyynti. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

11. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 8/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 1.12.2021.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, oikeusasiamies Jääskeläinen, esittelypuheenvuoro noin 10 minuuttia.

Keskustelu

15.14 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Minulla on ilo ja kunnia esitellä teille eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2020. Kertomusvuoden alussa tuli kulu-neeksi 100 vuotta siitä, kun tämä maailman toiseksi vanhin oikeusasiamiesinstituutio aloitti toimintansa. Kertomusvuoden helmikuussa ehdimme pitää 100-vuotisjuhlailaisuuden, jossa julkistettiin juhlakirja Sata vuotta laillisuusvalvontaa ja oikeusturvaa. Meillä oli suunniteltuna monenlaista ohjelmaa juhlavuodelle, mutta koronaepidemian takia kaikki tilaisuudet jouduttiin valitettavasti peruuttamaan. Koronaepidemian takia kertomusvuosi oli

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

muutoinkin monin tavoin poikkeuksellinen myös oikeusasiamiehen toiminnassa, ja saimme muun muassa ennätysmäärän kanteluita.

Vakiintuneeseen tapaan kertomuksen alussa on oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten puheenvuorot kunkin itse valitsemasta aiheesta. Omassa puheenvuorossani tarkastelen oikeusasiamiestä oikeusvaltion turvaajana.

Oikeusasiamiehellä on keskeinen rooli oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä ja edistämisessä. Tämä johtuu siitä, että oikeusasiamiehen tehtävät ylimpänä laillisuusvalvojana kytkeytyvät kaikkiin oikeusvaltioperiaatteen keskeisiin ainesosiin. Itse olen lukenut niihin ensinnäkin julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden ja lakisidonnaisuuden, toiseksi perusoikeusjärjestelmän, joka takaa yksilön oikeudet ja vapaudet, kolmanneksi riippumattoman oikeuslaitoksen ja neljänneksi riippumattoman laillisuusvalvonnan. Jos näitä oikeusvaltioperiaatteen ainesosia tarkastellaan oikeusasiamiehen tehtävien kannalta, voidaan todeta, että julkisen vallan käytön laillisuuden valvonta ja perusoikeuksien toteutumisen valvonta ovat oikeusasiamiehen nimenomaisia perustuslaissa säädettyjä tehtäviä. Oikeusasiamiehen toiminta myös tukee tuomioistuinten ja muiden oikeuslaitoksen viranomaisten riippumattomuutta. Eduskunnan perustuslakivaliokunta onkin lukenut oikeusasiamiehen toiminnan Suomen valtiosääntö -identiteettiin kuuluvaksi.

Näistä syystä oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseen kytkeytyy oikeusasiamiehen toimintaedellytysten turvaaminen. Niiden kannalta on keskeistä, että yksilön oikeusasemaan läheisesti liittyviä tehtäviä ei jää oikeusasiamiehen toimivallan ulkopuolelle ja että oikeusasiamiehen riippumattomuutta ei vaaranneta. Suomessa oikeusvaltiosta on huolehdittu hyvin, mutta myös toisenlaisiin olosuhteisiin on syytä varautua.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin tarkastelee puheenvuorossaan, miten koronapandemia on haastanut perusoikeusjärjestelmäämme. Kriiseille on tyypillistä, että oikeuksiin kohdistuu erilaisia uhkia, mutta myös näiden uhkien torjumisessa käytetyt keinot voivat vaarantaa oikeuksien toteutumisen. Koronapandemian aikana on rajoitettu ennennäkemättömällä tavalla koko väestön oikeuksia. Joidenkin rajoitusten on koettu loukkaavan jopa ihmisarvoa. Syvälle meneviä rajoituksia on kohdistunut miltei kaikkiin perusoikeuksiin ja kaikkien henkilöiden oikeuksiin.

Koronapandemian aikana on vallinnut laaja yksimielisyys siitä, että julkisella vallalla on velvollisuus suojella väestön henkeä ja terveyttä ja tämän vuoksi myös velvollisuus turvata sairaanhoidon kapasiteetin riittävyys ja että tämä on perusoikeusjärjestelmän kannalta erittäin painava peruste. Sitä vastoin vaikeampaa on saavuttaa yksimielisyyttä siitä, ovatko toimenpiteet välttämättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Mikäli tarkastelussa painotetaan perusoikeusrajoituksilla tai niistä poikkeamisella saavutettua menestystä elämän suojelemisessa ja terveyden edistämisessä, syntyy kovin erilainen kuva kuin silloin, kun tarkastelu kohdistetaan niihin rajoituksiin, joita oikeuksiin ja vapauksiin on tehty sekä niiden vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

On liian aikaista tehdä lopullista arviota siitä, miten perusoikeusjärjestelmämme on selvinnyt koronaepidemiasta ja poikkeusoloista. Erityisen huolestuttavia ovat kuitenkin olleet useat laillisuusvalvonnassa tehdyt havainnot siitä, että viruksen leviämisen estämiseksi julkista valtaa on käytetty perusoikeuksia rajoittavalla tavalla ilman siihen oikeuttavaa toimivaltaa.

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen tarkastelee valtiosääntöisten kysymysten käsitteilyä oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa. Lakien perustuslainmukaisuuden ennakkovalvonnasta huolimatta tulee välillä esille tilanteita, joihin oikeusasiamiehen on perustel-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

tua puuttua oikeusvaltion turvaajana. Tyypillisimmin kyse on siitä, että lain soveltamisen katsotaan joissain tilanteissa johtavan perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta ongelmallisiin lopputuloksiin. Toisinaan laillisuusvalvoja antaa kannanottoja myös perustuslain 124 §:n kannalta liittyen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen viranomaisorganisaation ulkopuolella.

Joskus kyse on aivan uudentyyppisten valtiosääntöisten kysymysten havaitsemisesta. Tällainen oli kertomusvuonna apulaisoikeusasiamies Pölösen antama valtion Senaatti-kiinteistöjen toiminnan oikeudellista perustaa koskeva ratkaisu. Osin siihen liittyen asian valtiosääntöoikeudelliset ja muut oikeudelliset epäkohdat tunnistettiin myös eduskuntakäsittelyssä. Eduskunta edellytti hallituksen antavan Senaatti-kiinteistöistä, sen tytäriikelaitos Puolustuskiinteistöistä sekä koko Senaatti-konsernista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä kokonaisvaltaisen selonteon.

Arvoisa rouva puhemies! Näiden puheenvuorojen jälkeen kertomuksessa on katsaus oikeusasiamiehen toimintaan vuonna 2020. Kertomusvuonna saimme yli 7 000 kantelua. Tämä on kaikkien aikojen suurin lukumäärä ja noin 800 kantelua enemmän kuin edellisellä vuonna. Myös edellinen vuosi, siis 2019, oli ennätyksellinen, ja silloin kantelumäärä nousi lähes 700:lla asialla. Kertomusvuonna kantelumäärän kasvu johtui pääosin mutta ei kokonaan koronaviruksesta. Kanteluiden suuresta määrästä huolimatta pystyimme kertomusvuonna ratkaisemaan kanteluita yhtä paljon kuin niitä saapui ja niin, että vuodenvaihteessa vireillä ei ollut yhtään yli vuotta vanhaa kantelua. Tämä tavoite saavutettiin jo kahdeksannen kerran peräkkäin. On kuitenkin todettava, että kanslian henkilöstö on työskennellyt jaksamisensa äärirajoilla ja tavoitteen saavuttamisessa oli keskeistä se, että koronaepidemian takia tarkastuksia ei voitu tehdä entiseen tapaan. Tarkastuksia tehtiin vain 23, ja nekin pääasiassa asiakirjatarkastuksina, kun viime vuosina tarkastuksia on tehty yli sata vuosittain. Omia aloitteita ratkaistiin noin 80, ja lausuntoja annettiin noin sata. Kaikista kanteluista ja omista aloitteista yli 1 000 asiaa eli lähes 15 prosenttia johti oikeusasiamiehen toimenpiteisiin. Tämä toimenpideprosentti on kansainvälisessä vertailussa hyvin korkea.

Tämän jälkeen kertomuksessa on laaja pääjakso perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Tähän jaksoon on sisällytetty muun ohella oikeusasiamiehen toiminta kansainvälisiin sopimuksiin perustuvissa erityistehtävissä. Näitä ovat tuo kansallisen valvontaelimen tehtävä, jossa on kysymys tarkastusten tekemisestä paikkoihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä henkilöitä, ja toinen tehtävä perustuu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehtyyn yleissopimukseen.

Kertomuksen neljäs pääjakso on uusi, ja siihen on koottu koronavirukseen liittyvät asiat. Kertomusvuonna tuli käsiteltäväksi lähes 1 000 laillisuusvalvonta-asiaa, jotka liittyivät tavalla tai toisella koronaepidemiaan. Asiat olivat hyvin moninaisia ja sisälsivät lähes kaikkiin hallinnonaloihin liittyviä kysymyksiä.

Ja lopuksi kertomuksen viidentenä pääjaksona, joka on kaikkein laajin hallinnonalakohdainen tai asiaryhmittäinen jakso laillisuusvalvonnasta tehdyistä havainnoista.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä oli esittelypuheenvuoroni. Toivon, että tämä kertomus antaa eduskunnalle mahdollisuuden arvioida lainsäädännön ja julkisen hallinnon tilaa sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitos. — Sitten siirrymme keskusteluun, ja edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

15.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen ottanut käytännöksi nyt tässä eduskuntakaudella käyttää lyhyen puheenvuoron tästä asiasta, tästä oikeusasiamiehen kertomuksesta, koska tämä on erittäin tärkeä. Olen tuonut täällä aiemmin esille ja toistan myös nyt sen, että tämä on itsessään tärkeä, instituutti on tärkeä, mutta myös se vaikuttavuus, jolla me julkisen hallinnon ja julkisen vallan käytön osalta yritämme saada tässä linjattuja kysymyksiä paremmin ymmärrettäviksi tuolla palvelujärjestelmän piirissä.

Itselläni oli tapana parinkymmenen vuoden ajan tehdä sillä tavalla, että toimiessani esimiestehtävässä terveydenhuolto-organisaatiossa otin kopiot ihan silloisista paperiversioista niistä kohdista, jotka käsittelivät terveydenhuoltoa, ja jaoin ne sitten verraten laajasti organisaatiossa esimiesten käyttöön. Niinpä nytkin tietysti oma erityismielenkiintoni tämän hyvin tärkeän asiakirjan kokonaisuudessa kohdistuu näihin sivun 300 molemmin puolin oleviin asioihin, missä käsitellään hallinnonaloittain erityisesti terveydenhuollon asioita.

Tässä korostuu tietysti psykiatria, tässä korostuvat vanhusten kohtelu ja muut tällaiset asiat, mutta täällä on tämmöinen erittäin arkinen asia, jolla on periaatteellinen merkitys, sivulla 307. Siinä on käsitelty Helsingin kaupungin menettelytapaa, kun Helsingissä ei voitu Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan lääkärivajeen takia suorittaa viidesluokkalaisten laajaa terveystarkastusta niin, että lääkäri olisi siinä ollut mukana, kuten kuitenkin ohjeissa edellytetään.

En tätä yksityiskohtaisemmin tässä nyt enempää käsittele, mutta tuossa on vahvasti se ajatus, että se, mikä meillä laissa on säädetty kuntien velvollisuudeksi, on kuntien suoritettava. Kunnissa on tällä hetkellä hoitajavajetta ja lääkärivajetta; kuitenkin SVOLin eli sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslain mukaan kunnilla on erilaisia mahdollisuuksia järjestää palveluja joko yhteistyössä toisen kunnan kanssa hankkimalla niitä tai vaikkapa sairaanhoitopiirin kanssa yhteistyössä. Ja siellä tulee kyllä kääntää kaikki ne kivet, jotta meidän perustuslaissa tarkoitetut ja erityislainsäädännössä tarkoitetut palvelut kansalaisille taataan. Tällä hetkellä ehkä neuvolakysymys ei ole juuri nyt, siis vuonna 21, ajankohtaisin, mutta hyvin monesta kunnasta ja muun muassa omasta asuinkunnastani kuuluu hyvin huolestuttavaa viestiä siitä, että aivan se perusasia, pääsy terveyskeskuslääkärin vastaanotolle, on tällä hetkellä vakavasti vaarantunut: ei saada edes puhelinyhteyttä, eikä takaisinsoittojärjestelmä toimi, ja jonot ovat kohtuuttoman pitkät.

Minusta on erittäin hyvä, että meillä eduskunnan oikeusasiamies [Puhemies koputtaa] valvoo näitä asioita. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

15.28 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen erinomaisesti laaditusta kertomuksesta. Tästä kertomuksesta voisi nostaa monia eri aihealueita esille, mutta pitäydyn tälläkin kertaa tänäkin vuonna ikäihmisten ja vammaisten tilanteessa.

Aluksi muutama sana koronapandemian aikaisista rajoituksista, jotka osuivat erityisen pahasti haavoittuvassa asemassa oleviin kansalaisiin.

Kuten kertomuksessa todetaan, koronapandemian aikana on rajoitettu ennennäkemättömällä tavalla koko väestön oikeuksia. Syvälle meneviä rajoituksia on kohdistunut miltei kaikkiin perusoikeuksiin ja kaikkien henkilöiden oikeuksiin. Osalla rajoituksia on ollut kuitenkin kohtalokkaita seurauksia etenkin jo ennestään haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille, kuten esimerkiksi ikäihmisille ja vammaisille. Esimerkiksi joissakin hoitoyhteisöissä omaisilta estettiin kokonaan hoitoyhteisöön pääsy tapaamaan läheistään, vaikka

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

poikkeusolot eivät oikeuta tekemään tällaisia kaikkia koskevia yleisiä päätöksiä. Myöskään henkilökohtaisia kuntouttajia ei päästetty kaikkiin vammaisten hoitoyhteisöihin. Vuorohoidon keskeyttäminen tuotti kohtuuttomia jaksamisongelmia omaishoitajaperheissä.

Tilanne oli uusi, eikä Suomessa oltu ennakoitu tämänkaltaista kriisiä eikä valmistauduttu siihen, ja siksi on tärkeää, että uskallamme arvioida tehtyjä toimenpiteitä kriittisesti myös ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. On kysyttävä muun muassa, olivatko koronapandemian aikana toteutetut perusoikeuksien rajoitukset välttämättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Tällainen kriittinen arviointi auttaa meitä toimimaan paremmin tulevaisuudessa, jos ja kun yhteiskunta kohtaa tulevia kriisejä. Maija Sakslin toteaa tässä raportissa, että laillisuusvalvontahavaintojen perusteella voidaan jo nyt todeta, että voimassa oleva lainsäädäntömme ei sisällä riittäviä työkaluja tulevista pandemioista selviytymiseen.

Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomuksen mukaan meillä on ilman koronaa-kin edelleen paljon korjattavaa ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden oikeusturvan toteutumisessa. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet eivät toteudu. Puutteita on toimitilojen esteettömyydessä, asiainnin saavutettavuudessa ja kohtuullisten mukautusten toteuttamisessa. Kuntien vammaispalveluja koskevat soveltamiskäytännöt ovat epäyhtenäisiä ja soveltamisohjeet saattavat rajoittaa lakisääteisten palvelujen saamista. Vammaisille henkilöille tarkoitettujen palvelujen toteuttamisen kilpailutus on voinut vaarantaa oikeutta yksilöllisten erityistarpeiden mukaisiin palveluihin.

Arvoisa puhemies! Raportissa tulee esille huoli myös siitä, ettei ikäihmisten tehostetun palveluasumisen paikkoja edelleenkään ole riittävästi. Esimerkiksi muistisairaiden kohdalla kotihoidon rajat tulevat tiettyssä vaiheessa vastaan, ja hyväkään kotihoito ei silloin enää turvaa turvallista ja inhimillistä asumista omassa kodissa. Tarkastuksissa tuli esille, että ikäihminen saattoi odottaa vapautuvaa paikkaa tehostetun palveluasumisen yhteisöön lainvastaisesti esimerkiksi terveyskeskuksen vuodeosastoilla pidempään kuin laki sen sallii. Sosiaalihuoltolain mukaan palveluja järjestetään aina ensisijaisesti asiakkaan eikä suinkaan organisaation tarpeista käsin, ja siksi on lain hengen vastaista myös järjestää vastoin asiakkaan tahtoa palveluasuminen esimerkiksi niin kauaksi omasta lähiyhteisöstä, ettei lähiomaisilla ole mahdollisuutta tavata omaisiaan.

Myös kotihoitoa tukevan vuorohoidon toteutuksen laadussa todettiin laatuongelmia. Asiakkaat ja omaiset kuvasivat vuorohoitoa säilössä pitämiseksi, vaikka vuorohoidon pitäisi olla aina kuntouttavaa ja omaishoitajan työtä helpottavaa.

Monet asiat kulminoituvat siihen tosiasiaan, että henkilöstöä on liian vähän eikä heillä ole aikaa tehdä laadukasta työtä. Johdolla ja henkilöstöllä ei myöskään ole riittävästi tietoa lainsäädännön sisällöstä. Edellä kuvattujen esimerkkien lisäksi esimerkiksi tietoa siitä, että laki velvoittaa järjestämään iäkkäille avio- ja avopuolisoille mahdollisuuden asua yhdessä eikä asiassa voi toimia asiakkaiden tahdon vastaisesti, ei vanhuspalveluissa toimivilla edelleenkään ole.

Arvoisa puhemies! Myös itsemääräämisoikeuden toteutumisessa on monissa hoito- ja hoivayksiköissä tai -yhteisöissä suuria ongelmia, ja henkilökunta ei esimerkiksi tiedä, mitä ovat ne rajoittamistoimenpiteet, joita ei ilman erityistä syytä tai harkintaa saa käyttää. Monissa paikoissa rajoittamistoimenpiteistä on tullut arjen rutiinitoimintoja. Rajoitustoimenpiteet voivat olla kokonaan perusteettomia, niin sanottuun laituskulttuuriin liittyviä asioita. Sama ongelma koskee edelleen osittain myös kehitysvammaisten asumisyhteisöjä,

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

vaikka siellä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain rajoitustoimenpiteitä koskeva muutos vuonna 2016 onkin parantanut tilannetta. Lain käytäntöön soveltamisessa on myös siellä epätietoisuutta, puutteita ja jopa laiminlyöntejä. Myöskään lainmukaisia palvelusuunnitelmia ja erityishuolto-ohjelmia ei aina laadita tai ne laaditaan puutteellisesti tai niiden laatiminen viivästyy. Myös palveluja koskeva päätöksenteko ja päätösten toimeenpano usein viivästyy aiheettomasti.

Arvoisa puhemies! Tässä oli vain muutama havainto oikeusasiamiehen kertomuksesta. Vaikka myönteistäkin on paljon tapahtunut, niin kyllä meillä on paljon tekemistä sen suhteen, että ihmisoikeudet toteutuisivat edes riittävällä tavalla kaikkien kansalaisten kohdalla.

Myös lausuntokierroksella ollutta vanhuspalvelulain uudistuksen toista vaihetta on syytä tarkastella nyt uudelleen. Kuten oikeusasiamieskin on todennut tästä lakiesityksestä antamassaan lausunnossa — se ei ole siis tässä asiakirjassa nyt mukana — tämä lausuntokierroksella oleva lakiesitys tarjoaa oikeusasiamiehen mukaan palvelun tuottajille ja järjestäjille lukuisia mahdollisuuksia kiertää oikeusnormeja kustannusten säästämiseksi. Nyt tätä lakiesitystä onkin tarkasteltava huolella uudelleen siitä näkökulmasta, että se varmasti parantaa ikäihmisten hoidon laatua ja varmistaa ihmisoikeuksien toteutumisen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi esimerkki lakiesitykseen liittyvistä ongelmista. Oikeusasiamiehen kertomuksessakin todetaan, että vartija ei voi suorittaa terveydenhuollon ammattihenkilöille kuuluvia tehtäviä. Nyt kuitenkin tässä lausuntokierroksella olevassa lakiesityksessä on maininta, että esimerkiksi vartijakoulutuksen saanut henkilö voisi olla ikäihmisten yöpartiotoiminnassa auttamassa ikäihmisiä. Vartijakoulutus ei anna minkäänlaisia valmiuksia arvioida esimerkiksi kotona kaatuneen ikäihmisen kokonaistilannetta tai kohdata muistisairasta henkilöä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

15.35 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kiitän jälleen tästä erinomaisesta ja mielenkiintoisesta kertomuksesta. Nostan täältä kaksi asiaa, joihin kiinnitin erityisesti huomiota:

Olette täällä kiinnittäneet huomiota nyt valtioneuvoston hankkeiden nimissä, että niissä tulee käyttää kansalliskieliä, suomea tai ruotsia, kun on ollut nähtävissä, että on käytetty englannin kieltä. Tämä on sinänsä erittäin ajankohtainenkin huomio, sillä valtioneuvosto näyttää siirtyvän englanninkielisiin sähköposteihin, gov.fi, ja itse asiassa Kotimaisten kielten keskus Kotuskin kiinnitti tähän huomiota, että se ei ole hyvää hallintoa, Suomessa tulisi käyttää suomea tai ruotsia.

Sitten, arvoisa puhemies, toiseen asiakohtaan eli kehitysvammaisten asumispalveluihin. Oikeusasiamies kuvaa täällä, että viime vuonna on tehty viisi etätarkastusta kehitysvammaisten asumispalveluihin, ja täällä todetaan, että tässä on kiinnitetty jo kahteen otteeseen aiemmin vakavaa huomiota siihen, että toimintayksiköissä tulee olla toiminnan edellyttämä henkilöstö. Kehitysvammalain tulisi turvata kehitysvammaiselle yksilöllinen hoito ja muu huolenpito, mutta valitettavasti edelleen tuntuu siltä, että myös oikeusasiamiehen huudot tässä asiassa kaikuivat kuuroille korville. Nimittäin tilanne on edelleen se, että yksilöllisyydestä kyllä puhutaan, mutta sitten kun me tulemme siihen asumisyksikköön, niin riippumatta siitä, minkätyyppisiä asiakkaat ovat ja minkätyyppistä hoitoa he vaativat, se mitoitus pysyy aina samana.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tämä on asia, josta ei mielestäni puhuta riittävästi. Ollaan nyt alettu puhumaan vanhustenhuollon ja vanhusten asumispalveluiden ongelmista, mutta mielestäni tämä kehitysvammaisten asia tulisi nostaa kyllä siihen rinnalle ja pohtia, miten tähän saadaan muutosta. Ei ole mielestäni asiallista, jos emme niin kutsutussa hyvinvointiyhteiskunnassa, kun meillä on kehitysvammaisia noin 50 000, näistä ehkä kymmenisentuhatta asumispalveluissa, kykene huolehtimaan riittävää määrää hoitajia näille asukkaille. Pidän sitä erityisen suurena ongelmana, ja itse asiassa jossain määrin häpeäpilkkuna. Nimittäin nyt on niin, että meille on alkanut tulemaan tällaisia viidentoista henkilön asumisyksiköitä, jotka on usein toki jaettu kolmeen soluun, mutta näitä kolmea solua esimerkiksi yöllä valvoo yksi ihminen, ja siellä on kuitenkin vakavasti sairaita, esimerkiksi epileptikoita voi olla useita. Tältä osin olisin oikeastaan tähän perään [Puhemies koputtaa] kysynyt oikeusasiamieheltä: onko teidän havaintonne mennyt eteenpäin, ja koetteko, että tähän on [Puhemies koputtaa] riittävä responssi tullut lainsäätäjältä? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.38 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikeusasiamiehen kertomuksesta, selkeästä sellaisesta, ja sen selkeästä esittelystä myöskin.

Ensinnäkin oli mielenkiintoista kuulla, että ennätysmäärä kanteluita korona-aikana on tullut mutta sitten toisaalta on suoriuduttu hyvin elikkä siellä ei ole yli vuotta vanhoja kanteluita käymättä läpi ja antamatta päätöksiä. Mutta toisaalta sitten esittelypuheenvuorossa myönnettiin se, että paikan päällä tapahtuneissa tarkastuksissa on ollut sitä puutteellisuutta, ja tämä toki on johtunut pitkälti näistä koronarajoituksista, jolloinka sinne paikan päälle ei ole voinut mennä.

Koronaviruksen kohdalla, mikä on ihan omana kappaleenaan tässä kertomuksessa otettu esille, tietysti kaikkia siihen liittyviä rajoitustoimenpiteitä toki varmasti jälkiviisaasti voidaan katsoa ja miettiä, mitä asioita oltaisiin voitu tehdä paremmin. Kuitenkin täytyy tunnustaa se, että oltiin aika suuren tuntemattoman edessä silloin, kun näihin erilaisiin rajoitustoimenpiteisiin mentiin. Ja niin kuin tuossa aiemmin tartuntatautilain kohdalla, kun keskusteltiin koko tämän, voisiko sanoa, lakipaketin ja erilaisten lain sallimien mahdollisuuksien rajoista, niin tuli esille se, että tämän pandemian aikana me ollaan jouduttu pohtimaan kokonaista lainsäädännön, voisiko sanoa, uudistusta tai sen monia sellaisia lisäyksiä, joita ei ollut voitu ajatellakaan etukäteen, koska tällaiseen tilanteeseen ei pystytty varautumaan. Ja täällä taisi joku edustajakollega, oliko Könttä ja Rantanenkin, nostaa esille tällaisen kokonaisuudistuksen. Myöskin siviilikriisinhallinnan kohdalla, silloin kun puhutaan näistä epidemioista, on katsottava tätä meidän lainsäädännön riittävyttä ja sitä, antaako se tarpeelliset työkalut silloin, kun joudutaan tämäntyyppisiin tilanteisiin.

Tässä kohdassa, missä näitä laillisuusvalvontoja on asiaryhmittäin otettu esille, ihan samalla tavalla kuin edellä olleilla kollegoilla, huomio kiinnittyy erityisesti sinne vanhustenhoitoon ja niihin huomioihin ja toisaalta sitten myöskin vammaisten oikeuksiin. Kyllähän tietysti vanhustenhoidon kohdalla tässä lisääntyvä pelko on siitä, että tämä hoidon saatavuus ylipäättänsä tulevaisuudessa tulee olemaan yhä suurempi ongelma. Ja nyt on kuultu näitä hälyttäviä uutisia, kuinka meillä hoivahenkilökunnan puutteen takia jopa joudutaan yksikköjä pistämään kiinni. Tulevaisuudessa varmasti yhä enemmän on tämäntyyppisiä kanteluita, jotka liittyvät siihen, että sitä riittävää hoivaa ei ole saatavilla. Nämä varmasti valitettavasti tulevat lisääntymään.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tietysti on hyvä, että vanhusasiainvaltuutettu, sitten kun hänen toimensa alkaa, pystyy varmasti myöskin nostamaan ennaltaehkäisevästi näitä asioita esille. [Puhemies koputtaa] Samalla tavalla kiinnitin huomiota myöskin tähän yksittäiseen päätökseen, jossa muistutettiin, [Puhemies koputtaa] että iäkkäillä aviopuolisoilla on oikeus asua yhdessä, [Puhemies koputtaa] ja tämä tulisi myöskin pystyä mahdollisuuksien mukaan järjestämään. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

15.42 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Iso kiitos oikeusasiamiehen kertomuksesta ja sen esittelystä. Suomi on hyvä maa. Kansainvälisessä vertailussa olemme jo pitkään tottuneet sijoittumaan kärkijoukkoon. Olemme esimerkki hyvinvointivaltiosta. Täydellinen tai ongelmaton Suomi ei kuitenkaan ole. Hyvinvointivaltiomme tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että kykenemme kriittisesti tarkastelemaan itseämme.

Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomuksessa on mainittu kymmenen keskeistä suomalaista perus- ja ihmisoikeusongelmaa. Se, miten ja millä tarmolla suhtaudumme näihin epäkohtiin, määrittää pitkälti tulevaisuutemme. Oikeastaan se määrittää jatkossakin sen, olemmeko oikeus- ja hyvinvointivaltio. Näille epäkohdille on tyypillistä, että ne koskettavat usein varsin kohdistunutta ihmisryhmää. Monelle meistä ne ovat arkielämämme ulkopuolisia asioita. Kuitenkaan esiin nostetut epäkohdat eivät ole uusia tai yllättäviä, vaan niistä on puhuttu ja uutisoitu jo pidemmän aikaa.

Puhemies! Lopulta kyse on siitä, että hyvinvointivaltion mitta on se, miten se huolehtii niistä, jotka kannattelua tarvitsevat. Näitä ovat esimerkiksi ikäihmiset, vammaiset ja lapset, kuten kollegat ovat täällä maininneet. Korona on viime vuosina, totta kai, koskettanut meitä kaikkia. Se toi mukanaan pelkoa ja rajoituksia. Rajoitukset tuntuivat usein loukkaavan oikeuksiamme. Korona vei runsaasti tilaa ja huomiota ja se vie edelleen. Tauti on peittänyt valitettavan paljon asioita alleen.

Emme kuitenkaan voi koronan takia ummistaa silmiämme nyt esiin nostetuilta epäkohdilta. Määrätietoista työtä niiden poistamiseksi on jatkettava. Työ on usein hidasta, ja maali tuntuu olevan kaukana, mutta se ei oikeuta jättämään tekemättä niitä epäkohtien tarkasteluja, joita kertomuksessa esitetään. Pienikin askel eteenpäin on edistystä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset eduskunnan oikeusasiamiehelle tästä vuosikertomuksesta, joka on jälleen kerran laadukas, niin kuin olemme tottuneet viime vuosina tätä raporttia arvioimaankin. Tämä oikeusasiamiesinstituutio, joka Suomessa toimii tehokkaasti hyvinkin vahvasti tukien suomalaista oikeusvaltioita, on itse asiassa ruotsalaista perimää eurooppalaiseen oikeusvaltiojärjestelmään. Sen idut taitavat olla jo 1800-luvun lopulta asti.

Tänä päivänä Euroopan neuvosto on keskeisin eurooppalainen ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota, mukaan lukien Euroopan ihmisoikeuksien julistus, edustava järjestö. Tiedän erinomaisen hyvin, että se ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, jotka Strasbourgista käsin toimivat, ovat hyvin keskeisiä yhteistyökumppaneita Suomen oikeusasiamiehelle ja oikeusasiamiehen toimistolle. Se näkyy monella, monella tavalla ja on tärkeä tässä huomioida. Tässä on arvokas vientituote jopa maailmanlaajuisesti eurooppalaisille

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

maille. Jopa Euroopan sisällä meillä on vielä valtioita, joissa ei oikeusasiamiesjärjestelmää ole olemassa. Siinä voidaan paljon oppia toinen toisiltamme niistä käytänteistä, mitkä ovat tulleet esille.

Arvoisa puhemies! Minä kiinnittäisin tässä raportissa yhteen ainoaan kohtaan huomiota tämän yleisen kiittelyn lisäksi, ja se liittyy samaan teemaan, minkä edustaja Mäkisalo-Ropponen toi tässä esille.

On tosi arvokasta, että erityisesti vuodesta 2019 alkaen oikeusasiamiehen toimisto on yhä vahvemmin kiinnittänyt huomiota ikäihmisten, ikääntyneiden oikeuksien edistämiseen ja seurantaan. Me puhumme paljon siitä, että väestö ikääntyy. Kannamme ikään kuin huolta koko yhteiskunnankin tasolla siitä, onko meillä taloudellisesti kestävyttä ottaa vastaan yhä kasvavat ikääntyneiden joukot. Ja totta, vuonna 1995 Suomessa oli yli 65-vuotiaita 14 prosenttia väestöstä, tänä päivänä jo 22 prosenttia. Se on noussut 750 000:sta 1,3 miljoonaan. Eli meillä todella on väestö ikääntynyt vahvasti. Mutta haluaisin tähän saman tien sanoa, että tähän liittyy myöskin ongelma, koska me olemme luoneet itsellemme ongelman.

Ikä syrjintä on aito ilmiö. Ikä syrjintä näkyy monilla tavoilla tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Olemme puhuneet paljon digitalisaation syrjään sysäämistä sukupolvista, toiseudesta tässä yhteiskunnassa. Sitä monet iäkkäät ihmiset kokevat, koska eivät hallitse kännyköitä, eivät hallitse tietokoneita, eivät toimi siinä maailmassa, ja heidät on jätetty pahasti pois kyydistä. Meillä on myöskin muita ilmiöitä, joissa näkyy ikä syrjintää. Muun muassa mielipidetiedusteluja ei tehdä yli 75-vuotiaille. Heidän kannoillaan ei ikään kuin ole merkitystä, kun tehdään gallupeja ja mielipidetiedusteluja. Tässäkin näkyy tällainen ikä syrjintäelementti. Ja kieltämättä, arvoisa puhemies, myöskin eläkejärjestelmässämme on ikä syrjiviä piirteitä, tietenkin tämä kuuluisa taitettu indeksi, joka ylläpitää järjestelmää, jossa lakisääteisesti meillä ainoa tulonsaajaryhmä, jonka tulotaso laskee, on eläkkeensaajat. Eli he köyhtyvät.

Nämä ovat vakavia ja vaikeita ilmiöitä, isoja asioita. Ja mikä nyt on arvokasta, on se, että oikeusasiamiehen toimisto ja eduskunnan oikeusasiamies on tarttunut näihin asioihin. Se ei ainoastaan nyt ole ollut keskeisimpänä puolestapuhujana, kun olemme puhuneet vanhusasiainvaltuutetun viran perustamisesta. Nyt tämä hallitus, nimenomaan tämä hallitus, sen toteuttaakin, ja kiitos siitä, että se askel tehdään. Mutta oikeusasiamiehen toimisto otti jo 2019 ensin tilapäisesti, määräaikaaisesti kaksi virkamiestä, kaksi asiantuntijaa, lisäsi resursseja nimenomaan siihen, että nämä kiinnittäisivät huomiota ikääntyneiden ihmisten oikeuksien edistämiseen ja seurantaan. Ja nämä virathan on vakinaistettu, niin kuin tämä raportti tässä nyt juuri kertoo, vuonna 2020, jolloin meillä on myöskin tämän keskeisen ilmiön osalta, eli ikä syrjinnän osalta, nyt sitten olemassa instituutiot, jotka seuraavat sitä, että perusoikeudet Suomessa toteutuvat myöskin iäkkäiden ihmisten osalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Piritta.

15.50 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos tästä erinomaisesta raportista. On silmiä avaavaa tätä lukea, ehkä hieman pohdiskellen sitä, kuinkahan paljon näitä ilmoituksia jää tekemättä: minkälaisesta vuoresta aidosti puhumme? Olisikohan meidän työemme sitten tehty, kun tämä kirja olisi kovin lyhyt? Mutta ei taida se työ tulla koskaan valmiiksi.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tässä keskustelussa on käytetty erittäin hyviä esimerkkejä esimerkiksi kehitysvammaisten asemasta, lääkäriin pääsystä ja neuvolatoiminnasta. Edelleenkin me saamme lukea uutisia hoivan riittämättömästä tasosta ja hoitajien määrän riittämättömyydestä. Mutta kun tätä raporttia lukee, ei kukaan voi ainakaan sanoa, että ne asiat ovat tulleet yllättäen.

Kiinnittäisin huomiota nimenomaisesti kanteluiden ennätysmäärään ja siihen, että käsittelyajat ovat kuitenkin pysyneet hallinnassa. Se on erinomaista työtä. Koronapandemia on pistänyt paitsi meidän perusoikeudet myös valvontamekanismit koetukselle. Keskustelimmekin tänään aiemmin tartuntalain muuttamisesta ja koronapandemian rajoitustoimien purkamisesta. Olemme monessa kohtaa voineet yhteisellä suulla todeta, että lainsäädäntömme ei ole osannut varautua tämäntyppiseen pandemiaan. Siitä edustaja Essayahkin äsken mainitsi.

On erittäin tärkeää, että voimme jälkikäteen arvioida niitä tarpeita, joita lainsäädännösämme tarvitsee täyttää, ja on helppo yhtyä apulaisoikeusasiamiehen ajatukseen siitä, että korona on haastanut perusoikeusjärjestelmäämme ennennäkemättömällä tavalla. Meidän on arvioitava tulevan varalle, olivatko koronapandemian aikana toteutetut perusoikeuksien rajoitukset välttämättömiä ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisia. Ja tarvittaessa meidän on osattava tehdä sen mukaiset muutokset, että viranomaisten toiminta selkeytyy ja roolit ovat selkeät, ja varmistaa tämänkin talon nopea reagointikyky erilaisiin tilanteisiin.

Kiitos tästä raportista ja sen tuomista mielenkiintoisista ajatuksista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kontula.

15.52 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tämä on laskujeni mukaan kymmenes eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus, jota olen ollut käsittelemässä. Silloin kun aloitin tässä talossa, oikeusasiamiehen kertomuksesta löytyi sellaisia teemoja kuin laitoksissa olevien ryhmien itsemääräämisoikeuden ja jopa perustarpeiden loukkaukset sekä sote-palvelujen saatavuuteen liittyvät lainvastaiset tilanteet. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin, kappas, nämä löytyvät edelleen sieltä kymmenen kärjestä, ja se on kyllä häpeä tälle salille, että me ei saada korjattua sellaisia ihmis- ja perusoikeuksien ongelmia, jotka ovat olleet hyvin tiedossa ja joista on raportoitu meille vuodesta, vuosikymmenestä toiseen. Ihmis- ja perusoikeudet on koko ajan kehittyvä instituutio, ja on ihan selvä, että täydellistä tilannetta ei saavuteta koskaan. Jos saavutettaisiin, silloin pitäisi rimaa taas pikkasen korottaa. Mutta se, että siellä ovat ne samat asiat vuodesta toiseen, tarkoittaa, että me emme täällä tee töitämme kunnolla.

Kysyisin vielä oikeusasiamieheltä: kun muualla maailmassa on noussut keisisejä, joissa ympäristölainsäädännön ja tulevien sukupolvien ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen keskinäinen kytkös on noussut esille, niin onko mitään merkkejä siitä, että tällainen pohdinta olisi käynnistymässä myös Suomessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Olemme kohta käyttäneet tämän meille tarkoitetun ajan, ja annan tähän loppuun vielä puheenvuoron oikeusasiamies Jääskeläiselle, 5 minuuttia.

15.54 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Kiitän näistä täällä käytetyistä puheenvuoroista, jotka kannustavat Oikeusasiamiehen kansliaa laillisuuden ja ihmisten oikeuksien toteutumisen valvonnassa.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tässä varsinaisia kysymyksiä taisi sisältyä ainoastaan edustaja Mari Rantasen puheen-
vuoroon. Kysymys oli siitä, ovatko oikeusasiamiehen havainnot ja kannanotot menneet
eteenpäin ja tuottaneet tulosta. Se liittyi kehitysvammaisten henkilöiden asumisyksiköi-
den henkilöstön riittävyyteen. Voisin todeta, että ylipäänsä oikeusasiamiehen kannanotto-
ja noudatetaan varsin hyvin, ja oikeastaan niissä tilanteissa, joissa kannanottoja ei nouda-
teta, yleensä syynä on se, että se taho, johon tämä kannanotto kohdistuu, ei ole pystynyt sitä
tekemään. Nämä voimavaroihin liittyvät ongelmat on ehkä tyypillinen sellainen syy, jonka
vuoksi oikeusasiamiehen kannanottoja ei ehkä sitten pystytä toteuttamaan. Oikeusasiamie-
hellähän ei ole käytettävissä tällaisia järeitä keinoja — siis syyteoikeus kyllä on, mutta
siihen asumisyksikön toimintaanhan oikeusasiamies ei suoraan voi puuttua ja antaa mää-
räyksiä. Aluehallintovirastohan voi vaikka keskeyttää tällaisen yksikön toiminnan, jos
siellä on lainvastaisuuksia, mutta oikeusasiamiehellä ei semmoisia toimivaltuuksia ole.

Nämä voimavarakysymykset ovat semmoisia hankalia kysymyksiä meidän näkökul-
mastamme. Me ollaan nämä tietysti hyvin tiedostettu. Voisin todeta, että meillä on joka
vuosi tällainen perus- ja ihmisoikeusteema, ja tänä vuonna meidän teemanamme on viran-
omaisten riittävä resursointi perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi, eli me nyt pyritään
juuri tällä teeman esillä pidolla kiinnittämään huomiota näihin voimavarakysymyksiin.

Täällä ovat nämä ikääntyneiden ihmisten ongelmat olleet paljon esillä, ja voisin tässä-
kin kiittää eduskuntaa siitä, että saimme ikäihmisten oikeuksien valvontaan ja edistämi-
seen lisää voimavaroja. Se voimavaralisäys kyllä näkyy meidän toiminnassamme. Kyllä
heti, kun voimavaroja saadaan lisää, pystytään enemmän sitä valvontaa tekemään. — Kii-
tos paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsit-
tely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen mui-
den asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.57.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.09.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn
asiakohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu, edustaja Mäenpää.

19.09 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan keskustelussa on eduskun-
nan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020. Nämä ovat olleet hyviä kertomuksia, näis-
sä on aika paljon semmoista asiaa, mihin voi itse tukeutua, ja voi selvittää asioita ja hakea
tällamoista juridista näkökulmaa niihin asioihin, joista ihmiset minuun ottavat yhteyttä.

Täällä kirjassa, [Puhuja selaa edessään olevaa kirjaa] ihan täällä loppupäässä, sanotaan,
että sosiaalihuollon asioita on ollut 1 161 noin 7 000:sta, ja näissä sosiaalipuolen asioissa
esiintyvät hyvin usein sanat lastensuojelu ja sijaisvanhemmuus, huostaanotto. Nämä ovat
semmoisia asioita, joihinka olen tutustunut nyt tässä kesän aikana jonkin verran, ja kansan-
edustajana tunnen suurta voimattomuutta, kun ei oikein tiedä, mikä olisi se kanava, mitä

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

pitkin näitä asioita pitäisi yrittää oikoa. Olen ollut läheltä seuraamassa kahta huostaanotto-tilannetta, ja olen itse täysin vakuuttunut siitä, että nämä ovat ihan täysin harkitsemattomia tai mahdollisesti sellaisia, että pienellä tuella olisi näitä asioita voitu korjata.

Olen tänään puhunut yhden asianajajan kanssa tästä asiasta, ja hän koki hieman samalla tavalla, että meillä on sinne lastensuojeluun syntynyt semmoinen järjestelmä, joka valitettavasti etenee niin kuin juna, siellä ei huomioda riittävällä tavalla esimerkiksi nyt vanhempien tekemää valitusta tai kantelua. Tämä on jollakin lailla itselleni vain ylitsepääsemätön homma. Minä tiedän, että lastensuojelulaki on erittäin hyvä, mutta siinä, miten sitä tulkitaan eri paikkakunnilla tai eri henkilöt tulkitsevat, on ihan järkyttävä ero.

Olen itse koulutukseltani ammatillinen erityisopettaja ja olen ollut myös sillä puolella, että olen joutunut tekemään näitä lastensuojeluilmoituksia, ja näiden johdosta sitten on huostaanotettu nuoria. Itse koen, että nämä ovat olleet kaikki semmoisia tarpeellisia. Mutta tämä on semmoinen... Tämä on vaikea asia. En oikein löydä edes sanoja, millä sitä kuvailisi, mutta jollakin tavalla, kun joku tekee lastensuojeluilmoituksen, joku tekee päätöksen, sitten sitä kuullaan, ja tuntuu, että ne päätökset on tehty etukäteen. Minä olin itse asiassa viime viikolla tämmöisessä neuvottelussa tai suunnitelmassa, jossa olin läsnä kuuntelemassa, ja ei se ollut mikään neuvottelu. Siellä saneltiin, mitä oli jo päätetty, ja mielestäni aivan täysin perusteettomasti.

Näissä saattaa tulla esiin myös semmoisia asioita, että esimerkiksi liikuntavammaisuuden nojalla tai mahdollisen jonkun huomaamattoman tai älyllisen kehitysvamman diagnoosin omaavalta henkilöltä otetaan lapsi pois enemmänkin sen diagnoosin takia. Minä en yhtään usko siihen, että riittävästi on selvitetty tai olisi tarjottu tukea näiden lasten kasvatamiseen. Elikkä olen huolissani myös Suomen taloudesta. Jos lasten kotona pysymistä pystyttäisiin auttamaan semmoisilla pienillä tukitoimilla, niin välttäisi valtavilta lastensuojelun ja sijoitusten kustannuksilta. Tämä on ihmeellistä, että kansanedustaja tuntee voimattomuutta tässä, kun ei tiedä, mitä tekee, mutta samat sanat totesi myös lakimies, joka kertoi, että hän on yrittänyt, yrittänyt ja yrittänyt ja tämä juna vain etenee ja soppa sakenee koko ajan.

Täytyy sanoa oikeusasiamiehelle, että vaikeiden asioiden kanssa olette tekemisissä, ja tänne kirjaan on muutamia hyviä esimerkkejä nostettu tästä. Olen itse niin voimaton, että minä en edes tiedä, mikä on se paikka, missä minun pitäisi tästä asiasta puhua. Mutta minä otin sen nyt tässä yhteydessä esiin, koska se liittyy tähän kirjaan ja kirjan sisältöön.

Toinen samanlainen tähän rinnastettava asia on eläintensuojelu. Se on samanlainen tilanne, että siellä pystyy joku yksittäinen eläinlääkäri tekemään päätöksiä, että eläimiä on kohdeltu huonosti. Lääkäri saattaa antaa jopa eläintenpitokieltoa, vaikka se olisi kyllä mielestäni oikeuslaitoksen tehtävä tai käräjäoikeuden tehtävä. Mutta nämä ovat erittäin järkyttäviä tilanteita maanviljelijöille, jos he kokevat, että perusteettomasti puututaan heidän eläintenpitoonsa. Olen myös tämmöiseen tilaan käynyt tutustumassa, ja vaikea on ymmärtää, miten tällaisia päätöksiä on tehty. En tiedä, varmaan kaikki siinä yrittävät parasta... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, onko tämä... Voinko jatkaa puhetta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä olisi 7 minuutin puheenvuorot.

Menenkö minä pyytämään uuden puheenvuoron?

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Te olette täällä nyt yksin. Puhutte nyt hetken aikaa. Mutta sen takia minä pidän näistä rajoista kiinni, että ei tule semmoinen tapa, että jos meillä on 7 minuuttia, niin sitten saa puhua vaikka 17 minuuttia.

Ajattelin, kun yksin täällä puhun, että täällä on puheoikeus pitempään nyt tässä tapauksessa. Ehkä tässä vähän ajatuskin katkesi, se langanpää unohtui. — Kyllä se nyt unohtui tootalisesti.

Kiitoksia tästä kirjasta, kertomuksesta. Toivotaan, että täältä löytyy apua näihin asioihin. Mutta tämä nyt ihan yleisenä huolena tiedoksi, että vaikeita asioita nämä ovat, ja tiedän, että joskus pitäisi puuttua aiemmin ja joskus puututaan liian aikaisin. Mutta se, että istun palaverissa ja kuuntelen sosiaalityöntekijöitä ja tulen ihmetelleeksi, miten minä en ole joutunut tällaisiin vaikeuksiin... [Puhemies koputtaa] — No niin, kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 1.12.2021.

12. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2020

Kertomus K 6/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.57 Riikka Slunga-Poutsalo ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus koronavuodelta 2020.

Haluan valtuutettujen puheenjohtajana nostaa esittelyn muodossa muutamia kohtia tästä toimintakertomuksesta esiin.

Ensinnäkin käsittelyssämme olevan toimintakertomuksen rakenne on kehittynyt eteenpäin avaamaan lukijoille enemmän sitä, mitä valtuutetut Kelan toiminnassa ovat seuranneet ja miten ovat toimineet ja reagoineet esille nousseisiin asioihin. Toimintakertomus on informatiivisempi kuin aikaisemmin.

Valtuutetut kokoontuivat vuonna 2020 seitsemän kertaa yleiskokouksiin, joista maaliskuun jälkeen kaikki kokoukset pidettiin etäkokouksina. Valtuutettujen työvaliokunta kokoontui 11 kertaa, pandemian alkuvaiheessa miltei viikoittain. Valtuutettujen tärkeimpänä tehtävänä on valvoa Kelan hallintaa ja toimintaa siten, että Kelan palvelujen laatu ja saatavuus otetaan huomioon. Valtuutettujen tehtävänä on myös valvoa kaikkea Kelan toimintaa, mutta valtuutettujen tehtävänä ei ole ohjata etukäteen Kelan muita päätöksenteko-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

elimii, kuten Kelan hallitusta. Valtuutetut voivat vaikuttaa esimerkiksi pyytämällä selvi-tyksiä, tekemällä ehdotuksia tai ottamalla kantaa hallintoon liittyviin asioihin. Toimintaa valvotaan yleensä jälkikäteen, ja valvonta keskittyy laillisuuskysymyksiin. Tämä Kelan valtuutettujen tehtävä ja rooli kovin useasti unohtuu.

Pandemian alussa tilanne oli kaikkialla hankala. Kelan tehtävänä oli samaan aikaan rajoittaa taudin leviämistä silloin tiedossa olleiden keinoin mutta samalla turvata Kelan lakisääteinen toiminta ja asiakkaiden oikeudet palveluihin ja tukeen. Nostan tässä esiin pari esimerkkitilannetta, joissa tämä näkyy kaikista selvimmin.

Esimerkki 1: konttoreiden sulkeminen ja toimintojen siirtäminen puhelimella tai verkon välityksellä hoidettavaksi. Asiakkaita ohjattiin asioimaan toimistojen sijaan ensisijaisesti muissa palvelukanavissa eli verkkoasiointipalveluissa, puhelinpalveluissa ja puhelintarvikkeiden varauksessa. Joitakin pienempiä palvelupisteitä jouduttiin sulkemaan, ja osa palvelupisteistä muutettiin ajanvarauksella toimiviksi. Työvaliokunnan jäsenet olivat erityisen huolissaan siitä, miten palvelut pystytään turvaamaan erityisesti niille asiakkaille, joilla ei ole ollut käytössään puhelinta. Konttoreiden sulkemispäätökset tehtiin valtuutettujen työvaliokunnan mielestä hienoisesti hätiköiden niin, että Kelassa ei ollut tehty riittävää arviota riskeistä perusoikeusnäkökulmasta ennen sulkemispäätöksiä. Työvaliokunta halusi varmistaa, että kriisitilanteessa tehdyissä päätöksissä on otettu huomioon riskiryhmät ja että palvelujen rajoittamisen vaikutuksia on puntaroitu riittävällä tasolla ja niihin on yritetty löytää ratkaisuja.

Toinen esimerkki: kasvokkain tehtävän kuntoutuksen keskeyttäminen valtakunnan hallituksen suosituksesta välttää tarpeetonta liikkumista, kokoontumista ja fyysisiä kontakteja. Kuntoutuksen rajoittamistoimen tarkoituksena oli hidastaa koronaviruspandemian leviämistä ja suojella riskiryhmiin kuuluvia, joita on runsaasti Kelan kuntoutuksen asiakaskunnassa. Kelan lähettämässä tiedotteessa suositeltiin etäkuntoutuksen käyttämistä kaikissa palveluissa, joissa se on mahdollista. Ilmeni kuitenkin, että osalle kuntoutuksen asiakkaista kuntoutuksen loppuminen oli kohtuutonta henkilökohtaista kärsimystä aiheuttava ongelma ja osalla palveluntuottajista toiminta olisi voinut vaarantua, saati päättyä kokonaan. Kela korjasikin linjaustaan niin, että palveluntuottajat saivat itse arvioida ja ilmoittaa asiakkailleen, milloin kasvokkaista kuntoutusta voidaan jatkaa, ja vastaavasti asiakkaat saivat edelleen itse arvioida, ovatko he valmiita osallistumaan kasvokkain tapahtuvaan kuntoutukseen.

Arvoisa puhemies! Vaikka koronapandemia näyttelikin pääosaa vuoden 2020 toiminnassa, Kelassa tapahtui muutakin. Kelan hallintoa koskevan lainsäädännön uudistamista on yritetty aloittaa jo vuoden 2016 pääjohtajan valinnan yhteydestä alkaen, mutta asia on edennyt todella hitaasti. Valtuutetut kävivät vuonna 2020 aktiivista keskustelua asiasta vastaavan ministerin kanssa toiveena se, että muodostettaisiin parlamentaarinen työryhmä käymään läpi tarvittavia lainsäädännön muutoksia. Tavoitteena on ollut päivittää Kelan tehtäviä ja organisaatiota koskevat säännökset vastaamaan nykytilaa. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti tällaisen parlamentaarisen työryhmän sitten kuitenkin vasta vuonna 2021. Valtuutetut ovat seuranneet tarkasti muun muassa kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyä koskevaa kokeilua, Kelan korvaamia taksimatkoja, työkyvyttömyysetuuksien ratkaisukäytäntöjä, riskienhallintaa ja tietenkin etuuksien käsittelyä.

Koronapandemia vaikutti Kelan toimintaan hyvin kokonaisvaltaisesti. Työmäärä kasvoi, etuisuuslainsäädäntöön tuli muutoksia, asiointikanavien painopiste muuttui, tuli taloudellisia haasteita, ja henkilöstö siirtyi laajasti etätöihin. Kelan asiakaspalvelu piti organi-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

soida nopeasti aivan toisenlaisella tavalla, jotta voitiin mitenkään turvata sekä henkilöstön että asiakkaiden terveys.

Kelaan saapuville hakemuksillehan on asetettu läpimenoaikatavoitteet eli tavoiteajat, joissa hakemukset tulee keskimäärin ratkaista. Tavoitteet on asetettu etuuskohtaisesti. Perustoimeentulotuessa, yleisessä asumistuessa ja työttömyysturvassa läpimenoaikatavoitteet ovat lakisääteisiä. Muissa etuuksissa tavoitteet ovat Kelan itsensä asettamia ja palveluntuottajien kanssa tehtyihin sopimuksiin perustuvia. Koronatilanne on ymmärrettävästi lisännyt henkilöstön työmäärää, ja viivästykset ymmärrettävästi aiheuttavat asiakkaille sekä huolta että murhetta.

Vaikka poikkeuksellinen vuosi haastoi henkilöstön hyvinvointia ja jaksamista, työhyvinvoinnin tunnusluvut kehittyivät henkilöstöbarometrimittauksissa kuitenkin myönteisesti. Lisäksi kelalaiset kokivat aiempaa vahvemmin voivansa vaikuttaa omaan työhönsä.

Arvoisa puhemies! Kelan hoitaman sosiaaliturvan etuusmenot olivat vuonna 2020 yhteensä 15,9 miljardia euroa. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 6,7 prosenttia. Toimintakulut olivat 546 miljoonaa euroa.

Ja, arvoisa puhemies, ihan lopuksi:

Huomionarvoista on se, että kun tehdään lainsäädännöllä muutoksia ja lisäyksiä Kelan toimintoihin ja maksettaviin etuuksiin, on huomioitava toimeenpanolle riittävä aika.

Toimintapisteverkon osalta on huomattu hyvää synergiaa siellä, missä omasta pisteestä on luovuttu ja toiminta on yhdistetty kunnan ja TE-toimistojen kanssa saman katon alle.

Erityisesti haluan kuitenkin välittää Kelan henkilöstölle kiitokset venymisestä vaikeana vuonna 2020.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.05 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Me päättäjät saamme erittäin runsaasti informaatiota. Julkishallinto Suomessa on noin sadan miljardin euron kokonaisuus, ja kun sanon tällaisen luvun, se kattaa valtionhallinnon, kunnallishallinnon, eläkevakuutuslaitokset ja Kelan. Nyt tässä Kelan valtuutettujen toimintakertomuksessa on jälleen erittäin hyvin tiivistetty Kelan keskeinen toiminta. Toinen asiakirja, jota olen tottunut aikaisemmin paljon käyttämään, on tämä Kelan tilastollinen vuosikirja, [Puhuja näyttää kädessään pitämänsä kirjaa] joka on varsinainen sosiaaliturvan, voisiko sanoa, aarrearkku.

Otan tästä esille eräitä asioita. Tämä on lähinnä referointia, mutta haluan tehdä sen sen takia, että olen erittäin tyytyväinen, että tällaisessa tiiviissä muodossa saamme näitä lukuja.

Tässä jo valtuutettujen puheenjohtaja Slunga-Poutsalo viittasikin näihin Kelan etuusmenoihin. Se on täällä sivulla 65, eli tämä 15,9 miljardia euroa. Siitähän suurin summa ovat sairausvakuutusetuudet, 4,5 miljardia, toiseksi suurin ovat eläke-etuudet, ja kolmas on itse asiassa asumistuki, joka toki jakaantuu tässä yleiseen asumistukeen ja eläkkeensaajien asumistukeen, yhteensä noin 2 miljardia euroa. Työttömyysturvaetuudet ovat myös 2 miljardia euroa. — En näitä kaikkia tässä luettele.

Hieman tarkemmin sairausvakuutusetuuksista: Tämä on sen takia hyvin ajankohtainen asia, että meillä on nyt asetettu tämä monikanavarahoitusta terveydenhuollossa ja laajemminkin sosiaali- ja terveydenhuollossa pohtiva parlamentaarinen työryhmä, ja siinä tulemme sitten pohtimaan näitä kysymyksiä. Nyt en tietysti mitään linjauksia enkä edes omia ajatuksiani tästä tulevan työryhmän työstä lähde puheenvuorossani esittämään, mutta on

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

erittäin hyvä tiedostaa se, että itse asiassa Kelan sairaanhoitokorvausten, joista usein puhutaan, siis niin sanotuista lääkärinpalkkioista, hammaslääkärinpalkkioista, tutkimuksesta ja hoidosta eli käytännössä kuvantamisesta, fysioterapiasta ja laboratoriopalveluista, määrä on pudonnut ihan merkittävän pieneksi.

Katsoin juuri tästä äsken näyttämästäni vuosikirjasta, jossa on pidempi aikatrendi, eräitä lukuja. Vuonna 2012 hammashuollon korvaukset olivat 120 miljoonaa euroa, nyt ne ovat enää 40 miljoonaa, eli väittäisin, että suurimpia yksittäisiä sosiaaliturvan leikkauksia, mitä Suomessa on tehty, on ollut hammashuollon Kela-korvausten leikkaaminen, siis tasolta 120 miljoonaa tasolle 40 miljoonaa. Lääkärinpalkkiokorvausten määrää on pudotettu noin 75 miljoonan tasolta sinne 50 miljoonaan, ja sitten tämä tutkimus ja hoito oli korkeimmillaan 65 miljoonaa ja nyt se on alle 40 miljoonaa. Eli kaiken kaikkiaan nämä ovat nämä tutkimuksen ja hoidon korvaukset. Sitten ovat tietysti matkakorvaukset itsessään, [Puhemies koputtaa] noin kaksi- ja puolisataa miljoonaa euroa.

Jaaha, huomaan, että aika on kulkenut, ja päätän puheenvuoroni tähän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.08 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Kiitos Kelan valtuutettujen puheenjohtajalle hyvästä Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksen esittelystä.

Kelahan on eduskunnan alainen laitos, jota valvovat eduskunnan asettamat valtuutetut, ja tämä toimintakertomus on se keskeinen väline, jolla tätä valvontaa tehdään, ja on erittäin tärkeää, että tämä kertomus saa ansaitsemansa huomion.

Täällä tuli esille se, että 16 miljardia euroa on se etuus, mitä Kansaneläkelaitos maksaa. Siitä melkein 80 prosenttia tulee valtion budjetista. Kelan rooli on muuttunut kovin paljon: paljon etuuksia ja tehtäviä on siirtynyt sinne, viimeksi opiskelijaterveydenhuolto.

Haluan kiittää valtuutettuja hyvästä työstä, ja haluan nyt kiinnittää eduskunnan huomioita siihen, miten tärkeää on valvoa Kansaneläkelaitosta. Ja kun tämä kertomus menettelyn mukaan eduskunnassa menee vastuuvaliokuntaan, sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, niin totean tässä, puhemies, — olen itsekkin Kelan valtuutettu — että pitäisin tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta harkitsisi sitä, että myöskin pyydetäisiin lausuntoja tästä. Tarkastusvaliokunta on tiettyinä vuosina lausunut tästä, mutta koronan takia viime vuonna tuo lausunto jäi pyytämättä. On todella tärkeää, että tämä kertomus huolella käydään läpi.

Kertomuksen muotoa on muutettu sen mukaan, mitä eduskunta on toivonut, ja viimeisimpänä nyt Slunga-Poutsalon johdolla on tuotu tähän esille se, mikä on valtuutettujen rooli, ja hän puheenvuorossaan hyvin sitä nosti esille. Mielestäni se oli kiitettävää.

Kiitos kuuluu myöskin Kelan henkilöstölle hyvästä työstä. Korona-aikana on jouduttu kovasti venymään.

Ja toteen ilokseni sen, että viime kaudella kun johdin Kelan valtuutettuja, arvoisa puhemies, me teetimme selvitystyön siitä, miten Kansaneläkelaitoksen hyvin vanhakantainen ja ajastaan jälkeenjäänyt lainsäädäntö pitäisi uudistaa niin, että toimivaltasuhteet olisivat kohdallaan. Tuo raportti on nyt tehty, ja nyt parhaillaan istuu parlamentaarinen työryhmä, jossa työstimme tuota työtä, ja toivon todellakin, että hallitus toisi lakiesitykset niin, että tämä eduskunta voisi sen lainsäädännön käsitellä, jotta Kela olisi parhaassa toimintavalmiudessa.

Ja kyllä tässä vielä sanon sen, että toivon, että hallituspuolueet miettivät sitä, ettei Kansaneläkelaitosta täysin unohdettaisi, ettei hyvinvointialueille siirrettäisi niitä alueita, jotka

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

voidaan valtakunnallisesti keskitetysti tehdä Kansaneläkelaitoksessa. Tämä nyt menee enemmän tämän kertomuksen ulkopuolelle, mutta se on tärkeää tässä yhteydessä tehdä. Kansaneläkelaitos on tärkeä laitos, ja se varmasti kannattaisi perustaa, jos ei sitä olisi — esimerkiksi valtakunnalliset lääkekorvaukset ovat järkevää politiikkaa.

Mutta toivon todellakin, että tämä saa ansaitsemansa huomion. Ja ehkä, arvoisa puhemies, haluan pohtia pitkäaikaisena parlamentaarikkona, miten nämä kertomukset saisivat vielä suuremman huomion eduskunnan käsittelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.12 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin tuo edellinen oikeusasiamiehen kertomus, myöskin Kelan valtuutettujen kertomus käsittelee paljolti koronavuotta ja sitä, miten tuo epidemia on heijastunut Kansaneläkelaitoksen toimintaan.

Täällä on hyvin tuotu esille se, että ensinnäkin tarve siihen henkilöstön lisäykseen ja lisätyövoimaan oli aivan ilmeinen, kun hyvin nopealla tahdilla tuli uutta lainsäädäntöä, uusia etuusmenettelyjä ja myöskin sitten vanhojen etuuksien saajien määrä kasvoi hyvin jyrkästi esimerkiksi lomautusten ja työttömyyden kasvun takia. Yrittäjien työttömyysturva oli tällainen aivan uusi elementti, ja toisaalta sitten erilaisten tartuntatautipäivärahojen ja sairauspäivärahojen maksaminen vaati lisää etuuskäsittelijöitä, ja tietenkin se näkyi myöskin sitten näitten perusturvaetuuksien lisääntyneissä maksatusmäärissä.

Toisaalta sitten täällä tuodaan hyvin esille, että oli myös paljon sellaista, missä tavallaan ”säästettiin” hetkellisesti, eli juurikin näissä hammashoidossa, kuntoutuksessa, tulkkaus- ja työterveyspalveluissa, mutta valitettavasti uskon, että näitten niin sanottujen säästöjen kohdalla kysymys on siitä, että nämä maksetaan kyllä vielä korkojen kanssa tulevaisuudessa juuri sen tähden, että monta kertaa näissä tilanteissa ihmiset jättivät erilaisia vastaanottoja käyttämättä eivätkä myöskään menneet seulontoihin, ja hammashoidossakin oli se tilanne, että henkilökuntaa tarvittiin jäljittämiseen, rokottamiseen ja muihin tilanteisiin, jolloin valitettavasti sitten esimerkiksi tuo suun terveydenhoito on Suomessa heikentynyt.

Siinä mielessä ehkä vähän mietin näitä edustaja Lindénin esille nostamia lukuja, joista hän sanoi, että nämä osoittaisivat sen, että tämä johtuisi jollakin tavalla tarpeen vähenemisestä, jos nyt oikein ymmärsin edustajan kommenttia. [Aki Lindén: Ei ollenkaan!] — Selvä, hyvä. — Ajattelin, että nämä menneen vuoden luvut eivät minun mielestäni kyllä missään nimessä kerro koko totuutta tästä tilanteesta emmekä voi vetää siitä johtopäätöksiä esimerkiksi vaikkapa jonkun niin valtavan uudistuksen kuin rahoitusuudistuksen pohjaksi. Päinvastoin lueskelin tätä vähän niin kuin eteenpäin katsovaa kappaletta tässä, jossa todetaan sitten tästä rahoitusuudistuksesta, joka kolkuttelee ovella, ja pohditaan juuri tätä, pitäisikö näiden etuuden maksajien olla hyvinvointialueita ja saadaanko tulevaisuudessa enää yhdenvertaista kohtelua ja millä tavalla nämä korvaukset valtakunnan tasolla tulisi määritellä ja säilyykö subjektiivinen oikeus kuntoutuspalveluihin.

Nämä ovat aivan valtavan tärkeitä yhdenvertaisuuskysymyksiä, ja siinä mielessä toivon, että työryhmä, joka pohtii tätä rahoitusta, [Puhemies koputtaa] ei tee hätiköityjä päätöksiä. Kela on kuitenkin ollut juuri sellainen taho, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] joka on vastannut tästä yhdenvertaisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

16.15 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä Kelan valtuutettujen toimintakertomus on kyllä todella tuhti tietopaketti Kelan toiminnan kokonaisuudesta. Sieltä voi helposti löytää tietoja muun muassa koronan aiheuttamista vaikutuksista Kelan etuuksien kasvaneeseen työmäärään, ja sieltä on löydettävissä hyviä tunnuslukuja koko Kelan toiminnasta. Ehkä sitä voisi käyttää tällaisena suunnannäyttäjänä enemmän kuin on osattu, ja niinhän täällä edustaja Sarkomaakin sanoi vähän siihen suuntaan, että tämän olisi syytä saada ansaitsemansa arvo tässä meidänkin työssämme.

Minä kiinnittäisin kuitenkin huomiota siihen, kuinka Kela on ottanut it-toiminnat hienosti haltuunsa. Täällä käytettiin puheenvuoroja siitäkin, kuinka ei ole ollut yksinkertaista se, että Kelan työntekijät ovat siirtyneet etätöihin. Mutta jos mennään perusoikeuksien ajatuksesta eteenpäin, niin etätystä huolimatta tietoturvallinen työskentely on mahdollistettu kaikille kelalaisille. Valtion muillakin toimijoilla voisi olla paljon oppimista Kelan innovatiivisesta ict-osaamisesta ja ajatusmaailmasta. Toimintavarmuus, ohjelmistojen ketteryys ja luotettavuus ovat äärimmäisen tärkeitä ominaisuuksia. Esimerkiksi hyvinvointialueitten aloittaessa potilastietojärjestelmät tullaan yhdistämään alueilla. Uskon, että Kelalla voisi olla paljon annettavaa tällekin alueelle. Ja jos itse ajattelen vaikka poliisien toimintaa seuranneena, että aselupajärjestelmää on jo vuosikaudet yritetty saada aikaiseksi, niin Kelassa näissä ict-asioissa on onnistuttu. Toivonkin, että yhteistyötä valtion eri toimijoiden kanssa voidaan näissäkin asioissa tehdä.

Kiitos erinomaisen hyvistä toimintakertomuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

16.17 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Muutama huomio Kelan valtuutetun roolista:

Ensinnäkin korona. Kela selvisi, voisi sanoa, esimerkillisesti niistä osista toimintaansa, jotka koskivat Kelan omaa hallintoa tai byrokratiaa. Toki kaikenlaista säätöä syntyi, mutta kun otetaan huomioon, kuinka massiivisesta aparaatista on kysymys, kuinka nopeasti muutoksia piti tehdä ja kuinka monen ihmisen asiat olivat niistä kiinni, niin kaikki sujui hämmästyttävän hyvin.

Sen sijaan korona toi esille sen, että Kelalla ei ole kovin vahvaa herkkyyttä siihen, miten sellaiset asiakkaat, jotka eivät ole näiden tavanomaisten kontaktivälineiden päässä, kykenevät pääsemään sinne Kelan palveluiden piiriin. Tällä tarkoitan lähinnä erityisesti entisiä toimeentulotukiasiakkaita kuntien sosiaalihuollon piirissä, jotka historiallisesti eivät ole olleet Kelan asiakaskuntaa ja joita ei osattu asianmukaisella tavalla alkumetreillä ottaa huomioon, vaan aika paljon vääntöä tarvittiin, ennen kuin pystyttiin takaamaan se, että oikeasti toimeentulotuki myös koronaolosuhteissa toimisi Suomessa kaikkien kohdalla. Ja tämä on semmoinen asia, johon jatkossa varmasti on syytä kiinnittää huomiota, miten tätä herkkyyttä — kun on niin isosta laitoksesta kysymys ja niin spesifeistä yksittäisten ihmisten tilanteista, ja kuitenkin ollaan niin kuilun reunalla monesti niissä asioissa — pystytään luomaan siihen isoon byrokraattiseen järjestelmään.

Toinen asia, minkä huomasin viime vuonna liittyen päihdesairaiden ihmisten sairaspäivärahojen myöntöön: Kelalla ei ole kovin hyvää kykyä huomioida syrjivien rakenteiden olemassaoloa omassa järjestelmässään silloin, kun ne ovat laajempia kuin vain Kelan toiminnoista riippuvia, eli kysymys oli tilanteesta, jossa päihdesairaiden ihmisten sairauspäivarahahakemuksia hylättiin huomattavasti enemmän kuin minkään muun diagnoosin pe-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

rusteella, osin johtuen meidän sosiaali- ja terveystalveluiden rakenteista, osin johtuen Kelan käytännöistä. Ja käytännössä, vaikka tämä ongelma huomattiin, niin siihen ei reagoitu millään lailla — ei löydetty keinoja, miten asiaa olisi viety eteenpäin, ja se ongelma on siellä edelleen ratkaisemattomana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.20 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua tästä Kansaneläkelaitoksen toimintakertomuksesta.

Tietysti korona on asia, joka on siivittänyt Kelan toimintaa erityisesti viime vuoden. Myös omalta osaltani haluan kiittää Kelaa, koska erittäin vaikeassa tilanteessa on pitänyt rakentaa joustavat toimintamahdollisuudet ja vastata lainsäädännön muutostarpeisiin. Kela on täysin poikkeuksellisessa tilanteessa kyennyt hoitamaan melko hyvin, tai oikeastaan erinomaisesti, monien heikommassa asemassa olevien ihmisten palvelua ja toimeentuloa. Siitä erityiskiitos Kelalle.

Itse toimin myös Kelan valtuutettuna. Täällä on tullut hyviä huomioita tästä koronavuodesta, ja itse ehkä haluaisin nostaa tämän puhelinpalvelun toiminnan laadun. Erityisesti kun me ollaan jouduttu sulkemaan monia palvelupisteitä, niin me ollaan kuitenkin kyetty turvaamaan ihmisille mahdollisuus saada palveluita ja on pystytty tekemään puhelimitse päätöksiä. Tästä on saatu hyvää palautetta myös ihmisiltä, ja kaikille, jotka ovat tarvinneet henkilökohtaista palvelua, on myös kyetty tarjoamaan ajanvarauksella tämä, eli kyllä tässä vaikeassa tilanteessa on pyritty huomioimaan niin terveysturvallisuus kuin perusoikeuksien toteutuminen ihmisten näkökulmasta.

Sitten tietyllä tavalla täällä edustaja Sarkomaakin nosti tämän Kela-lain ja sen uudistustarpeet. Kelan valtuutetut ovat pitäneet esillä näitä lainsäädännön uudistamistarpeita. Meillä on parlamentaarinen työryhmä paraikaa käynnissä, ja täällä on monia tämän työryhmän jäseniä. Itse olen puheenjohtaja siellä, ja me edistetään ja meillä on erittäin hyvähenkinen porukka viemässä tätä lakikokonaisuutta eteenpäin. Itse uskon, että saadaan näitä Kelan pitkään toivomia esityksiä nyt eteenpäin ja siinä mielessä sitten käytäntöön.

Tällaisia ajatuksia, arvoisa puhemies. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.22 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Pyysin toisen puheenvuoron vain, jotta ei jäisi mitään epäselvyyttä siihen asiaan, josta edustaja Essayahkin esitti minulle jo kysymyksen ja johon sitten täältä vapaamuotoisesti kommentoin. Eli se, mitä viime vuonna tapahtui, johtui pitkälti koronasta. Ja niin kuin tuossa toimintakertomuksessa näkyy, siellä lääkäripalkkiokorvaukset ovat pudonneet 55 miljoonasta hieman alle 50:een ja hammas- huollon korvaukset 48 miljoonasta 44 miljoonaan.

Mutta se, mistä minä puhuin, ei itse asiassa ollut ollenkaan tämä, vaan puhuin siitä pidemmästä trendistä vuodesta 2012, jolloin hammashuollon korvaukset olivat siis 116 miljoonaa. Ja tämä vähentymähän ei ole tapahtunut mitenkään käytön vähenemisen myötä — käytön tarvehan on suurempi kuin koskaan — vaan tämä on tapahtunut korvausten leikkaamisen myötä. Kun aikanaan hammaslääkärikäynnistä, jonka keskihinta oli 250 euroa, sai noin 30 prosenttia Kela-korvausta, siitä saa tällä hetkellä noin 10 prosenttia. Lääkäri-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

palkkioista, joiden keskihinta on tällä hetkellä 80—90 euroa, se korvaus ylittää tuskin kymppiä.

No, nyt tietysti tiedän, että joku saattaa ajatella, että kannatanko minä nyt sitä, että näitä korvauksia sitten merkittävästi tässä laajennettaisiin ja korotettaisiin. Halusin vain nostaa tämän asian esille, että on ihan mielekästä pohtia, mihin nyt tämä raha käytetään: onko se itse asiassa suuremmaksi hyödyksi palveluiden tarvitsijoille hyvinvointialueiden kautta, vai onko siitä vielä merkittävää hyötyä, kun se korvaustaso on mennyt näin pieneksi? Se hyötyhän oikeasti tulisi vasta silloin, jos nämä Kela-korvaukset olisivat merkittävästi suurempia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.24 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Niin, edustaja Lindén, noin voi puhua hyvätuloinen ihminen, noin voi puhua ihminen, joka on työterveyshuollon piirissä, ihminen, joka on saanut kaikki terveyspalvelut. Mutta se tavallinen suomalainen, joka on siellä terveyskeskusjonossa ja joka usein ei pääse lääkärielle monessa kunnassa, mikä on kovin yleistä — niin kuin tuossa edellisen kertomuksen yhteydessä totesitte — joutuu usein käyttämään yksityistä terveydenhuoltoa, ja silloin se pienikin sairausvakuutuskorvaus on todella merkittävä. Tuota sairausvakuutuskorvausta käyttävät ihan tulotasosta riippumatta erilaiset ihmiset. Meillä on paljon sen korvauksen piirissä palveluita, joita ei julkinen terveydenhuolto pysty tuottamaan. Meidän koko suun terveydenhuolto perustuu siihen, että puolet ihmisistä käy siellä yksityisessä suun terveydenhuollossa, koska julkinen valta ei omaa edes tuota kapasiteettia. Ja huonoin teko, mitä kansanterveydelle voisi tehdä, on se, että poistetaan tämä korvaus. Päinvastoin kannattaisi nostaa sitä ja ottaa käyttöön valtakunnallinen palveluseteli, etenkin, kun meillä on mittava hoitovelka, mistä esimerkiksi Maailman terveysjärjestö on todennut, että tuo hoitovelka saattaa sairastuttaa ja aiheuttaa enemmän ennaltaehkäisyä kuin korona konsanaan.

Ja siinä mielessä kyllä Kansaneläkelaitoksen kertomuksen yhteydessä pidän erittäin huonona sitä, että esimerkiksi valtiovarainvaliokunnassa saimme niitä pohjapapereita, joita hallituksen toimeksiannosta virkamiehet ovat valmistaneet ja joissa jopa lääkekorvaukset laitettaisiin hyvinvointialueille. On tärkeää, kun parlamentaarinen työryhmä alkaa tehdä työtään, että lähdetään ihan alkutekijöistä ja yhdessä katsotaan, miten mennään eteenpäin, etteivät tule nämä ministereiden valmistellut paperit, jotka eivät millään tavalla vastaa ainakaan sitä näkemystä yhdenvertaisista terveyspalveluista, mitä kokoomus esittää.

Ja, puhemies, totean vielä, että meillä oli iso kuntoutuskomitea, jossa oli mittava määrä asiantuntijoita ja muutama kansanedustaja, ja olin niiden kansanedustajien joukossa. Me yksimielisesti totesimme, että hyvinvointialueille ei Kansaneläkelaitoksen kuntoutusta siirretä ennen kuin hyvinvointialueet toimivat ja voidaan arvioida, onko niillä ylipäättään kykyä ottaa kuntoutusta vastaan. Ja jos nyt tämäkin yhteinen asiantuntijanäkemyksellä ollaan rikkomassa, niin tämä hallituksen sote-uudistus tulee aiheuttamaan paljon enemmän haittaa kuin hyötyä. Toivon todella, että siinä parlamentaarisessa työryhmässä pysyy järki mukana.

Ja totean vielä, että valtuutetut valvovat Kansaneläkelaitoksen toimintaa ja hallintoa ja lainmukaisuutta. Me olemme erittäin tärkeän asian päällä. Eli eduskunta valvoo Kansaneläkelaitosta, ja siksi tämä kertomus on erittäin tärkeä ja siihen on tärkeää tutustua. Ja kun

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

sosiaali- ja terveysvaliokunta antaa mietintönsä, niin se on merkittävä mietintö. Toivon todella, että tarkastusvaliokunnalta pyydetään lausunto.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.27 Jari Myllykoski vas: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Varmasti on näin, että Kela tässä koronamurroksessa on kuitenkin säilyttänyt toimintakykynsä, mikä on ihan hienoa, mutta toisaalta kyllä haluaisin nostaa esille, kun puhutaan puhelinpalveluiden toiminnallisuudesta, sen toisen puolen siitä, sen toimimattomuuden, mitä on aika ajoin ollut, ja sitten sen hinnoittelun ja hinnoitteluperusteet, mitä siellä on. Kannattaa olla myös kriittinen siinä, mitä sanotaan. Tuon tämän nyt ehkä enemmän nimenomaan valtuutetuille tietona. Ja jo ennen koronaa — asiakaspalvelupisteitä on toki lakkautettu — joissakin kohtaa oli myös sitä ja on edelleen, että sinne sisälle pääseminen on todella hankalaa, ja siellä sateessa ei ole kiva odotella sitä omaa vuoroaan, että sinne päästään. Ymmärrän toki palvelutuottajan turvallisuuden näkökulman, jos sitä halutaan korostaa.

Sitten yhtenä tähän uudistukseen liittyvänä asiana toivoisin, että Kelan valtuutetut keskittyisivät myös siihen, mitkä ovat näitten työpaikkakassojen toimintamahdollisuudet toimia palveluntuottajina Kela-verkostossa. Sieltä maksetaan työntekijöiden itsensä maksamia lisäetuusmaksuja, joita he kustantavat itse, ja nyt Kela on siirtänyt koko ajan enemmän kustannuksia näille työpaikkakassoille, ja päätöksenteossa, missä vaaditaan todistuksia, Kela ei... Voisiko sanoa, että olen saanut neljältä eri kassalta sen ymmärryksen, että Kela tarkoitushakuisesti haluaa vaikeuttaa työpaikkasairauksien toimintaa lisäämällä niille kustannuksia ja erilaisia tietotekniikasta tulevia palveluita on siirretty näille työpaikkakassoille, vaikka he hoitavat aivan samalla lailla työpaikkakassojen ihmisiä Kelan asiakkaina kuin Kelan toimisto konsanaan.

Eli kyllä meillä vielä tekemistä on, ja toivon kanssa, että tämä parlamentaarinen työryhmä sitten lähtee perkaamaan asiaa avoimesti ja tekee sen työn siten, että me päästään eteenpäin. Eivät nämä ole olleet mitään mukavia uutisia, että ihmiset eivät osaa hakea väärin maksatuksiin oikaisua ja jäävät sitä kautta ilman sitä lain tarkoittamaa etuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.30 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti jouduin pyytämään kolmannen puheenvuoron tähän keskusteluun, koska tässä mentiin kyllä nyt jo aika henkilökohtaisuuksiin, kun ruvettiin minua osoittelemaan ja sanomaan, että noin puhuu hyvätuloinen ihminen. Sitähän kiistämättä olen, mutta ei se tarkoita sitä, ettenkö voi ottaa kantaa näihin asioihin, ja taisi olla niin, että nyt älähdys tuli sen takia, että nimenomaan edellinen hallitus, Sipilän hallitus, leikkasi Kela-korvaukset niillä numeroilla, jotka kerroin: yksityislääkärikorvaukset 75 miljoonan euron tasolta 44 miljoonaan, hammashuollon korvaustason 116 miljoonasta 40 miljoonaan ja tutkimuksen ja hoidon korvaukset 65 miljoonasta 40 miljoonaan. Tämä oli se minun asiani ydin, eikä se, onko minulla itselläni varaa käyttää terveydenhuoltoa, myös yksityistä palvelua.

Mutta sitten toisena asiana vähän myönteisempi kysymys. On erittäin erinomaista, että edustaja Myllykoski tuossa nosti esille tämän työpaikkakassojen roolin. Lämpenen aina positiivisesti, kun puhutaan työpaikkakassoista. Ne vuodet, kun tein ihan käytännön lääkä-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

rin työtä teollisuuspaikkakunnilla, Porissa ja Turussa, näin käytännössä niiden merkityksen, suurteollisuudessa etenkin, ja siinä on ollut vähän — no vähän, aika paljonkin — huolestuttava kehitys näitten työpaikkakassojen roolissa. Ja meillä oli tässä keväällä eräs lakiesitys siellä sosiaali- ja terveystieteiden kunnassa, joka jossain määrin sivusi tätä kysymystä, mutta ei kuitenkaan tietysti ottanut isosti tähän kantaa, mutta näiden kassojen asemasta siinäkin käytiin keskustelua. Hyvä, että otitte tämän esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kontula, olkaa hyvä.

16.32 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vielä pari teknisluontoisempaa tehtävää, joita meidän tulee Kelan valtuustossa jatkossa pohtia.

Ensinnäkin, vasta elokuun aikana omiin korviini kantautui tieto siitä, että kaikilla prepaid-liittymillä ei pysty soittamaan Kelaan, koska se on maksullinen palvelunumero. Vaikka ne maksut ovat yleisten palveluhinnastojen tasolla, niin se johtaa siihen, että kaikki eivät puhelimellaan pääse Kelaan, ja tälle tiettä tietysti täytyy jotakin tehdä.

Toinen elokuun aikana ehkä Afganistanin kautta esiin noussut kysymys on se, että kun nyt Kelan tietojärjestelmiä toivoakseni pikaisesti uusitaan, koska ne alkavat olla antiikkisella tasolla, niin samassa yhteydessä mietitään myös varautuminen siihen mahdollisuuteen, että hallinto voisi ajautua jonkin sellaisen toimijan käsiin, jolle ei kaikkia niitä Kelan tietoihin kerääntyneitä henkilötietoja haluta antaa. Mitenkä ne on mahdollista turvata sellaisessa tilanteessa, kun esimerkiksi miehittäjä taikka jokin muu taho saa valtaansa suomalaisen hallinnon, mukaan lukien Kela?

Tämän lisäksi täsmennän vielä, ettei kenellekään jää väärää käsitystä. Edustaja Sarkomaa on aivan oikeassa siinä, että myös pienituloiset käyttävät yksityisiä terveyspalveluja, mutta kyllä on ihan selvää, että käyttö on marginaalista. Eli kun me katsotaan tilastoja, niin siellä aivan lineaarisesti korreloi tulotaso sen kanssa, mitä terveyspalveluja käyttää ja millainen on pääsy terveyspalvelujen piiriin. Eli rikkaat käyttävät yksityisiä, siinä välissä käytetään työterveyspalveluja, ja köyhät käyttävät julkista terveyspalvelua. Ja pääsy julkisiin terveyskeskuksiin ei ole niin hankalaa siksi, että ne ovat julkisia — erikoissairaanhoidon toimii julkisena aivan hyvin — vaan siksi, että kaikki, jotka päättävät niistä rahoista, käyttävät niitä yksityisiä palveluja. Eli minun nähdäkseni kaikkein paras tapa saada meidän terveyskeskukset julkisella puolella kuntoon olisi velvoittaa kansanedustajat ja kuntapoliitikot käyttämään niitä. [Aki Lindén: Erinomainen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä valtuutettujen puheenjohtaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

16.35 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä hyvästä keskustelusta, mitä on käyty tästä valtuutettujen toimintakertomuksesta. Toivon, että tämä keskustelu jatkuu, koska olemme erittäin tärkeiden asioiden äärellä.

Ihan muutama kommentti. Edustaja Kontula nosti esiin tärkeän asian prepaid-puhelujen maksullisuudesta Kela-numeroihin soittaessa. Tätä on selvitetty Kelan puolelta, ja tässä on muutama ratkaisuehdotus, joista muutamit ovat meidän käsissämme täällä. Eli voidaanko me lainsäädännöllä vaikuttaa operaattoreiden toimintaan sillä lailla, että puhepaketeista voisi soittaa Kelalle ilmaiseksi? Mutta tämä on siis riippuvainen operaattoreiden toiminnasta ja siitä, voidaanko me lailla näin pakottaa.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Toinen sitten, jos tämä ei ole mahdollista, on täysin maksuton puhelinnumero Kelalle. Se tulee hiukkasen kalliiksi, mikä tulisi sitten huomioida ehkä Kelan budjetissa siinä mielessä, että 2 miljoonaa puhelua vuosittain Kelalle eivät ole ihan ilmaisia. Eli ne toimintakulut, mitä Kelalla on, tulisivat kasvamaan, ja meidän täytyisi pitää sitten huoli siitä, että tähän olisi myöskin varaa. Nämä ovat meidän käsissämme olevia asioita, joita me voidaan yhdessä edistää.

Kiitoksia tästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakaustekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 99/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.37 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Tänään on käsittelyssä kaksi Euroopan vakaustekanismia koskevaa hallituksen esitystä. Kumpikin sisältää aineistoa, jolla Suomi viedään yhä syvempään integraatioon EU:n kanssa.

Kun minut valittiin tähän taloon 2019 ja kun työt täällä alkoivat, oli järkyttävää huomata, kuinka lähes jokaisella hallituksen esityksellä olemme säätämässä lakejamme sellaisiksi, että ne kelpaisivat EU:lle. Nämä tämänkin päivän esitykset ovat juuri sellaisia.

Tällainen toiminta ei kestä päivänvaloa, kun sitä katsotaan perustuslain suunnasta. Selvästi hallitusta ohjataan Suomen ulkopuolelta, eikä sekään kestä päivänvaloa. Arvoisat kollegat ja hyvä hallitus, miten te kehtaatte enää juhlia Suomen itsenäisyyttä, jos te jatkuvasti ja pala palalta luovutatte sitä pois? Meidän pitää pysäyttää tällainen epäisänmaallinen toiminta ja alkaa kunnioittamaan perustuslakia.

Hyvät Suomen kansalaiset! Tällaiset vakaustekanismisopimusviitaukset ovat erittäin vaarallisia, ne johtavat askel kerrallaan tilanteeseen, jossa Suomea ja suomalaisia ei enää ole. Lähtekää tukemaan Valta kuuluu kansalle -puoluettamme. Kun VKK saa tarpeeksi vahvan mandaatin, me palautamme tämän hienon maan sellaiseksi, jossa noudatetaan perustuslakiamme, ja silloin me emme enää säädä lakejamme EU:lle emmekä muillekaan ulkomaisille tahoille sopiviksi. Me säädämme lakimme ja sopimuksemme siitä eteenpäin hyväksi meitä suomalaisia varten. Me myös jätämme silloin EU:n, koska emme ole siihen koskaan laillisesti liittyneetkään.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Arvoisa puhemies! VKK hyväksyy Euroopan vapaakaupan mutta ei EU-liittovaltiota. VKK on luotu palauttamaan Suomi perustuslailliseksi, itsenäiseksi maaksi. EU-sopimukset ovat perustuslaillisesti mitättömiä, ja kaikki muutkin perustuslaittomat sopimukset nolataan, kun VKK on vallassa.

Pyydän nyt, arvoisat kollegat, olkaa oikealla puolella historiaa, tulkaa totuuden ja perustuslain puolelle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.40 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Ensin täytyy ihmetellä sitä, että meillä ei ole ministeri paikalla, kun on kysymys erittäin merkittävästä laista ja, voisi sanoa, lakipaketista. Toivon, että puhemies tässä yhteydessä sallii sen, että väkisinkin joutuu myöskin tätä hallituksen esitystä 100 sivuamaan tässä hallituksen esityksen 99 yhteydessä, koska emmehän me olisi tekemässä näitä muutoksia näihin Euroopan vakaussmekanismisääntöihin, jos emme olisi tätä kriisinratkaisurahaston aikaistettua käyttöönottoa edistämässä. Sen tähden tässä väkisinkin joutuu näistä kahdesta asiasta hivenen päällekkäin puhumaan. Mutta kysymys on todellakin ihan elpymisvälineeseen verrattavasta lakipaketista ja vastaavalla tavalla yhteisvastuuta syventävästä esityksestä.

Toimivan rahaliiton ja talousliiton edellytyshän on se, että yhteisiä sääntöjä noudatetaan ja talouskehitys perustuu kunkin alueen omiin ponnistuksiin, ja myöskin sen markkinakurin tulisi toimia. Mutta rahaliitolla on edellytykset toimia kestävästi vain, mikäli nämä jäsenmaat palaavat noudattamaan vakauss- ja kasvusopimusta. Siinä mielessä Emun kehittämisessä olisi välttämätöntä myöskin palauttaa markkinakurin merkitys. Mutta valitettavasti suunta on nyt aivan päinvastainen, niin kuin nämä kaksi hallituksen esitystä meille kertovat.

Jos ajatellaan tätä vakaussmekanismia, joka tässä nyt ollaan sitten viimesijaisena backstopina tekemässä tälle kriisinratkaisurahastolle, niin tämä tietyllä tavalla on vesittämässä koko tämän pankkiunionin perusajatusta. Eli pankkiunionin perusajatushan on se, että eriytetään valtioitten ja pankkien välinen kohtalonyhteys. Nyt sitten kun olemme tekemässä Euroopan vakaussmekanismista viimesijaisen backstopin, niin yllätys yllätys, sinne jäsenvaltioillehan se vastuu taas kiertyy takaisin.

Niin kuin tässä hallituksen esityksessäkin todetaan, niin silloin, kun tehdään näitä rahoitustukiohjelmien rahoituksia Euroopan vakaussmekanismista, se ei välittömiä budjettivaikutuksia Suomelle aiheuta, koska tietenkin se EVM toimii sen maksetun pääoman mukaisesti, mitä Suomikin on sinne maksanut, ja hankkii ne tarvittavat varat laskemalla liikkeeseen velkakirjoja. Mutta niin kuin täällä sanotaan: ”Ohjelmat kuitenkin kasvattavat EVM:n tasetta varainhankinnan kasvun kautta ja sitä kautta sen taloudellisia riskejä. Tällöin epäsuorasti myös Suomen valtion riskit kasvavat.”

Ja samalla tavalla, kun katsomme tätä, miksi sitten valtioitten ja tässä tapauksessa hyvin mahdollisesti näitten pankkienkin viimesijaisena backstopina toimivaan EVM:ään on sitten niin paljon mukavampi turvautua, niin täällä hallituksen esityksessä kerrotaan selkeästi: ”EVM:n laskelmien mukaan ERVV:n ja EVM:n rahoitustukea saaneet maat ovat säästäneet vuoden 2019 loppuun mennessä velanhoidokustannuksissa yhteensä 18,2 miljardia euroa. Merkittävät erot rahoituksen hinnassa ja laina-aikojen pituudessa ovat johtaneet pitkäaikaisiin vastuisiin muille euromaille, koska tukea saaneilla mailla ei ole taloudellista kannustinta maksaa merkittävästi markkinaehtoista rahoitusta halvempaa rahoitustukea ta-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

kaisin etuajassa. Kannustimet takaisinmaksuihin liittyvät pääosin mainehaittoihin ja poliittiseen paineeseen.” Eli nyt olemme sitten täällä pankkiunionin puolella avaamassa tämän viimesijaisen backstopin kautta tätä samaa, voisiko sanoa, halpaa rahahanaa, johon liittyy lähinnä poliittista mainehaittaa ja pientä poliittista painetta maksaa takaisin mutta ei laisinkaan sitä sellaista markkinakuria, jota toimiva talous- ja rahaliiton alue tarvitsisi.

Kristillisdemokraatit näkevät, että tämä vakausmekanismi tulisi pitää jäsenvaltioitten välisenä järjestelynä ja sen keskeisen päätöksentekotavan tulisi jatkossakin perustua jäsenmaitten yksimielisyyteen. Nythän tässä hätätilamenettelyn tapauksessahan, mihin ollaan tekemässä muutoksia tässä EVM-sopimuksessa, on mahdollista esimerkiksi Suomen joutua maksumieheksi, vastuuseen sellaisista päätöksistä, joita vastaan se itse olisi äänestänyt. Meillä perustuslakivaliokunta vuonna 2011 antamassaan lausunnossaan toteaa niin, että koska on perustettu tällainen erillinen hätätilamenettelyrahasto, niin ikään kuin tämän rahaston kautta voimme sitten nämä valtio-oikeudelliset duubit tässä asiassa sivuuttaa ja katsoa, että tällaisessakin tilanteessa Suomi voi olla hyväksymässä tämän hätätilamenettelyn momentin tästä sopimusmuutoksesta.

Kristillisdemokraatit näkevät tässä esityksessä riskinä sen, että me joudumme maksamaan ensinnäkin pankkien asiakkaina Etelä-Euroopan kaatuvat pankit, koska näitten pankkiunionin jäsenmaitten pankkisektorin riskit vaihtelevat edelleenkin hyvin suuresti. Monissa jäsenmaissa on myös pankkisektorilla tehottomuutta ja ylikapasiteettia, ja on aivan selvä, että pankkeja tullaan ajamaan alas lähivuosina. Tästähän kertoo se, että saksalaiset ovat olleet hyvin innokkaina edistämässä ajatusta siitä, että tällä kriisinratkaisurahastolla voitaisiin olla ajamassa alas myöskin tällaisia pieniä ja keskisuuria pankkeja, eikä suinkaan keskityttäisi vain tällaisiin systeemisesti merkittäviin pankkeihin.

Lisäksi koronapandemia on tuonut tähän tilanteeseen hyvin paljon tällaista poikkeuksellista epävarmuutta, jota ei varmasti olla vielä riittävällä tavalla selvitetty. Maailmantaloudessa on monenlaisia erilaisia heilahteluja, ja ne voivat nopeasti heijastua sinne pankkisektorin vakauteen, joten tämä ajankohta, millä hallitus haluaa nyt olla edistämässä tätä aikaistettua käyttöönottoa, joka sitten tosiaankin edellyttää tätä vakausmekanismin sääntöjen muutosta, on mahdollisimman huono. Eli tätä ei missään tapauksessa tässä tilanteessa olisi tullut tehdä.

Tämän riskien jakamisen ennakkoehdona täytyy olla ensinnäkin riittävä riskien vähentäminen. Elinkelvottomien pankkien alasajamiset ja yhdistämiset on ensin hoidettava. Vastaavasti on ennen pankkien yhteistä talletussuojaa saatettava pankit kuntonsa puolesta edes samalle lähtötasolle. Pankkiunionin loppuun saattamista ei pidä toteuttaa hinnalla millä hyvänsä.

Ja on huomattava, että vaikka valtioneuvosto tuossa omassa selvityksessään totesi [Puhemies koputtaa] tästä riskien vähentämisestä, että selvityksessä esitettyjen arvioiden perusteella [Puhemies: Aika!] se ei ole edennyt merkittävästi, niin hallitus kuitenkin poliittisen kokonaisharkinnan pohjalta hyväksyi tämän varautumisjärjestelyn aikaistetun käyttöönoton ja vakausmaksuja [Puhemies: Aika!] — arvoisa puhemies, muutama lause, jos saa käyttää tämän loppuun — koskevan sopimuksen muuttamisen ja puolsi niihin liittyviä allekirjoitus- ja ratifiointimenettelyjä sekä tarvittavien EVM-liitelakien ja ohjeitten muutoksia. Elikkä todellakin hallituksen [Puhemies: Nyt, edustaja Essayah!] omat virkamiehet valtiovarainministeriössä totesivat, että ei ole mitään muuta syytä kuin poliittista syytä edetä tässä nopeutetussa järjestelyssä. Ja esitetyn arvion mukaan valtiosopimuksen muuttamisen nettovaikutus suomalaiselle pankkisektorille on negatiivinen, [Puhemies: Aika!]

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

mikäli suomalaisten pankkien taloudellinen asema suhteessa muihin euroalueen pankkeihin on parempi ja uudistukset jäävät näiltä osin toteuttamatta.

Arvoisa puhemies, pyydän toisen puheenvuoron, jotta voi jatkaa. Olin ymmärtänyt, että 10 minuuttia olisi ollut mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: 7 minuuttia on aika.

Selvä, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean vain sen, että tämä aikataulu on sovit-
tu sitä varten, että jokainen pääsee vuorollaan puhumaan. Täällä saa puhua niin paljon kuin
asiaa riittää mutta vuorotellen ja niissä ajoissa, mitkä on sovittu. Ei voi riistää toiselta pu-
heaikaa sillä, että itse seisoo täällä. — Edustaja Suomela.

16.49 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Kun keskustellaan pankkiunionista, on syy-
tä muistaa se kokonaisuus, johon tämäkin esitys liittyy. Nyt koronakriisin myötä meillä on
entistä enemmän epävarmuutta taloudessa. Näemme, että talous kasvaa, mutta herää kysy-
mys siitä, mitä tämä kriisi on tehnyt vaikkapa meidän rahoitusjärjestelmämme vakaudelle.
Sen tähden on tärkeää, että nyt jos koskaan tehdään toimia, joilla ennaltaehkäistään pank-
kikriisiä ja sitä myötä syntyviä talouskriisejä.

Tiedämme, että talouskriisien hinta on kova. Vuonna 2008 aiheutuneen Yhdysvaltain ta-
louskriisin ja sen myötä syntyneen EU-alueen talouskriisin hinta oli kova erityisesti kaikis-
ta heikoimmassa asemassa oleville, nuorille sukupolville, niille, jotka silloin vaikkapa tu-
livat työmarkkinoille ja törmäsivät siihen, että yhtäkkiä työpaikkoja ei ollutkaan tarjolla. Ja
tämän valtavan inhimillisen kustannuksen sekä taloudellisen kustannuksen vuoksi on ai-
van keskeisen tärkeää, että teemme kaikkemme, jotta saamme talouskriisejä torjuttua.

Kun tästä teemasta, pankkiunionin vahvistamisesta, valtiovarainvaliokunta on kuluneel-
la kaudella keskustellut ja olemme esittäneet kysymyksen, ehkäisisikö vai lisäisikö tämä
esitys pankkikriisin ja talouskriisin mahdollisuutta, niin valtaosalta asiantuntijoista syste-
maattinen vastaus on ollut, että tämä nimenomaan ennaltaehkäisee pankkikriisejä ja ennal-
taehkäisee talouskriisejä — ennaltaehkäisee siis niitä valtavia kustannuksia ja haittoja, joi-
ta tämäntyyppisiin kriiseihin liittyy ja joiden todennäköisyys on valitettavasti koronan
myötä pikemminkin noussut kuin vähentynyt. Sen tähden varsinkin nyt niiden kannalta,
jotka tulevana vuosina työmarkkinoille tulevat, varsinkin heikoimmassa asemassa olevien
kannalta, on aivan keskeistä keskittyä tähän talouskriisien ehkäisyyn, ja sitä tämä paketti
todellakin tekee.

On syytä muistaa, että tämä paketti ei kuitenkaan ole ainoa kehitysaskel, jota otetaan
meidän rahoitusjärjestelmämme saralla. Samalla ollaan tiivistämässä valvontaa, ollaan
katsomassa entistä tarkemmin, että valtioiden ja pankkien välistä kohtalonyhteyttä pure-
taan. Ollaan katsomassa, että kun meillä on sen verran pieniä kotimaisia pankkeja eri puo-
lilla Eurooppaa, niin niiden kaatuminen ei aiheuttaisi valtavaa systeemitason riskiä. Silloin
sellaisten pankkien voidaankin antaa kaatua. Sen sijaan meillä on pankkien yhdentymisen
myötä yhä enemmän pankkeja, vaikkapa Suomessa kotipaikkaansa pitävä Nordea, joiden
kaatuminen olisi valtava systeemitason riski. Niiden kohdalla on meidän kaikkien etu, että
pyritään ennaltaehkäisemään tällaisten pankkien kaatumista ja, jos ne uhkaavat kaatua, tu-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

lemaan sitten apuun. Tällä tavalla nimenomaan ehkäistään niitä valtavia kustannuksia, joita pankkikriisit ja talouskriisit voisivat tuoda tullessaan.

Korostan, että erityisesti nyt monien suomalaisten ja Pohjoismaiden pankkien yhdentymisen myötä tällaiseen kriisiin varautuminen on myös Suomen ja suomalaisten etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

16.52 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tietenkin olisi toivottavaa, niin kuin edustaja Essayah täällä sanoi, että voisimme myös valtioneuvoston jäsenten kanssa keskustella tästä asiasta, koska tämä tietenkin herättää myös laajempaa euroon liittyvää kehityssuuntien pohdintaa. Mutta toisaalta tietenkin ymmärrettävääkin, että ministerit ovat budjettiriihessä keskustelemassa, mutta ehkä tähän tulee sitten jossain toisessa vaiheessa meillä tilaisuus, koska nämähän ovat kyllä asioita, jotka ovat jokaisen hallituksen käsissä olleet viime vaalikausina.

Ja täytyy kyllä sanoa, että tämä hallituksen esitys numero 99 oli ihan hyvä muistutus siitä historiasta, miten nämä nyt olikaan meille kerääntyneet. Ja tosiaan esimerkiksi nuo ERVV:n Kreikkaa koskevat pääomat ja lainan takaisinmaksut: Kreikkahan edelleenkin ei siis maksa sitä lainaansa takaisin, vaan ainoastaan lisätään korkoja lainapääomaan aina sinne vuoteen 32 asti. Tämäkin muistutuksena niistä debateista, joita täällä on vuosikymmen sitten käyty.

Varmasti tuossa seuraavassa kohdassa käsitellään tuota yhteistä kriisinratkaisurahastoa, ja käytän siinä vielä toisen puheenvuoron. Mutta liittyen nyt EVM-sopimukseen, jotka heijastelevat tuohon seuraavaan asiakokhtaan ja myös tähän laajempaan keskusteluun, niin kyllähän, niin kuin salissa on puhuttu aikaisempien ja muiden asiakokhtien yhteydessä, kuitenkin Suomen julkisen talouden vastuut, jotka tulevat myös eurojärjestelmästä, ovat erittäin merkittävät verrattuna muihin Pohjoismaihin täällä meidän Skandinavian pohjoisessa osassa, ja toisaalta sitten myös, kun meidän teollisuutemme rakenne on sen kaltainen, että meillä on merkittäviä lainatakauksia, jotka varmasti työllisyyden nimissä ovat olleet ihan hyviä, mutta ottaen vielä huomioon Suomen julkisen talouden tilanteen verrattuna muihin maihin kyllä minua suoraan sanottuna huolettaa tämä meidän vastuiden varsin suuri määrä, joka nyt tulee sitten myös tässä hallituksen esityksessä esille.

Varmastikin valtiovarainvaliokunta käy tämän hyvin tarkkaan läpi — ja toivottavasti meillä olisi mahdollista keskustella myös sitten siitä debatista, joka näyttää nyt ylipäänsä alkavan euroalueella — kuinka näitä julkisen talouden velkaantumiskriteereitä jatkossa hoidetaan. Ja minun mielestäni se, että niitä ei ole noudatettu tähänkään asti, ei ole kyllä peruste sille, että niistä alettaisiin lipsumaan. Siis ne maat, jotka ovat noudattaneet vastuullista talouspolitiikkaa, ovat selvinneet koronaviruksesta paremmin kuin ne maat, jotka ovat olleet jo valmiiksi velkaantuneita ennen tätä kriisiä, joten sikäli toivon, että eduskunnalle avautuu mahdollisuus käydä myös evästyskeskustelua valtioneuvoston suuntaan siitä, kun nyt vähän väliä eri EU- ja eurojäsenmaista heitetään ilmaan myös EVM:ään liittyviä velkakriteereiden muuttamisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia — Edustaja Vallin, olkaa hyvä.

16.55 Veikko Vallin ps: Arvoisa herra puhemies! Tämäkin hallituksen esitys näyttää taas askeleelta liittovaltion suuntaan. Pankkien yhteisen kriisinratkaisurahaston kautta euro-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

maiden pankit ovat jo yhteisvastuullisia toisistaan. On kuviteltavissa, että tarpeeksi isossa kriisissä tuo kassa ei riitä, jolloin pankkien pelastamiseen tarvittaisiin EVM:n varoja. Siksi kassalle haetaan nyt EVM:n takausta eli suomalaisten veronmaksajien takausta. Meille sanotaan, että ei kaikkeen voi aina sanoa ”ei”. Suomihan ei lähes koskaan sano ”ei” mihinkään, mitä EU meille syöttää itsenäisyytemme murentamiseksi. Kyllä hallitus ja kokoomuskin voisivat joskus, edes kerran, sanoa johonkin ”ei”, kun meitä vedätetään liittovaltioon, ihan vaikka kokeeksi, miltä sellainen tuntuu.

Väitetään myös, että tämä on tarkkarajainen kokonaisuus. Niinhän ne aina muka ovat, kunnes eivät enää ole. Kun järjestelmä yhteiselle piikille on saatu perustettua, niin myöhemmin voidaan tarvittaessa muuttaa sen kokoa ja sallittuja käyttötapoja, kuten ollaan parhaillaan tekemässä EU:n elpymispaketillekin.

Minuakin hämmästyttää, että täällä ei ole yhtään hallituksen ministeriä paikalla. Ilmeisesti on muita kiireitä, tai sitten pelätään vastata meidän kritiikkiin. [Vasemmalta: Bujetti-riihi!] — No, ehkä yksi ministeri olisi ehtinyt paikalle sieltäkin. Näin tärkeässä asiassa ei pitäisi mennä piiloon vaan tulla tänne vastaamaan tekemisistään, myös hallituksen ministerien. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.57 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tiedämme, että Euroopan unioni on ollut maanosallemme valtava menestystarina. Euroopan historiallisesti niin kovin sotaisat kansat on saatu puhaltamaan yhteen hiileen — aivan konkreettisesti hiileen, hiili- ja teräsyhteisöstä lähteneen yhteistyön pohjalta — ja kun Euroopan maat on saatu toimimaan yhteen taloudellisten hyötyjen aikaansaamiseksi, niin markkinataloutta hyödyntäen Euroopan maat ovat todella pystyneet luomaan koko maailman mittakaavassa edistyksellisiä yhteiskuntia. Tässä mielessä on tietysti huolestuttavaa ollut tämä viimeisen reilun kymmenen vuoden kehitys, että kaikenlaiset markkinatalouden peruslainsäädännöt, jotka ovat pystyneet tuottamaan vakautta ja vaurautta maanosallemme, ollaan oltu hylkäämässä keskeisinä eurooppalaista talouspolitiikkaa ohjaavina periaatteina, ja tilalle on tullut enemmän tai vähemmän suunnitelmatalouteen viittaavia elementtejä. Tässä mielessä kannan kyllä huolta myös näistä EVM-muutoksista, jotka ovat osaltaan vesittämässä pankkiunionin perusajatusta, kuten hyvin esimerkiksi edustaja Essayah omassa puheenvuorossaan edellä kuvaili.

Arvoisa puhemies! Kun olemme näiden asioiden osalta nyt lähetekeskustelussa, niin kyllä todella toivoisin, että valiokuntakäsittelyissä peräänkuulutettaisiin sitä vastuullisen markkinatalouden palauttamista eurooppalaiseen päätöksentekoon, jolla olemme onnistuneet luomaan menestyksekkään maanosan ja EU:sta menestyksekkään yhteistyöfoorumin sen jäsenmaille. Olen aivan varma, että niitä periaatteita noudattamalla menestymme tulevaisuudessakin. Aivan kuten hienosti omassa puheenvuorossaan edustaja Kulmuni, aiempi valtiovarainministeri, kuvasikin, ei voi olla niin, että ne maat, jotka ovat pitäneet kiinni yhteisistä sopimuksista, ovat menettelleet oikein, joutuvat sitten maksumiehiksi tilanteessa, jossa ajatellaan, että kun kerran tosiasiaa muut eivät ole sopimuksia noudattaneet, niin ei sitten tarvitse niistä jatkossakaan pitää kiinni. Päinvastoin, Euroopan unioni tarvitsee nyt selvästi ryhtiliikkeen, jolla palautamme eurooppalaisten luottamuksen tähän meille todella tärkeään yhteistyöfoorumiin.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden puheenvuoron tähän vaiheeseen. Edustaja Hoskonen.

17.00 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Asia, jota käsittelemme tällä hetkellä, on hallituksen esitys numero 99 vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta, ja sitten seuraavana asiakohtana on hallituksen esitys numero 100, hallituksen esitys eduskunnalle vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinhallintarahastoon ja siihen liittyvät muutokset, mikä tässä paperilla näkyy ja on kaikilla meillä luettavissa. Kiitän edustaja Sari Essayahia ja samoin edustaja Kulmunia ja muitakin äsken kuulemiamme puheenvuoroja — erinomaista analyysia tilanteesta.

On kyllä pakko myöntää, että eilissä iltana kun tietokoneellani katselin päivän, sen hetken talousuutisia, niin silmiini suorastaan hyppäsi Uuden Suomen artikkeli ”EU:n tuleva velkalinjaus on nyt selvillä”. Tämä on Euroopan unionin talouskomissaarin Paolo Gentilonin kannanotto. Hän otti kantaa siihen, miten talous kehittyy Euroopassa, ja tässä on otsikkona: ”Talouskomissarilta selkeä viesti myös Suomelle: ”Yhteisiin välineisiin on sekä kykyä että halua””. Ja Gentiloni lausui... Jos arvoisa puhemies sallii sen, siteeraan tätä uutista lyhyesti: ”Suomen on syytä ottaa uusi kanta velkakuriin, sillä vanhaan paluu on tyrmätty jo ennen neuvotteluiden alkua. Talouskomissaari Paolo Gentiloni vakuuttaa, että Saksassakin tiedostetaan tilanne.” Täällä uutisessa — saatte itse lukea Uuden Suomen sivuilta sen — ihan selvästi sanotaan se, että olemme hyväksyneet yhteiset joukkovelkakirjalainat eliikkä eurobondit, ja sitten olemme jo hyväksyneet yhteisten omien varojen käytön eliikkä Euroopan unionin verotusoikeuden. Näillä, mitä tähän hallituksen esitykseen 99 ja seuraavaan esitykseen numero 100 sisältyy, lyödään nyt viimeisiä nauvoja siihen arkkuun, jolla suomalaisten selkänahasta revitään viimeisetkin eurot ja meidän kontollemme sälytetään valtavia velkasummia, joiden kokoa emme tällä hetkellä pysty edes näkemään. Olisihan se kuitenkin kohtuullista. Ainakin minä olen tottunut siihen, kun johonkin, vaikka talon rakentamiseen tai kesämökin rakentamiseen, olen velkaa ottanut, että kyllä minä sen saldon tasan tarkkaan tiedän, paljonko siihen on otettu velkaa ja milloin sen pitää olla maksettu. Ja nyt olemme menossa kohti semmoista maailmaa ja tämä vakausmekanismin muuttaminen on pieni askel siihen suuntaan, että olemme ottamassa semmoisia vastuuta, joiden reunaa ja äärtä ja laitaa emme edes tiedä.

Ja, arvoisa puhemies, nyt kyllä ihan oikeasti ja vakavasti toivon, että tässä talossa nyt valiokuntiin lähetettävien kahden lakiesityksen, hallituksen esityksen, yhteydessä käytäisiin niitä riskejä läpi. Nyt on viimeistään sen hetki, että näiden riskien koordinointi tehdään aidosti ja vilpittömästi: mihin olemme tähän saakka sitoutuneet ja mitä meillä on edessä. Ei tällainen meno käy, arvoisat edustajakollegat, että meidän selkäämme lyödään lisää taakkaa. Siinä kyllä heikot jalat menevät jo heti alta tältä pieneltä kansakunnalta, kun meidän selkäämme sälytetään semmoisia kuluja, jotka eivät meille kuulu. Mitään yhteisvastuuta Euroopassa ei ole, kun sääntöjä oikein tulkitaan.

Olen tästä tilanteesta äärimmäisen pettynyt, ja eilisiltana, kun tätä luin ja vähän pohdin ja luin taas uudestaan, yhä pahemmaksi minun oloni muuttui ja ei meinannut uni tulla eilen iltana silmään, kun tämän näin. Mutta onhan tämä vakava juttu, kun Euroopan unionin merkittävä komissaari, talouskomissaari Paolo Gentiloni tätä vakuuttaa, tällaista uutista tuo julki ja ilmoittaa, että nyt mennään sitten eurobondeihin ja verotetaan yhteisesti eurooppalaisia kansalaisia niin, että saadaan nämä velat maksettua. Ei näin voi mennä. Jos tällä keinoin lähdetään viemään asioita tässä maassa eteenpäin, se tietää Euroopan unionin

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

loppua ja esimerkiksi Euroopan rahoitusjärjestelmän eli euron loppua. Tämä on niin vakava paikka, arvoisat kollegat, että en ole tämän vaatimattoman eduskuntauran aikana tällaista vielä nähnyt, mutta nyt tämä on tässä edessä syyskauden alkupäivänä, ensimmäisenä täysistuntopäivänä 7. päivä syyskuuta 2021.

Kyllä minä olen tästä suorastaan järkyttynyt, että tällaista me joudumme täällä Suomen eduskunnassa käsittelemään. Ja kun täällä varsinkin muutamat nuoremmat kansanedustajat ovat käyttäneet puheenvuoroja, että nyt pitää vakauttaa pankit, niin, arvoisat edustajakollegat varsinkin sieltä nuoremmasta päästä, tässä ollaan tekemässä semmoisia papereita, että te joudutte lopun elämänne aikana näitä maksamaan ja todella paljon. Se on niin vakava juttu. Ehkä vanhemmat ihmiset eivät sitä niin paljon joudu maksamaan, kun elämänsä on lyhyt, kuten tiedämme, mutta teille, nuoret, arvoisat edustajakollegat, tämä on aivan varmasti todella kova juttu. Ja kun se veroherra pääsee Euroopan unionin kautta teidän kukkarollenne, niin sitten hymy hyytyy. Toivon, että nämä asiat otetaan vakavasti. Tämä ei ole mikään pikkujuttu, jota voidaan tuolla kahvilassa naureskella istunnon jälkeen, että meillähan meni hyvin — ei mene hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.05.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.19.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle vakaussmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 100/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Tämä keskustelu siis päättyy viimeistään kello 17.38. — Edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Keskustelu

17.06 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin, anteeksi — tuossa edellisessä asiakohdassa käsitykseni oli 10 minuutin puheenvuorosta, mutta nyt tiedän, että se on seitsemän minuuttia ja siinä on pysyttävä.

Tässäkin asiakohdassa ihmetyttää se, että meillä ei ole täällä hallituksen ministeriä kertomassa hallituksen näkemystä tähän asiaan. Erittäin valitettavaa, koska Marinin hallitus on todellakin edistänyt yhteisvastuullisuutta paitsi elpymisvälineen kohdalla niin myöskin juuri tässä kriisimekanismin aikaistetussa käyttöönnotossa, joka nyt on meillä tässä käsittelyssä. Niin kuin edellisessä puheenvuorossani jo vähän kuvasin, niin me näemme erityisesti KD:nä riskin siitä, että me joudumme pankkien asiakkaana maksamaan nämä Etelä-Euroopan kaatuvat pankit. Se, että tällä järjestelyllä tullaan pankkien ja myöskin valtioitten kohtalonyhteys uudestaan niittaamaan toinen toisiinsa, ei ole oikea tapa hoitaa pankkiunionia.

Pankkisektorin tehottomuus monissa jäsenmaissa on tosiasia, ja ehkä se voi olla vähän yllättävääkin, että Saksassa, jonka taloutta muuten Euroopassa ihaillaan, erityisesti on sitä ylikapasiteettia, tehottomuutta, niitä pieniä spar- ja landesbankeneita. On selvää, että tarvitaan tällaista resoluutiota, jolloinka tätä ylikapasiteettia ajetaan alas, ihan niin kuin aikoinaan silloin, kun Suomessa meillä pankkikriisi jylläsi, ja tämä on monissa Euroopan maissa vielä tekemättä. Siinä mielessä on kohtuutonta, että suomalaiset, jotka ovat maksaneet kalliisti oman pankkikriisinsä, ovat sitten myöskin välillisesti vastuussa näitten eurooppalaisten pökötyneiden pankkisektoreitten alasajosta.

Ja juuri niin kuin tuossa totesin, erityisen huono ajankohta tälle aikaistetulle käyttöönnotolle on se, että nyt on paljon epävarmuutta eurooppalaisissa talouksissa. Me emme tiedä, mitä koronan jälkeen paljastuu, minkälaisia kupruja siellä mahtaa olla. Erilaiset lainanmaksumoratoriot ynnä muut ovat loppumassa, ja sen jälkeen voi paljastua sieltä pankkien taseista paljonkin rumaa jälkeä.

Jos lähdetään riskejä jakamaan, niin ehdottomasti pitäisi olla ennakkoehto se, että riskit ensin vähennetään. Elikkä nämä elinkelvottomat pankit pitäisi alas ajaa ja yhdistämiset pitäisi kansallisesti ensin hoitaa, ja vasta sen jälkeen voitaisiin miettiä sitä, pystytäänkö menemään tällaiseen yhteiseen ikään kuin takuurahastoon, jos kaikki pankit olisivat samalla lähtöviivalla, jolloinka silloin oikeasti voitaisiin puhua siitä, että pankkien ja valtioitten välinen kohtalonyhteys oltaisiin purettu, ja EVM:stä ei pitäisi silloin tehdä sitä viimesijaista backstopia. Elikkä se pankkiunionin alkuperäinen ajatus oli itsessään ihan kannatettava, mutta nyt näillä viimeaikaistilla muutoksilla se on vesitetty. Siinä mielessä tätä pankkiunionin loppuunsaattamista ei todellakaan pitäisi näillä ehdoilla olla viemässä loppuun.

Edellisen puheenvuoron lopussa kerkesin vähän sitä kerrata, että valtioneuvoston omassa selvityksessä, siis valtiovarainministeriön virkavastuulla tehdyssä selvityksessä, todettiin, että riskien väheneminen ei ole selvityksessä esitettyjen arvioitten perusteella edennyt merkittävästi, mutta hallitus kuitenkin sitten poliittisen kokonaisharkinnan pohjalta hyväksyi tämän varautumisjärjestelyn aikaistetun käyttöönnoton ja vakuusmaksuja koskevan sopimuksen muuttamisen ja puolsi myöskin niihin liittyviä allekirjoitus- ja ratifiointimenetelyjä sekä tarvittavien EVM-liitelakien ja -ohjeitten muutoksia.

Kun on esimerkiksi finanssialalta kysytty, mitä arvioita tämä saattaa suomalaiselle pankkisektorille aiheuttaa, mikä nettovaikutus tällä muutoksella, aikaistetulla käyttöönnotolla, saattaa olla, niin jos suomalaisten pankkien taloudellinen asema suhteessa muihin

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

euro-alueitten pankkeihin arvioidaan edelleenkin paremmaksi, niin kuin se on ollut, on hyvinkin mahdollista, että nämä muitten maitten pankkisektorien hyväksi kerättävät ylimääräiset vakaumaksut voivat nousta miljardeihin euroihin. Parista miljardista eurosta on muun muassa finanssiala puhunut.

Perustuslakivaliokunnan kohdalta toteaisin, että aiemmissa tämän asian käsittelyn vaiheissa, mitä tuolla suuren valiokunnan puolella on käyty, perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt sopimuksen kokonaisuuden ja siitä tekemänsä valtiosääntöoikeudellisen arvion kannalta merkityksettömänä sitä, että sopimukseen sisältyy siirtymäkautta koskeva järjestely. Perustuslakivaliokunta on tuonut toistuvasti lausunnossaan esille, että Suomen budjettisuvereniteettiä tulee suojata mahdollisimman tehokkaasti ja huolehtia siitä, että monimutkaisilta vaikuttavien järjestelyjen erityispiirteitten vuoksi Suomen vastuut näissä järjestelyissä eivät kasva.

Ja vielä sananen tästä ERVV:stä, josta edustaja Kulmuni hyvin muistutti, että siihenhän liittyvät nämä Suomen Kreikka-vakuudet. Elikkä asian aiemmissa käsittelyvaiheissa valtiovarainministeriöstä pyysin lisäselvitystä, ja siinä todettiin, että mikäli keskustelut ERVV-tukien siirtämisestä alkaisivat, niin samassa yhteydessä arvioitaisiin eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomen Kreikka-lainan vakuusjärjestelyyn. Jos siirto toteutettaisiin, vakuusjärjestelyn voimassaolo edellyttäisi kreikkalaisten pankkien kanssa sovittua järjestelyä koskevien sopimusten neuvottelua uudelleen. Eli tämmöisestä asiasta on kysymys. Ei ole ministeriä vastaamassa kysymyksiin, kun haluaisimme tietää, mitä tapahtuu Suomen Kreikka-vakuuksille.

Vaikka Suomen vastuisiin kohdistuvia muutoksia rajaavat sopimusmääräyksen kirjaukset vastuiden rajaamisesta ja lisäpääomaosuuden pienentämisestä ERVV-lainojen takaisinmaksujen myötä, niin on moitittava sitä, että näitä vaikutuksia Suomen vakuusjärjestelyihin ei ole selvitetty etukäteen. Tätä emme saaneet sen valiokuntakäsittelynkään aikana selväksi, mitä mahdollisia muutoksia tällä taloudellisesti voisi olla.

Ja edelleenkin haluan muistuttaa samasta asiasta, josta täällä edustaja Kulmunikin hyvin totesi, että Suomen julkisen talouden takausvastuut suhteessa meidän kokonaistuotantomme ovat EU-maitten korkeimpia. Siinä mielessä silloin, kun puhutaan näitten lisävastuitten riskeistä, niin ne ovat meille paljon suuremmat kuin monille muille maille, koska meillä on esimerkiksi sellaista teollisuudenalaa, jossa olemme halunneet oman teollisuutemme tueksi antaa merkittäviä takauksia, jotta sitten pystyisimme meidän yritysten tilauskantojen ja muitten varmistamista hoitamaan.

Mutta, arvoisa puhemies, itseäni tämä tilanne ottaa kyllä nyt sen verran harmituksen päälle, että esitän tässä yhteydessä, että asian käsittely keskeytetään ja jatketaan siinä vaiheessa, kun meillä olisi [Puhemies koputtaa] ministeri paikalla vastaamassa näihin kysymyksiin ja edes esittelemässä tämän asian.

[Puhemiehen korokkeella neuvotellaan]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia pitkäjänteisyydestä. Anteeksi keskeytys. Totean, että tämän asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan jossakin tulevassa istunnossa.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.17 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä totean, että kyseessä on tosiaankin Euroopan unionin direktiivi, jonka toimeenpanon olisi pitänyt olla jo 2.8., ja tämän kohdalla olemme myöhässä. Nämä vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen sääntelyt tulevat suoraan sieltä Euroopan unionin direktiivistä, ja siinä mielessä asiaa on syytä edistää toisin kuin näissä edellä olevissa hallituksen esityksen kohdissa, joissa tarvitaan kyllä siten ehdottomasti ministerin esittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 93 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 63/2020 vp Ruut Sjöblom kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.18 **Ruut Sjöblom kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa tehtävien julkisten hankintojen arvo on vuosittain jopa 35 miljardia euroa. Suuren yhteenlasketun taloudellisen arvon vuoksi yksittäisetkin hankintapäätökset ovat merkittäviä valintoja. Niiden yhteiskunnallisia vaikutuksia on punnittava tarkasti. Tällä hetkellä hankintalaki perustuu siihen, että kilpailuttavan tahon on valittava hinnaltaan halvin ja kustannuksiltaan edullisin tarjous.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tämän lakialoitteeni tarkoituksena on lisätä hankintalakiin myös eettinen ja ekologinen kriteeristö, jota tulee noudattaa hankintoja tehtäessä. Julkiset hankinnat tarjoavat valtiolle ja kunnille mahdollisuuden edistää kestävämpää ja eettisempää liiketoimintaa. Vastaavasti riittävän eettisen tarkastelun puuttuessa hankintapäätökset voivat pahimmillaan tukea esimerkiksi ekologisesti kestäväntöntä, ihmisoikeuksia tai työntekijöiden oikeuksia rikkovaa toimintaa. Nykyisessä lainsäädännössä ei oteta hankintojen eettistä näkökulmaa riittävästi huomioon. Viime vuosien aikana on painotettu voimakkaasti yritysten yhteiskuntavastuuta, ja yritykset ovat siihen hyvin vastanneet. Sen lisäksi, että valtio vaatii yrityksiltä yhteiskuntavastuuta, on myös valtion ja muiden julkisten toimijoiden oltava itse yhteiskuntavastuullisia hankinnoissaan. Itse asiassa julkisten toimijoiden tulisi näyttää esimerkkiä.

Tällä hetkellä voimassa oleva laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista antaa hankintayksikölle mahdollisuuksia asettaa hankintojen toteuttamiselle erityisehtoja esimerkiksi hankinnan taloudellisiin tai sosiaalisiin taikka innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin liittyen. Tämä ei kuitenkaan riitä, koska erityisehtojen asettaminen on hankintayksikölle vapaaehtoista ja hankintapäätöksiä sääntelevät sitovat määräykset koskevat ainoastaan hankinnan kokonaistaloudellista edullisuutta. Jopa 75 prosenttia julkisista hankinnoista tehdään kunnissa, joten niiden rooli hankintapäätöksille asetettavien periaatteiden määrittelyssä on ehdottoman keskeinen. Samalla on selvää, että virkamiesten mahdollisuudet tehdä hankintoja eettiseen harkintaan perustuvien erityisehtojen mukaisesti ovat hyvin erilaiset. Eettisten ja ekologisesti kestävien hankintojen laajamittainen lisääminen edellyttää muutoksia lainsäädäntöön, ja siksi eettisen kriteeristön luominen hankintalakiin on välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on aikamme suurin haaste. Jäätiköt sulavat, metsäkato kiihtyy, sään ääri-ilmiöt lisääntyvät ja jopa miljoona lajia on vaarassa kuolla sukupuuttoon ihmisen toiminnan seurauksena. Mikäli emme onnistu hillitsemään ilmaston lämpenemistä riittävästi, tulemme elämään turvattomammassa, epävakaaammassa ja elinolosuhteiltaan vaikeammassa maailmassa. Vaikka Suomi on pieni maa, on ehdottoman tärkeää, että teemme oman osamme ilmastonmuutoksen hillitsemisessä, pyrimme näyttämään esimerkkiä ja luomaan puhtaita teknologioita, joita voidaan hyödyntää myös muualla maailmassa. Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä, ja tämän saavuttaminen edellyttää merkittäviä toimia kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Julkiset hankinnat ovat ilmastonmuutoksen torjunnassa avainasemassa. Hankintapäätökset tarjoavat julkisille toimijoille mahdollisuuden ohjata merkittäviä taloudellisia voimavaroja ympäristöystävällisempään toimintaan. Yrityksen tarjoaman tuotteen ja palvelun hiilijalanjäljen käyttäminen yhtenä hankintapäätöksiä sitovana kriteerinä edistäisi kansallisten ilmastotavoitteidemme saavuttamista.

Arvoisa puhemies! Hankintapäätöksiin tarvitaan uudenlaisia kriteereitä myös ihmisoikeuksien toteutumiseksi. On varmistettava, ettei julkisia varoja päädy epäeettisesti toimiville, työntekijöitään hyväksikäyttävälle tai heidän ihmisoikeuksiaan rikkoville toimijoille, ja siksi kriteeristön on katettava myös alihankintaketjut. Esimerkiksi epäeettisesti tuotettujen työvaatteiden ostamisen ei tule olla mahdollista. Viidesosa maailman puuvillasta on tuotettu Xinjiangissa, jossa Kiina vainoaa uiguurivähemmistöjä ja teettää heillä pakkotyötä. Me emme voi missään tilanteessa, edes hankintalain puitteissa, sallia tai hyväksyä tällaista. Meidän on varmistettava, että missään tuotteen tai palvelun hankintaketjussa ei poljeta ihmisoikeuksia. Näin kannustamme yhteiskuntavastuullisia yrityksiä mukaan tarjouskilpailuihin ja tuemme kotimaista yrittäjyyttä.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Arvoisa puhemies! Eettisten vaatimusten lisääminen julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin toisi talouteemme lisää reilua kilpailua. Parhaimmillaan vahvistetaan yhteiskunta-vastuullisesti toimivien yritysten mahdollisuuksia. Samalla parannetaan kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten toimintaympäristöä. Vastuullisesti toimivien yritysten kiinnostus julkisia hankintoja kohtaan kasvaisi, koska realistiset edellytykset päästä mukaan hankintoihin ja kilpailutuksiin lisääntyisivät. Julkiset hankinnat eivät tutkimuksen mukaan nykyisellään houkuttele riittävästi yrityksiä mukaan tarjouskilpailuihin. Ekologisesti kestävien ja eettisten hankintojen vahvistaminen lainsäädännössä toisi ennustettavuutta ja selkiyttäisi hankintalakia. Kyselytutkimuksen mukaan yritykset kokevat vastuullisuuden hyvin tärkeäksi.

Arvoisa puhemies! Hankintalain edellisessä uudistuksessa tehtiin monia tärkeitä parannuksia. Julkisten hankintojen kilpailuttamisenmenettelyjä kehitettiin, laillisuusvalvontaa vahvistettiin ja hankintoja pyrittiin tekemään saavutettavammiksi kaikenkokoisille yrityksille. Uuden lain kanssa on eletty nyt useita vuosia, ja siihen liittyvät kehitystarpeet ovat tulleet esille. Nyt on aika saattaa tämä työ loppuun. On käynyt selväksi, että mahdollisuus erityisehtojen asettamiseen ei tuo meille parempia julkisia hankintoja, vaan kokonaistaloudellisen edullisuuden rinnalle on luotava eettinen, ekologiset ja sosiaaliset näkökulmat huomioon ottava kriteeristö. Samalla parannetaan suomalaisten eettisesti toimivien yritysten mahdollisuuksia osallistua hankintoihin ja luodaan edellytyksiä kotimaiselle työllisyydelle ja talouskasvulle. [Aki Lindén: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.25 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Sjöblom on tehnyt erittäin hyvän ja mielestäni ennakkoluulottoman aloitteen hankintatoimen kehittämisestä. Hankintatoimi on valtavan merkittävä osa kansantalouttamme. Julkisten hankintojen arvo, kuten edustaja Sjöblom edellä kuvasi, on 35 miljardia euroa vuodessa, ja ei ole aivan pieni kysymys, miten tämä ohjautuu sitten kehittämään niin omaa kansantalouttamme kuin ylipäättään sitten tuotannollista toimintaa eri sektoreilla.

Ja, arvoisa puhemies, tähän liittyisi lukemattomia eri näkökulmia, joista voisimme keskustella, mutta haluan ottaa keskusteluun vain oman valiokuntavastuuni näkökulman eli ruokapalvelut julkisella sektorilla.

Jos ajatellaan tätä eettistä ja ekologista kriteeristöä, jota edustaja Sjöblom tässä esittää otettavaksi mukaan hankintalain tarkasteluun, niin olisihan se ilman muuta paikallaan. Jos ajattelemme, että Suomessa ruuantuotannon eettinen ja ekologinen taso on ehdottomasti maailman korkein ja samaan aikaan sitten meillä julkisissa ravintoloissa, sanotaan nyt vaikka varuskunnissa tai hoivapaikoissa, kouluissa, niin edelleen, voidaan kuitenkin tarjota ruokaa, joka on tuotu ihan lähialueitamme, maista, joissa esimerkiksi vaikkapa broilerin nokan typistäminen tai sian saparon leikkaaminen on laillista ja aivan arkipäivää siinä ruuantuotannossa. Ja tässä mielessä, kun Suomi edellyttää omilta viljelijöiltään, ruuantuottajiltaan paljon korkeampaa eettistä tasoa, niin olisi nyt vähintään, mitä voisimme odottaa, että veroeuroin tuotetut ruokapalvelut sitten järjestettäisiin samoin eettisin odotuksin. Ja kun näin toimittaisiin, niin se tietysti kanavoisi sitten tätä julkista rahaa kotimaiseen tuotantoon, joka vahvistaisi sitten yritteliäisyyttä ympäri maan ja siten esimerkiksi lisäisi oman maamme tuiki tärkeää huoltovarmuutta.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Tässä mielessä toivon, että valiokunta voisi ennakkoluulottomasti tutkia tätä edustaja Sjöblomin aloitetta ja että tämän suuntaista lainsäädäntövalmistelua voitaisiin sitten nähdä vaikkapa ministeriön toimesta tulevaisuudessa. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean tässä yhteydessä tuohon asiakohtaan 13, että se tullaan siirtämään, keskeyttämään myöskin sen käsittely, tulevaisuuteen, että tiedätte te, jotka ehkä odotatte sitä asiakohtaa, ettei tarvitse odottaa sitä tänä iltana käsitte-lyyn. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

17.28 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Todellakin edustaja Sjöblomin lakialoite on hyvä, mutta tosiaan kun lähetekeskustelussa puhutaan, niin toivoisin kaikilta, ketkä tässä valiokunnassa ovat mukana — puheenjohtajat etenkin — että tässä pitäisi pystyä tekemään kuitenkin aika tarkkarajaista juttua.

Jos tämä lakialoite tehdään ja vaaditaan eettisiä juttuja ympäröitynä ja pallo heitetään sitten kuntiin, niin siellähän ne vasta ihmeissään ovatkin, mitä sen pallon kanssa tehdään. Tilanne on se, että kun on tällainen kilpailutus menossa, niin voidaanko eettisesti huonosti valmistettua tavaraa tarjota siinä kilpailussa ollenkaan vai voidaanko sitä pisteyttää eri pistein. Eli todellisuudessa ymmärrän tämän äärettömän hyvin ja haluan tukea tätä lakialoitetta, mutta pelko on, että se lähtee tästä talosta torsona eteenpäin, ja silloin se ei tule koskaan toteutumaan siinä muodossa kuin se asia on.

Kilpailutuksen toimimiseen pitää kyllä satsata todella paljon, sillä tavoin että se on sitten selvää, mitä sillä haetaan sitten lopulta, koska todellisuudessa meillä on äärettömän tu- kala tilanne tällä hetkelläkin valvonnan osalta. Tilajavastuulakia rikotaan jatkuvalla syö- töllä, koska valvontaa ei ole millään tavalla.

Olen aivan varma, että jos ei tähän satsausta tehdä riittävästi, niin tämä on vähän sellai- nen tyhjä lakialoite. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.30 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä on, juuri niin kuin edellä edustaja Laakso sanoi, semmoinen hyvin tuettava asia ja ideana hyvä. Toivotaan, että asia etenisi ja pystyttäisiin oikeasti miettimään, mikä on eettistä. Julkisissa hankinnoissa on lähdetty täm- möiselle kilpailuttamisen linjalle, ja minä ymmärtäisin näin, että se liittyy tähän EU-jut- tuun ja halutaan, että julkisilla verovaroilla, mitkä meidän kansalaisilta kerätään, ostetta- siin tehokkaasti tavaraa.

Oman valiokuntani puiteissa olen muutamiiin tällaisiin asioihin törmännyt, ja olen saanut yhteydenottoja siitä ja haluan nyt hyvin laveasti kertoa ongelmasta: Onko se eettis- tä, jos meillä on Suomessa joku yritys, joka on valmistanut Puolustusvoimille jotakin tuo- tetta pitkään, ja nyt sitten sattuman kauppana saattaa käydä niin, että sille on joku arvio määritelty, mitä se tulee maksamaan, erityisesti jos siihen liittyy joku optio, ja sitten se an- netaan julkiseen kilpailutukseen ja tämän julkisen kilpailutuksen lopputuloksena on se, että muutaman kymmenentuhannen euron tilauksen, joka on merkittävä tälle pienelle Suomes- sa toimivalle yritykselle, joka on tätä tuotetta valmistanut vuosikymmeniä, se menettääkin semmoiselle yritykselle, joka on Euroopan unionin jäsenvaltiosta, joka tuo ne tavarat sit- ten jostakin Kiinasta? Onko se ympäristöystävällistä sitten, että Suomessa suomalaisista raaka-aineista tehty tuote saa piut paut: te olette liian kallis, ylitätte muutamalla tuhannella

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

tämän tarjouksen, ja nyt halvempi yritys Euroopan unionin jäsenvaltiosta tuo sitten tämän tavaran Kiinasta? Onko tässä jotain eettistä?

Näissä kaikissa hankinnoissa pitäisi yrittää huomioida semmoinen kokonaistaloudellinen vaikutus myöskin siinä, miten se vaikuttaa meidän oman maan työllisyyteen. Olen asiasta kysynyt ministeriltä tuossa viime keväänä, ja täytyy sanoa, että nämä vastaukset tähän, [Puhemies koputtaa] että kilpailulaki asettaa nämä tavoitteet ja... [Puhemies: Aika!] Tämä on loputon suo. Pitäisi käyttää kokonaisharkintaa näissä ostoissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.33 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kaikki sellaiset esitykset, jotka ovat eettisiä, kestäviä ja oikeudenmukaista, ovat kannatettavia.

Ehkä enemmänkin edustaja Autolle, kun siellä maa- ja metsätalousvaliokunnassa istutaan, palautan kuitenkin mieliin, että valtioneuvoston ohjeistuksessahan jo lähdetään siitä, minkälaisia ruokavalintoja me teemme, eli kehoitetaan tilaisuuksien järjestämisessä suosimaan kotimaista ruokakulttuuria ja -tuotantoa ja elintarviketeollisuutta ja niin edelleen. Eli kyllä meillä on yhteinen tahtotila.

Samoin ehkä pitää huomioida, että kilpailutuksen osaamisen edistäminen on hyvä tässäkin kohtaa tuoda esille. Meillä on mahdollisuuksia tänä päivänäkin kuntien ja julkisen puolen kilpailutuksessa huomioida lähiruoka, ilmastokysymykset, kuljetukset, se, minkälaisella energialla tuotetaan jotakin, eli meillä on välineitä, kunhan me vaan osataan niitä käyttää. Mutta se, mitä tapahtuu sitten niin sanottujen teollisten tuotteiden osalta ja kilpailutuksessa, on hyvä tuoda esille, koska silloin puhutaan ehkäpä muualla tuotetuista ilmastopäästöistä, työntekijöiden asemasta, ja ne ovat tärkeitä asioita, se, että meillä täällä sitten julkisella sektorilla uskallettaisiin ottaa esille se, kuinka me kilpailutetaan niitä palveluja.

Oikein hyvä aloite. Toivotaan, että kun sitä käsitellään, niin laajasti, niin kuin täällä tuotiin esille, katsotaan kokonaisuutta ja niin, että sitten, kun jotakin sanotaan, se on tarkkarajaista, niin ettei sitä jätetä vain jonkinlaisena pallona sinne kuntien ja julkisten kilpailutusten hankintarattaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

17.35 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille näistä kommentteista, mitä tässä tuli. Edustaja Autto nosti tässä hyvin esiin justinsa nämä ruokahankinnat, ja siihen liittyen myös koulut ovat tärkeitä, eli kilpailutuksissa pitäisi ottaa huomioon se, että meidän lapset saisivat terveellistä ja puhdasta ruokaa mahdollisimman läheltä.

Sitten nämä huolet, joita edustajat toivat tässä esiin: Ehdottomasti hankinnoista vastaavat virkamiehet tarvitsevat koulutusta, ja täytyyhän heidän perehtyä niihin asioihin, joista he tekevät hankintoja, ja näin ollen he pystyvät myös arvioimaan sitä eettisyyttä ja ekologisuutta. Hiilijalanjälkeen esimerkiksi voisi laittaa aivan hyvin pisteytyksen, jolloin se olisi helppo laskea näiden pisteiden avulla, jos tuotteet tulevat vaikka toiselta puolelta maapalloa tai tulevat täältä. Hiilijalanjälki on hyvinkin helppo tänä päivänä laskea, jotenka olen samaa mieltä siitä, että tarkkarajaisuutta on hyvä sitä lakia tehdessä säätää, ja mielestäni siihen löytyy kyllä useita eri keinoja. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.37 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Joo, niin kuin täälläkin on todettu, tämä on todella hyvä lakialoite.

Sen verran kumminkin haluaisin tässä yhteydessä nostaa esille, että siis meillähän on, ainakin omassa kunnassani, tällaiset eettiset säännöt olemassa hankinnoissa. Ja sitten tiedän myös kuntia, jotka hakevat kouluillekin lähiruokaa, eli esimerkiksi kala on Oulujärven kalaa, ja sitä otetaan hyvin vahvasti. Kaikkea tällaista.

Nämä kuljetuskustannuksetkinhan ovat tietyllä tavalla eettisiä tänä hetkenä, kun miettii, miten pitkiä matkoja joudutaan tavaraa kuljettamaan. Ennen kaikkea tässä taitaa olla nyt kumminkin kyse siitä, mistä on omassa maakunnassanikin puhuttu, eli kuntien kilpailutuksesta ja siitä osaamisesta. Eli sielläkin on vielä semmoista asiaa, että ei osata määritellä kriteerejä sillä tavalla, että myös se lähituottaja pärjäisi siinä kisassa. Eli se vain menee niin kuin näitten suurien yksikköjen tuottavien yritysten mukaisesti. Se on erittäin tärkeää, kilpailutuksen kriteeristö ja osaaminen siinä, millä tavalla kilpailutetaan. Tänä päivänä on erittäin tärkeää, että käytetään sitä suomalaista, mikäli mahdollista. Se antaa ainakin meille ruokapuolella erittäin suuret mahdollisuudet ja myös tukee tuottajia tulevaisuudessa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 79/2020 vp Markku Eestilä kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Eestilä, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.38 Markku Eestilä kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikanaan tässä salissa säädettiin sähkömarkkinalaki, jonka tarkoituksena oli tietenkin parantaa sähkön toimitusvarmuutta ja sitä kautta parantaa monien yritysten, maatalouden ja ihmisten turvaa ja elinkeinotoimintaa. Siinä kyllä onnistuttiin. Jo silloin tiedettiin, että aikamoinen investointiurakkahan siitä tulee, ja nämä investoinnit todellisuudessa, siis oikeassa elämässä, ovat kohdistuneet juuri tietyille alueille, joissa on pitkät johtoetäisyydet, sähköverkot, kuten Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Kainuussa, ja totta kai, kun nämä investoinnit ovat

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

olleet miljardi-investointeja, niin se lasku ei suinkaan ole langennut valtiolle, joka tämän pakon on säättänyt, vaan asiakkaille, jotka siellä alueilla asuvat.

Sinänsä hyvä asia, mutta jo silloin oikeastaan, jos halutaan oikeudenmukaisia olla, olisi pitänyt säätää se lakiesitys, mitä nyt esittelen täällä, eli meidän olisi pitänyt sähköveroa alentaa juuri niillä alueilla, joissa investointitarve on todellinen. Oli paljon yhtiöitä, jotka kyllä nostivat sähköön siirtohintoja eli niin sanottuja tariffeja tyyppikuluttajille, mutta se ei perustunut mihinkään muuhun kuin hallinnolliseen päätökseen, joten ainakin sille yhtiölle, joka näin pystyi menettelemään ilman lisäinvestointeja, niin joulu oli sillä hetkellä, kun hallitus teki korotuspäätökset, mutta asiakkaille se tietenkään ei ollut näin.

Aloitteessa ehdotetaan sähköveron alentamista niillä alueilla, joiden on täytynyt sähkömarkkinalain pakottamana investoida erityisen paljon verkkojen säävarmuuteen. Sähkömarkkinalain vaatimukset ovat aiheuttaneet merkittäviä investointipaineita varsinkin niillä alueilla, joilla sähköverkot sijaitsevat metsäisillä alueilla. Tämä on luonnollisesti johtanut sähköön siirtohintojen ja niihin liittyvien verojen korotuksiin. Näin asumisen kustannukset ovat nousseet ja sen lisäksi maatalouden ja yritystoiminnan kannattavuus on heikentynyt muuhun maahan verrattuna. Veron alentaminen toiseen veroluokkaan tietyllä alueella Suomessa alentaisi siirtohinalaskua, koska sähköverohan lasketaan siirtohintaan ja siirtohinnan päälle.

Sähköveroa alennettaisiin verotaulukon 2 veroluokkaan II niiden asiakkaiden kohdalla, joiden sähköverkkoyhtiöille on myönnetty sähkömarkkinalain mukainen maksimaalinen pidennys jakeluverkon toimintavarmuutta lisäävien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Ehdotettu lainmuutos vähentäisi alueellista epäyhdenvertaisuutta ja tasaisi lainsäädännöstä johtuvien todellisten verkkoinvestointien räsitusta.

Jos me ajatellaan, mitä nämä yhtiöt ovat, jotka ovat saaneet sen maksimaalisen jatkajan, niin tämänhetkistä tietoa minä en tiedä, mutta silloinhan, kun tämä lakialoite jo keväällä tehtiin, tämä lakihanke olisi pitänyt siirtohintojen yhteydessä käsitellä edes teoriasa, jotta sillä olisi ollut ehkä talousvaliokunnassa jotain vaikutusta, olisi joku edes käyttänyt jonkunmoisen puheenvuoron asian puolesta. Silloin nämä olivat Pohjois-Karjalan Sähkönsiirto Oy, Järvi-Suomen Energia Oy, Savon Voima Verkko Oy, Koillis-Satakunnan Sähkö Oy, Lankosken Sähkö Oy, Parikkalan Valo Oy, Loiste Sähköverkko Oy ja Tornionlaakson Sähkö Oy. Silloin mentäisiin niin sanottuun Ruotsin malliin, jossa olisi Suomessa kolme erilaista verotasoja, tai oikeastaan kaksi erilaista verotasoja, mutta tietyt alueet ja siellä olevat kuluttajat, ihmiset ja yritykset pudotettaisiin alempaan veroluokkaan.

Itse pidän tätä järkevänä. Se on toinen juttu, onko poliittista realismia sitten tätä toteuttaa, mutta itse asiassa tein jo aikaisemmin muutama vuosi sitten tämän lakialoitteen edellisellä kaudella. Uusin sen nyt, ja tämä hetki on vielä parempi tehdä tällainen lakialoite. Se johtuu siitä, että tällä hetkellä maan hallituskin ja ministerit taitavat neuvotella taakanjaosta koskien maataloutta, liikennettä ja asumista, ja mitä enemmän sinne päästövähennyksiä tullaan tekemään, sitä enemmän suhteellisesti ottaen juuri ne alueet, mitä käsittelem tässä lakialoitteessa, tulevat kärsimään. Juuri nythän tämä olisi erityisen oikeudenmukainen toteuttaa, ja en usko, että EU:kaan sitä vastaan panee, vaikka täällä joku saattaa semmoisen puheenvuoron käyttää, että EU estää ja niin poispäin. Ei se Ruotsissa ole sitä estänyt, ja Ruotsi kuitenkin on meidän naapurimaamme.

Tämä aloite minun mielestä seuraa sitä yhteiskunnallista kehitystä ja ikään kuin toisi valtion myös maksajaksi, ettei kaikkien niiden asiakkaiden, joita nämä korkeat siirtohinnat ja siirtohintojen eriytyminen Suomessa koskevat, tarvitse maksaa kaikkia näitä siirtohintaa-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

laskuja, nousseita laskuja. Ja jos olen oikein ymmärtänyt, niin kyllähän tämä asumisen ja liikkumisen ja tietysti terveydenhuollon maksujen korotus on monille eläkeläisille, varsinkin, kun he asuvat omassa talossaan, melkoinen rasitus. Joskus täytyy jopa ihmetellä, mitenkä he näiden laskujen kanssa pienillä eläkkeillään pärjäävät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.44 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Eestilä tämän lakialoitteen uusi, niin oli helppoa siihen nimi kirjoittaa. Nyt edustaja Eestilä hyvin kuvasi, että juuri tähän tilanteeseenkin se on vielä hyvä ja ehkä vielä hallitusohjelmankin perusteiden mukainen, kun tehdään sitä oikeudenmukaista siirtymää.

Se perustarkoitus, mikä tässä on, on seuraava: Nyt tosiaan niillä alueilla, joita tuossa edustaja Eestilä toi esille, jo silloin, kun ensimmäisen kerran sähkömarkkinalainsäädäntöä tehtiin, jäi kyllä huomioimatta se, että ruutukaava-alueella ollaan aivan erilaisessa problematiikassa kuin haja-asutusalueilla, missä on metsätaipaleita ja maaseutua. Se taakka oli kestämaton siinä ensimmäisessä vaiheessa. Nyt sitä on kyllä tuotu eteenpäin ja eteenpäin. En tiedä sitten, olisiko tarvinnut siinä vaiheessa, kun viimeksi lakia säädettiin, katsella sitä, mitkä alueet voivat sitä pidennettyä aikaa saada, koska ne ovat aivan erilaisia nyt. Tiettyillä alueilla ollaan kyllä sitä rahaa kerätty, ja niin kuin on monesti sanottu, niin sen koottaminen on ollut ehkä tärkeämpää kuin se, mitä sillä on aikaansaatu.

Mutta tärkeä huomio oli se, että tämä lakialoite olisi pitänyt käsitellä täällä edellisen lakialoitteen yhteydessä. Koronan takia meidän kansanedustajien lakialoitteiden käsitteleminen on pikkuisen ontunut. Meillä on täällä edustajilla ollut lakialoitteita, jotka liittyvät koronaan tai meneillään olevaan lainsäädäntöön, mutta ne ohitettiin koronan takia. Esimerkiksi tämä yksi puolituntinen ei olisi kyllä kaatanut meidän koronatoimia tässä eduskunnassa.

On kuitenkin tärkeä huomata, että kun luodaan tällainen kolmas luokka, niin se olisi nyt oikeudenmukainen ja oikea ratkaisu tässäkin hetkessä. Vaikka uudistuksia on tehty, niin tämä lakialoite ja sen paikka on nytkin vielä. Toivotaan, että jollakin tavalla saisimme tätä edistettyä vielä, ehkäpä juuri sillä perusteella, että tämä taakanjako ja siirtymä on oikeudenmukainen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.47 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Sähkö on tietysti modernia hyvinvointiyhteiskuntaa käyttävä voima, ja tässä mielessä sähköä toimitusvarmasti kaikkina hetkinä riittävästi tarvitaan, mutta kyllä sähkön tällaisena yhteiskunnan käyttövoimana tulee olla oikeasti myös riittävän edullista, niin että sitä kotitaloudet voivat arjessaan huoletta hyödyntää. Ja kyllähän tämän valtavan projektin, joka todella sieltä — täytyy laskea taaksepäin — jo kahden eduskunnan ajalta periytyy, tämän säävarmojen sähköverkkojen investoimisen Suomeen, taloudellinen taakka kaikkein vähävikisimmille sähköjakeluyhtiöille on käytännössä kohtuuton. Ja siinä mielessä kyllä tämä edustaja Eestilän lakialoite on perusteltu, että osoittaisimme solidaarisuutta ihmisille niillä alueilla, joilla sähkö on aivan samalla tavalla perustarve arjessa kuin se on täällä kaupungissa, ojentaisimme käden ja huojentaisimme tätä sähköveroa. Tämä on tärkeä oikeudenmukaisuuskysymys, ja siinä mieles-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

sä on hienoa, että edustaja Eestilä on tässä sinnikkäästi aktiivinen. Muistan, että kun tätä lainsäädäntöä aikanaan jo laadittiin, silloinkin edustaja Eestilälle voitiin lukea ansioksi monia konkreettisiakin asioita, joilla kaikkein pahimmat hulluudet sieltä lainsäädännöstä saatiin pois niissä neuvotteluissa, joita silloin valmistelevien ministeriön virkamiesten ja ministerin kanssa käytiin, ja se oli kyllä miljardien ja miljardien säästö maakunnan ihmisten sähkölaskujen osalta.

Mutta tosiaan tämä on oikein kannatettava aloite, ja tietenkin itse näkisin, että sähkön verotusta tulisi joka puolella maata laskea, mutta tämä kädenojennus näille kaikkein vaikeimmassa asemassa verkon investointien kannalta oleville alueille olisi varmasti hieno ele joka tapauksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Sähkön siirtohinnot ja sähkön hinnat yleensä ovat tässä maassa ankaran keskustelun aiheena. Totta kai energian hinta ratkaisee paljon elinkustannuksia ja yritysten kannattavuutta, ja on yhteiskunnan kannalta aivan keskeinen asia, että energia on riittävän edullista.

Olemme sähkönsiirtohintoja leikanneet. Muun muassa Veera- ja Asta-myrsky kävivät tuolla varsinkin Savon alueella, ja muistan Etelä-Savossa eräällä alueella käyneeni silloin myrskyn jälkeen, ja joku sanoi, onko siellä sähkölinjoja poikki. Käytännössä oli tapahtunut niin, että kun alueella kävi, ei löytänyt edes paikkaa, missä se sähköverkko oli ollut, kun kaikki pylvää ja kaikki johdot olivat siellä kaatuneitten puiden alla. Ei nähnyt edes paikkaa. Piti joillakin laitteilla ruveta etsimään, mistä se sähköjohto oli mennyt sinne taloon. Tästähän tuo juontaa juurensa, kun säädimme silloin lain, että näitä sääturvallisia verkkoja alamme rakentaa. Me laitoinme sinne tiettyjä aikarajoja, ja se hän aiheutti sitten sähköyhtiöille tietenkin investointeja valtavasti, ja ne investoinnit on jollakin aikavälillä sitten kuolettava. Ne pitää vain maksaa. Nyt niitä verkkoja on rakennettu, ja se on sitten heijastunut sähkön hintaan. Se näkyy jokaisen kuluttajan laskussa.

Edustaja Eestilän tekemä lakialoite on ansiokas. Sitä pitää valiokunnassa huolellisesti tutkia, ja nimenomaan niin, että sähkön hinta pysyisi asiallisena. On hyvin murheellista, että tämän ilmastokiihkoilun myötä olemme menneet tilanteeseen, jossa aivan varmasti energian hinta nousee. Me olemme lakkauttaneet kotimaista energiaa: Esimerkiksi tämä turpeen vihaaminen tässä talossa on aiheuttanut sen, että meillä CHP-sähköstä putoaa pois, kun turpeen ja puun yhteiskäyttö loppuu. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että meiltä poistuu sähköä verkosta kovan pakkasen aikana. Parhaimmillaan CHP-sähköä kovien pakkasten aikana tuotetaan verkkoon lähes 3 000 megawatin teholla. 2 850 taisi olla viime talven kovimpien pakkasten lukema. Tästä kiinteistöjen lämmityksen aiheuttama osuus on noin reipas puolet, eli 1 500—1 600 megawatin teholla tuotetaan kiinteistöjen lämmitystä kaukolämmön yhteydessä, ja siinä sähkö on sitten se sivutuote. Ja se kun poistuu nyt, niin olemme semmoisessa liemessä, josta on äärimmäisen vaikea selvitä. Ostamme sitten sähköä tuolta Nord Poolista valtavalla hinnalla, ja kuka sen maksaa? Suomen kansalainen maksaessaan sähkölaskua.

Teemme päätöksiä tässä talossa ajattelematta, mihin se johtaa, ja sitten teemme vielä triplavahingon: Toinen vahinko on se, että energiaraaka-aineita ajetaan ulkomailta. Rahat menevät ulkomaille, ja mikä pahinta, pilaamme ilmastoa, kun rekkaralli tuolta Venäjältä alkaa mennä Oulua myöten.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Elikkä olemme itse omilla päätöksillä tämän tilanteen aiheuttaneet. Edustaja Eestilä tällä lakialoitteella yrittää lieventää tätä syntynyttä tilannetta, [Puhemies koputtaa] mutta tämä on totuus, ja olemme itse tässä osasyysllisiä. Oikeastaan pääsyyllisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.53 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Joo, tässä on keskusteltu nyt siitä, mitä on aikoinaan tehty ja millä tavalla on energiamarkkinalakia muutettu silloin niitten myrskyjen aiheuttamana 2010-luvun alkupuolella. Elikkä silloinhan, kun oli nämä isot myrskyt, muutettiin energiamarkkinalakia, ja näille sähkölaitoksille tai energialaitoksille tuli silloin vastuu siirtää kaapelointi joko maan alle tai sitten pintana siirtää semmoiseen tilanteeseen, että ei enää olisi myrskyjen aiheuttamia haittoja, sähkökatkoja. Siitähän tämä homma lähti, ja tässä on nyt tulos sitten.

Ja nyt kun tätä energiamarkkinalakia keväällä muutettiin, niin siinähan yritettiin kaikin mahdollisin keinoin tehdä se, että se siirtohinta saataisiin mahdollisimman alhaiseksi. Mutta siinä on toinen puoli sitten se, että niille, jotka ovat joutuneet investoimaan merkittävästi näihin verkkoihin, olisi tullut siinä ongelmia taloudellisen selviytymisen kautta. Esimerkiksi kun edustaja Eestilä mainitsi Loisteen, joka on kainuulainen yritys siirtoverkkojen osalta, niin sille olisi tullut todella haasteelliseksi se, että se olisi pystynyt maksamaan sitten ne investoinneista aiheutuneet lainat. Ja tämä oli sitten erittäin suuressa osassa siinä, että energiamarkkinalaitos katsoi, että ei voida lähteä liian alas viemään tätä hintaa.

Mutta sitten kun katsotaan, mitä siellä on kaiken kaikkiaan — sähköön myynnistä tulee arvonlisävero, sitten siirrosta tulee arvonlisävero, ja sitten tulee vielä sähkövero päälle — niin kyllä siellä veroja on kuluttajalle ihan maksettavaksi asti. Itsekin olen sitä siunaillut. Elikkä kun jonkun parikymppiä tai kympin verran on sähkönmyyntilasku, niin sitten se kokonaisuus pyörii kumminkin siellä seitsemässä-, kahdeksassakymmissä. Se siirto maksaa kyllä niin paljon. Jos sitä tuolla lakiesityksellä saataisiin jonkun verran pienennettyä, niin ainahan se olisi tietenkin kotiin päin sille kuluttajalle. Minä kyllä näkisin niin ja tuen sitä ajatusta, että se olisi hyvä näille harvaan asutuille seuduille, missä on pitkät siirtomatkat ja minne on jouduttu kaapelointia uusimaan, myrsky on koetellut tai talvitykky on koetellut muutenkin, elikkä ollaan erittäin, erittäin tiukassa tilanteessa.

Olisin toivonut tietenkin sitä, että se olisi ollut tuossa energiamarkkinalain yhteydessä käsittelyssä, se olisi helpompaa, koska siellä oli muitakin lakiesityksiä silloin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä aloitteentekijä Eestilä, olkaa hyvä.

17.56 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Silloin, kun aikanaan teimme tätä laki-aloitetta edustaja Myllykosken kanssa — unohdin hänet tuolla mainita, eihän tämä nyt minun ansiotani pelkästään ole — [Jari Myllykoski: No kyllä on!] kyllä meillä se tehtiin silloin niin, että se olisi samaan aikaan käsitelty, mutta korona- tai muista syistä se käsitellään nyt. En näihin yksityiskohtiin enää mene, mutta totean vain, että sähkönsiirto on luonnollinen monopoli ja erityisesti tässä talossa luonnollisten monopolien hinnoittelun pitää olla aina keskustelun alla.

Tämä keskustelu sähkönsiirtohinnoista on osittain ollut populistista, ja kuten edustaja Piirainen totesi, niin kun investoidaan ja ne saattavat sähköyhtiöille maksaa 50 miljoonaa

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

vuodessa, niin jostakin se raha pitää ottaa. Ei pidä taas antaa sitä kuvaa, että kaikki on ollut liiallista ja kaikki on ollut ikään kuin yhtiöitten pahuutta. Näin ei ole.

Mutta syy, miksi käytän tämän puheenvuoron, on juuri se, että tämä salikeskustelu, demokraattinen keskustelu asiapohjalla eduskunnassa, on äärimmäisen tärkeätä, että me kontrolloimme niitä toimintoja. Ja onhan se todettava, että joillekin sähköyhtiöille mahdollisuus rahastaa kuluttajia meni kohtuuden yli. Ja sen takia kun me paljon keskustelimme täällä ja julkinen sana, lehdistö, kävi näitä siirtohintaprobleemeja läpi, niin mihinkä se johti? Se johti siihen, että niitä nyt alennetaan, vuosien saatossa kylläkin, mutta niitä alennetaan, niin että kyllä tämä demokraattinen järjestelmä on tässä suhteessa toiminut hyvin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

18. Lakialoite laiksi vankeuslain 11 luvun 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 83/2020 vp Anna Kontula vas

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun, ja esittelypuheenvuoro, edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.58 Anna Kontula vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteessa ehdotetaan, että vankien pääsyä vankilakirjastoon ei voitaisi enää evätä sanktioluontoisesti jonkin sellaisen sääntörikkomuksen seurauksena, joka ei liity kirjastojen toimintaan. Tähän on kolme perustelua:

Ensinnäkin mahdollisuus käyttää kirjastoa on keskeinen sivistys-oikeus.

Toiseksi kirjaston käyttökieltoa ei ilmeisesti pidetä vankilassa erityisen toimivana sanktiona, koska sitä ei ole juuri koskaan käytetty.

Kolmanneksi lukeminen ja opiskelu ovat mitä parhainta ajankäyttöä vankilassa. Mainitakoon, että vankilassa lukemisella ja kirjoittamisella on ollut merkittävä vaikutus länsimaiden filosofiseen ja poliittiseen kirjallisuuteen ja jopa historian kulkuun yleisellä tasolla.

Arvoisa puhemies! Jatkossakin pääsy kirjastoon voitaisiin kuitenkin evätä, jos se häiritsee itse kirjaston toimintaa samaan tapaan kuin kenen tahansa meistä kirjastossa käynti voidaan keskeyttää, jos se häiritsee kirjaston toimintaa.

Erikseen vielä esittäisin tässä puheenvuorossa huoleni yleensä vankilakirjastopalveluiden tasosta. Muun muassa apulaisoikeusasiamies on tarkastuksillaan kiinnittänyt huomiota siihen, että kirjastopalvelut saattavat toimia esimerkiksi sen varassa, että vartijat omalla ajallaan käyvät kunnan paikallisessa kirjastossa näitä kirjoja hakemassa, ja tämä ei tietenkään ole millään tavalla tarkoituksenmukaista.

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

18.00 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Aloitteen tekijä, edustaja Kontula taas tuo esille sen oman korkeahumanisminsa ja huomioi sen, että myös vangeilla täytyy olla omia oikeuksia ja sellainen rangaistus, jota ei koeta rangaistukseksi eikä käytetä, on turhaa lainsäädäntöä.

Itselläni ei ole vankilakokemuksia mutta ehkä jonkinlainen ajatus siitä: Puolustusvoimien putkassa muutamia päiviä viettäessäni kirjallisuus oli Juokse poika juokse ja Risti ja linkkuveitsi. Niitä sai sitten siellä lukea sen pari viikkoa. Tässä on juuri se, mitä edustaja Kontula toi, että kyllä meillä pitää olla mahdollisuus parantaa vankiloiden kirjastopalveluja, ja kun meillä tänä päivänä kirjastoista säännöllisesti hävitetään kirjoja, niin pitäisi nyt saada nämä orkesterit soimaan yhteen, että niitä yhteensovitetaan niin, että meillä pystytään hyödyntämään sitä kirjamassaa, jota meillä tulee normaaleista kirjastopalveluista. Siinä kyllä tuen edustaja Kontulan lakialoitetta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

19. Lakialoite laiksi korkolain 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 90/2020 vp Sheikki Laakso ps

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Laakso.

Keskustelu

18.02 **Sheikki Laakso ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin tämän aloitteen pääasiallinen sisältö on, että aloitteessa ehdotetaan ulosottovelallisen vapauttamista viivästyskoron maksamisesta. Viivästyskorko poistamalla lukuisille velallisille annetaan realistinen mahdollisuus suoriutua veloistaan elinaikanaan. Perusteenahan tässä on — joku voi ehkä kuvitella, että tässä on jotain populismia, mutta tässä ei oikeasti ole populismia — että minä haluan oikeasti tuoda esiin ja pistää teille mietintämyssyyn sen, onko tässä sittenkin järkeä, että olisi ulosotossa nollakorko. Aika usein helposti tehdään niin, että tästä tulee todellinen kannustinloukku, kun ulosottoon menevä velka keräännytään edelleen ison määrän maksuja lisää. Siellä on ulosottomaksua valtiolle, sen lisäksi tietysti se korko.

Tämä on äärettömän haasteellinen homma sen takia, että ei tarvitse ole normaalilla työskäyväällä ihmisellä sen ulosottovelan kovinkaan suuri, kun todellisuudessa korot vain kasvavat ja se pääoma ei koskaan lyhene siellä. Tämä on sellainen kannustinloukku, että jos ajatellaan vaikka 2 000 euroa tienaavaa työntekijää, nettona kaksi tonnia käteen, ja ulosottomies käy siellä, niin siitä jää 1 300–1 400 euroa kuukaudessa käteen. Se tarkoittaa

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

sitä, että verrattuna siihen, jos työkkärikorvauksilla elelisi, ei montaa sataa jää siitä kuukauden työstä itselleen, mikä aiheuttaa ihan suoraan yksinkertaisesti sen, että tehdään mieluummin niitä hommia pimeänä tai jotain muuta vastaavaa ja nostetaan ne työttömyyskorvaukset sieltä.

Tässä moni tietysti ajattelee näin, että tämä tilanne on velkojan kannalta vähän haasteellinen ja ehkä epäoikeudenmukainen. Mutta jos rehellisiä ollaan, niin velkojahan voi itse päättää, viekö sen velkansa ulosottoon vai eikö vie sitä velkaansa ulosottoon. Elikkä jos tulee se tilanne, että velkoja haluaa sen ulosottoon, niin todennäköisesti se velka on siinä vaiheessa jo aika epätoivoinen saamisiensa takia ja sen takia se sinne yleensä viedään.

Itse henkilökohtaisestikin olen 2000-luvun alussa joutunut maksamaan kaverin pankkilainat. Jos tänä päivänä kaveri toisi minulle sen rahan, mitä minä silloin jouduin maksamaan, niin minä olisin ikionnellinen. En todennäköisesti sitä koskaan tule saamaan, mutta tilanne on se, että olisi riittänyt se pelkkä pääoma.

Joka tapauksessa, kun mietitään tätä asiaa näin, ne velkojat, jotka tällaisen velan vievät sinne ulosottoon, ovat siihen asti, kun se menee sinne ulosottoon, kerryttäneet sen velan aika usein kaksinkertaiseksi. Etenkin jos puhutaan perintäyhtiöistä tai vastaavista, niin se laina on aika nopeasti jopa kaksinkertainen. Se, että sen kaksinkertaisuuden kasvaminen loppuu siinä, kun se menee ulosottoon, on oikeasti mielestäni todella inhimillistä. Ja se tärkein asia on nimenomaan siinä, että kun se on siellä ulosotossa, niin se velallinen näkee jossain vaiheessa sen, että se velka oikeasti vanhenee, ja hän näkee sen tulevaisuuden päivämäärän, jolloin hän pääsisi siitä ahdingosta eroon. Sitä kautta meillä on 500 000 ulosoton asiakasta, joista varmasti, väitän näin, yksi 100 000 saadaan takaisin työmarkkinoille tämän nollakoron ansiosta.

Minä sanon ihan suoraan, että minä ymmärrän sen, että alkuun saattaa tuntua siltä, että tässä ei ole helmen järkeä. Mutta oikeasti, kun mietitte tätä kokonaisuutta, että tämä nollakorko tekisi sen palveluksen koko yhteiskunnalle... Ja ihan varmasti ne velkojat, jotka näitä velkoja ovat perimässä ulosoton kauttakkin, ovat ennen sitä ulosottoon menemistä kerryttäneet ihan riittävästi sitä korkoa siihen hommaan.

Tästä oli keskustelua jopa mediassakin, ja kihlakunnanvouti otti kantaa tähän asiaan minun mielestäni vähän, aavistuksen, hullulla tavalla, koska hän esitti sen, että tämä ulosoton pyörittäminen maksaa yhteiskunnalle tälläkin hetkellä enemmän kuin siitä saatuja rahoja on, mutta tässä ei pidä meidän päättäjien sotkea, niin kuin kihlakunnanvouti sotki, että tässä oltaisiin poistamassa ulosottomaksua valtiolle elikkä sitä kulua, jonka se velallinen joutuu maksamaan siitä, että sitä ulosoton kautta peritään. Tämä aiheuttaa sen kuitenkin, ettei tätä missään nimessä tulla käyttämään jonain maksuautomaattina, koska siinä ei ole mitään järkeä. Kenenkään ei kannata niitä tämänkään jälkeen, nollakoronkaan jälkeen, viedä ulosottoon, koska siitä ulosoton kautta maksamisesta tulee kalliimpaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

18.08 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Laakson aloitetta ulosottovelallisten vapauttamisesta viivästyskoron maksamisesta täytyy pitää erittäin hyvänä puheenavauksena. Tässä salissa on useita kertoja puhuttu siitä, kuinka 90-luvun laman aikana kaatuneet yrittäjät ovat vielä tänäkin päivänä, suuri osa heistä ja jopa toisessa sukupolvessa, suurissa ongelmissa. Edustaja Laakson aloite on kova, siinä esitetään kylmänviileästi nollakorkoa, kuitenkin niin, että ulosottomaksu, elikkä se korvaus — kuten edustaja

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

Laakso tässä ansiokkaasti sanoi — jolla kustannetaan tätä toimintaa, säilyisi. Pidän sitä kannatettavana, koska meidän tulee tässä salissa ottaa joskus vakavasti tämä ongelma.

Täällä puhutaan työllisyyden lisäämisestä, valtion verovarojen lisäämisestä, ja sitten me puhumme työvoiman saatavuudesta, ja meillä on puoli miljoonaa ihmistä, jotka on suljettu ulkopuolelle oravanpyörästä sillä tavalla, että heistä suuri osa on yrittäjiä, ja jos heille annettaisiin mahdollisuus päästä siitä valtavasta korkokasasta, mikä vuosien ja vuosikymmenten aikana on kasaantunut, siis pelkkiä korkoja, nyt en puhu pääomasta, niin siellä olisi valtava voimavara, väitän, että satatuhatta ihmistä. Onko meillä, näin pienellä valtiolla, varaa pitää sellainen reservi pois jokapäiväisestä tuottavasta toiminnasta?

Tältä osin toivon, että tämä edustaja Laakson erinomainen lakialoite joko saa hallituksen vakavasti pohtimaan tämän lakialoitteen hyväksymistä sellaisenaan tai ainakin tuo suuren keskustelunaiheen tähän saliin: olisiko vihdoinkin tehtävä jotain sille asialle. Ne kauniit sanat ja aloitteet ja se puhuminen, ministereiden sanat, että nyt täytyisi tehdä, ja jokavuotinen lupaus, että meidän tulee nyt vihdoinkin päästä siihen ja siihen pisteeseen — tässä salissa se voidaan toteuttaa näin. [Puhuja napsauttaa sormiaan] Ryhdytään tekemään niitä tekoja, että nämä ihmiset jonain kauniina päivänä voivat hommata itselleen edes vakuutukset. Meidän pitää muistaa, että tämä porukka on sellaista, että kun he ovat luottotiedottomia, niin he eivät saa puhelinliittymää, he eivät saa kotivakuutusta, eivät lakisääteisiä palveluitakaan. Täällä on suuria ristiriitoja, jotka meidän tulee ratkaista tässä salissa, ja pikimmiten. Osa heistä on, niin kuin sanoin tuossa aikaisemmin, ollut siinä loukossa jo tuolta 90-luvulta saakka. Miettikää, 30 vuotta maksettu korkoja. Pääoma ei ole muuttunut vieläkään miksikään, ja tämä jatkuu.

Kun tällainen kehitys on tällaisessa läntisessä hyvinvointiyhteiskunnassa mahdollista, niin kyllä minulla ainakin herää kysymyksiä, ollaanko me tehty kaikkemme. Onko 30 vuoden aikana tässä salissa tehty kaikki se, mitä olisi pitänyt tehdä? Velathan on maksettava, eikös juu, mutta se, että sille lyödään ensin perintätoimistojen — huom. ja tämä sallitaan — toimeksiannosta jopa 700 prosentin korot niskaan: tässä salissa hyväksytään tällainen toiminta, että veroparatiisiyhtiöt perivät Suomen kansalaisilta satojen prosenttien korkoja. Me hyväksymme sen. Sitten se menee perintään, ulosottoon, ja sitten tulee ulosoton korot. Sen korkoa koron päälle -potin niskaan tulee sitten vielä valtion perimät korot. Pidän sitä kohtuuttomana.

Tästä syystä kiitän edustaja Laaksoa jälleen kerran isänmaallisesta toiminnasta ja rohkeudesta tuoda tänne saliin asioita, jotka todellakin siis satojatuhansia suomalaisia ihmisiä koskettavat joka päivä. Puoli miljoonaa suomalaista on iso joukko ihmisiä. Mielestäni meidän tulee ottaa nyt niin sanotusti härkää sarvista, hoitaa asia niin, että tälle tullaan nyt tekemään jotain. Ja edustaja Laakson lakialoite on siihen aivan loistava työkalu. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

18.13 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Oikein miellyttävä, hyvä ja kovatavoitteinen lakialoite, jonka edustaja Laakso on tänne tuonut.

Jos aloitetaan ensin siitä edustaja Peltokankaan puheita ja lupauksia -osiosta, mikä hallituksenkin ohjelmassa on, ylivelkaantuneiden aseman helpottaminen, ja siitä, mitä tähän asti on tavallaan tehty, niin meillä tulee olemaan tämän syksyn aikana toivottavasti luottohäiriömerkinnän lyhentäminen yhteen kuukauteen. Siihen on tarvittu meitä kaikkia, ei vain tällä vaalikaudella vaan sitä edellisellä ja sitä edellisellä — pitkäjänteinen työ yhdessä teh-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

täväksi sen satojentuhansien ihmisten joukon eteen, joka kärsii luottohäiriömerkinnästä ja on niissä ahdingoissa, mitä edustaja Peltokangas tuossa kuvasi. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu ulosoton turvaosan korottaminen minimieläkkeeseen, joka on askel siihen suuntaan, mitä tarvitaan.

Vasemmistoliitto on laatinut 15 kohdan ohjelman, kuinka tulisi ylivelkaantuneitten asemaa parantaa, ja yksi on, että kohtuullistetaan korkoihin, perimis- ja oikeudenkäyntikuluihin meneviä maksusuuksia madaltamalla ulosottokannan lakisääteistä korkoa ja erottamalla velan pääoma korkokuluista niin, että nykyistä suurempi osa maksuista käytetään velan lyhennyksiin. Velallisen pitää myös saada tietää yksityiskohtaisesti, mihin ulosottomaksut menevät. Koko ulosottokaaren käsittely — toivotaan, että täällä hallitus—oppositi puolueiden välillä vielä tällä syysistuntokaudella saisimme jonkun yhteisen lakialoitteen, jolla konkreettisesti tuodaan vielä enemmän esille, mitä me voitaisiin oikeasti tehdä ja mitä lähteä valmistelemaan jo tällä hallituskaudella.

Meillä on positiivinen luottorekisteri valmistelussa, ja sen lainsäädännön on tarkoitus valmistua nyt tämän hallituskauden aikana, mutta kuten olemme ministeriltä kuulleet, niin verottajan järjestelmä ei vielä pysty sitä toteuttamaan tällä vaalikaudella. Mutta muistetaan huolehtia siitäkin, ettei sinne jää sellaista valuvirhettä, mikä tällä hetkellä on mahdollista suomalaisessa velkomisjärjestelyssä, että käytetään limiittikoron ylintä osaa. Minullakin on sellaisia yritystuttavia, jotka kertovat sieltä 90-luvulta, että pankki oli antanut limiitillä tietyn verran velkaa. Yrittäjä ei ollut käyttänyt siitä kuin vain osan, mutta silti se vietiin oikeuden kautta niin, että sitä koko maksimimäärää lähdettiin perimään, ja konkurssihan siitä tuli. Vasta nyt monien vuosien jälkeen, kun hän sai ne yrityksestä perityt paperit takaisin, hän pystyi osoittamaan, että tämä on totta, mutta meiltä puuttuu lainsäädäntö: summaarista oikeuden tai oikeudessa olevaa päätöstä perittävästä summasta ei voi oikaista, jos siinä tulee virhe.

Meillä on paljon tehtävää, jota pitää tehdä, mutta tämä edustaja Laakson lakialoite on juuri sellaista, mitä me tarvitsemme tässä yhteiskunnassa, jotta me voimme saada ne ihmiset takaisin työelämään, että se työ on aina kannattavaa, ettei se ole niin, että ne kaikki rahat häipyvät niin kuin tuhka tuuleen ja se vie työhalun. Toivotaan, että keskustelu tältäkin osin tästä kovasta tavoitteesta on nyt avattu ja viedään tätä asiaa eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.17 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Laakson esitys on erittäin hyvä. Olen viime kesän aikana tutustunut hieman tällaisiin ongelmiin, joita velallisille on tullut. Se, mikä on erityisen raskauttavaa nähdä, on se, että tällaisella henkilöllä, joka ulosoton ja näiden pikavippi- tai perintäfirmojen kanssa joutuu ottelemaan, on kyllä vaikeuksia saada itseään nostettua enää sieltä syvästä suosta ulos, eritoten kun hän ei välttämättä edes tiedä, paljonko sitä ulosottovelkaa on. Saattaa olla, että hän näitten kaikkien papereiden kanssa — niitä on ensin tullut ja ne ovat jääneet hoitamatta, ja loput paperit on jätetty avaamatta tai revitty — voi kuvitella oman velkansa, mitä hänellä on siellä, jopa kymmenkertaiseksi.

Minä toivon, että tämä lakialoite etenee, ja minä toivoisin myös, että jonkinlainen kohtuullisuus saataisiin näihin ulkomaisten yritysten, perintäfirmojen maksuihin. Justiin äsken valokuvana otin tästä esimerkinomaisesti: 7,24 euron maksu on kasvanut perintäfirman toimesta 54,60 euroon, ja tämän jälkeen se on mennyt ulosottoon. Tämä on ihan kä-

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

sittämätöntä. Se on 7,5-kertainen, se maksu, mitä tämä perintäfirma tästä maksusta yrittää viedä.

Toivon myönteistä suhtautumista, ja kiitoksia Myllykoskelle tästä suhtautumisesta myös tähän lakialoitteeseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

18.20 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Vielä on pakko sanoa edustaja Laaksolle, että kyllä näissä asioissa salin äärireunat löytävät hyvin toisensa ja sitä samaa vastuullisuutta jaetaan varmasti myös koko salin mitalta.

Jos jotakin nyt yhtäkkiä voitaisiin yhdessä tehdä, niin varmasti se olisi se, että kun hallitus on reagoinut oikealla tavalla ja säätänyt koronasta aiheutuen pikavippien ja kulutusluottojen korkokaton ylärajaksi 10 prosenttia, niin tässä meillä olisi hyvää yhteisharrastusta lähteä edellyttämään nyt hallitukselta toimia, että tämä säädettäisiin pysyväksi. Se on yksi kohta vasemmistoliiton 15 kohdan ohjelmasta. Ja kun sitten sote tulee, niin toivotaan, että siellä tulisi lainsäädäntöön se, että näillä hyvinvointialueilla sosiaali- ja terveystalouden omavastuita ei laitettaisi perintään vaan siellä pystyttäisiin vaikka sitten sopimaan euro kuukaudessa -maksusta, että ihmiset eivät ajaudu perintäfirmojen saalistettaviksi. Tälläkin hetkellä kuntayhtymät, kunnat, kaupungit, niitten sosiaali- ja terveystaloudet laittavat ne maksamattomat perintään, jolloin ollaan tässä samassa kierteessä: tulee maksuhäiriömerkintä, asiat siirtyvät ulosottoon. Näiden sosiaalisten asioiden kohdalla, joita me tarvitaan, ei alistettaisi niitä, jotka ovat maksukyvyttömiä jo siinä vaiheessa, kun hakevat palveluita itselleen terveytensä takia, perintäfirmojen saalistettaviksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

18.22 Sheikki Laakso ps: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin tässä koko systeemissä on paljon korjattavaa, koska tuntuu olevan vielä jopa se tilanne, että tässä tulee uusiakin. Sain itse asiassa juuri eilen lounaspöydässä entisen yrittäjän kertomuksen siitä, millä tavalla joku asetus nyt on muuttunut tässä. Aikaisemmin kun maksoi... Kun sinne oli verovelkaa jäänyt silloin, kun oli yrityksensä myynyt — oli myynyt pikkasen liian halvalla, oli laskenut vähän väärin, ja sattui jäämään pikkasen sinne piikkiä — ja hän ei sitä saanut hoidettua, niin se meni ulosottoon. Ja nytten kun hän on sitten saanut kolmen viimeisen vuoden aikana veromätkeyjä ja on maksanut niitä, niin nyt tulikin sellainen ilmiö, että se näkyy edelleen siellä maksamattomissa. Hän on saanut mätkeylän, 60 euroa, mutta nyt on joku asetus muutettu niin, että se laitetaan niihin vanhimpiin velkoihin. Ja siinä tehdään nyt niin naurettava juttu, että nyt sitten kun hän maksaa vanhemmasta sen velan pois, niin tämä uusin jää ja menee sitten uudestaan sinne ulosottoon. Elikkä tarkoitetaan sitä, että ei saa katkaistua ollenkaan sitä velkakierrettä, sitä, mikä menee sinne ulosottoon, elikkä aina kun sinne lävähää uusi, niin aina sitten on ulosottomaksu valtiolle, ja tässä kuitenkin nyt puhutaan verottajan toiminnasta.

Itse asiassa tänään laitoin oman avustajani selvittämään vähän sitä asiaa, mistä tällainen on tullut. Itse asiassa nyt, kun on viimeisen kerran mätkeynsä saanut ja mätkeynsä maksanut, ne siirretäänkin automaattisesti niihin kaikkein vanhimpiin velkoihin, elikkä ei saada sitä ulosoton kierrettä katkaistua ollenkaan. Joskus tuntuu, että kun meidän pitäisi saada näitä

Pöytäkirja PTK 92/2021 vp

asioita parempaan suuntaan, miksi meillä tulee tällaisia tilanteita, että me mennään ojasta allikkoon. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

20. Ilmoituksia

20.1. Vaalien toimittaminen

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustajantoimesta vapautetun Juhana Vartiaisen tilalle on valittava jäsen talousvaliokuntaan. Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.9.2021 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.9.2021 kello 11.

21. Vesi on meidän - kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi

Kansalaisaloite KAA 2/2020 vp
Toimenpidealoite TPA 3/2020 vp, 47/2021 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 11/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.9.2021 pidettävään täysistuntoon.

22. Dieselautojen käyttövoimaveron poisto

Kansalaisaloite KAA 6/2019 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 11/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.9.2021 pidettävään täysistuntoon.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.9.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola